

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10785

MAYNE HELDN

Litman

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-10785-9

9780657107857T.PS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

מיינע העלדן

מיונע פליסקעניקלעך

יצחקל און ארעלע.

ליטמאן

מיינע העלדן

דערציילונגען און סצענקעס פאר קינדער

MICROFORM

ארויסגעגעבן פון מחבר

1944

בונענסאם איירעם

PRINTED IN ARGENTINE

Hecho el depósito
que marca la ley

LITMAN

MIS HEROES

CUENTOS Y CUADROS PARA NIÑOS

EDITADO POR
EL AUTOR

BUENOS AIRES

1944

דער קליינער דיפלאמאט

- דער קליינער יצחק קומט צו גאסט צו דער מומע בלומע. גיט זי אים א גרויסע שטיק שאקאלאד געפילט מיט נים און מאנדלעך און פרעגט אים. וועט ער וועט מוזן מיט דעם.
- איך וועל עס אויפעסן — זאגט ער.
- אינגאנצן? — פרעגט זי אים.
- ניין — זאגט יצחק — איך וועל געבן מיין מאמען אויך א שטיקל.
- און דעם טאטן נישט?
- דעם טאטן אויך.
- און דאס שוועסטערל?
- דאס שוועסטערל אויך.
- יצחק צעברעכט. באלד דעם שאקאלאד אויף פיר גלייכע שטיק-לעך. וויקלט איין דריי פון זיי אין פאפירלעך און לייגט אריין יעדעם שטיקל אין אן אנדער קעשענע.
- דא באהאלט איך דער מאמעס שאקאלאד — ווייזט ער דער מר-מען אויף איין קעשענע.
- גוט.
- דא באהאלט איך דעם טאטנס שאקאלאד — ווייזט ער דער מר-מען אויף דער צווייטער קעשענע.
- וואויל — זאגט די מומע.
- און דא באהאלט איך בריינדעלעס שאקאלאד — ווייזט ער אויף דער דריטער קעשענע.
- אויסגעצייכנט.
- און דא באהאלט איך יצחקס שאקאלאד — ווייזט ער אויפן ביי-כעלעך און נעמט עסן זיין חלק.
- פייך — זאגט די מומע.

יצחק עמם אויף זיין חלק שאַקאַלאַד און נעמט זיך באלד צו זיין בא-
ליבטער שפּיל: ער שטעלט אוועק צוויי נידעריקע שטרויענע בענקעלעך
איינס הינטערן אנדערן זעצט זיך אוועק אויפן לעצטן און הויבט אָן
ברומען ווי אַ מאַטאַר

— מומע! — שרייט ער — דאָס איז אַן אַמניכום.

— אזוי גאָר אַן אַמניכום? — זאָגט די מומע — אבי איך האָב גע-
כיינט אז דאָס איז אַ בענקל.

— איך בין דער שאַפּער! —

— גוט. זיי דיר אַ שאַפּער. גאָר אויף קיין מענטשן זאָלסטו נישט
פאַרן.

— איך בין אַ גוואַרדא אױך — זאָגט יצחק — איך פאַרקױף בילעטן.

— אזוי, ביזט אַ גוואַרדא אױך? זייער פּיין. ביי מיר וועסטו אױך

קאָורירן פאַר אַ בילעט?

— אודאי, אומזיסט פאַרם קיינער נישט.

— פאַרוואָס גיב איך דיר אומזיסט שאַקאַלאַד?

— ווייל דו ביזט מיין מומע.

— ביזטו דאָך מיין פלימעניק?

יצחק קלערט אַ וויילע און אזוי ווי ער ווייסט נישט וואָס צו ענט-

פערן, שווייגט ער און הויבט אָן נאַכצומאַכן אַ מאַטאַר און כאַרכלט מיטן
האַלדז:

— כּררר!... גיי אוועק, מומע, איך וועל דיר גאָך איבערפאַרן.

די מומע זעצט זיך אוועק אָן אַ זייט און הויבט אָן לייענען אַ צייטונג

און יצחק שפּילט זיך אַ וויילע. אַבער באלד דערמאַנט ער זיך אין שאַקאַ-

לאַח און הויבט אָן זיך גראַבלען אין קעשענע.

— מומע — זאָגט ער — כּריינדעלע איז אַ קליינע און זי קען נישט

אויפּעסן אזאַ שטיק שאַקאַלאַד.

— וואָס זשע ווילסטו?

— איך וויל אַראַפּנעמען אַ שטיקל...

— גוט — זאָגט די מומע מיט אַ שמייכל — נעם אַראָפּ.

— יצחק נעמט אַרויס פּון קעשענע דאָס שטיקל שאַקאַלאַד, וואָס ער

האַט כאַהאַלטן פאַר כּריינדעלען און ברעכט אָפּ דערפּון אַ גרויסע שטיק

און עסט אויף. אַבער, עס איז אים אַלץ ווייניק.

— מומע — זאָגט ער ווידער — כּריינדעלע מאַר נישט עסן קיין

שאַקאַלאַד. אזוי האָט געזאָגט דער דאַקטער. ווען זי עסט שאַקאַלאַד טוט איר ווי דאָס בייכעלע... אויפּעסן דאָס שטיקל אויך?

— עס — זאָגט די מומע א שטייכלענדע.

יצחק עסט אויף דאָס לעצטע שטיקל שאַקאַלאַד און הויבט זיך ווי-
דער אָן צו שפּילן. איצט, איז פון אַמניכום געוואָרן א באַן און די באַן
לויפט און פליט איבער פּעלדער און וועלדער. איבער בערג און מאַלן און
זי טראַסקעט און קלאַפט:

— טראַט-טא, טראַט-טא...

אַבער דער שאַקאַלאַד לאָזט יצחקן נישט רוען און ער רייסט איבער
די שפּיל.

— ווייסט, מומע — זאָגט ער — דער טאַטע האָט נישט ליב קיין
שאַקאַלאַד.

— אזוי?!

— יא, אמת. ווען איך גיב אים שאַקאַלאַד, וויל ער נישט... זאל איך
אויפּעסן דעם טאַטנס שאַקאַלאַד?
— אז דו ווילסט...

יצחק דערפרייט זיך און קוקט אויף דער מומען מיט גרויס דאַנק-
באַרקייט און נאָך דעם ווי ער עסט אויף דעם טאַטנס חלק שאַקאַלאַד.
נעמט ער זיך ווידער צו זיין שפּיל. דאָס מאַל איז שוין דער צוג נישט קיין
צוג, נאָר גאָר א שיף און די דאָזיקע שיף פאַרט איבער פייכן און ימען.
— זששש, זששש...

אַבער דאָס לעצטע שטיקל שאַקאַלאַד לאָזט אים אויך נישט רוען און
ער האַקט אָפּ דאָס זשוושען.

— מומע — זאָגט ער — גרויסע מענטשן עסן אויך שאַקאַלאַד?

— יא — זאָגט די מומע, אז מען גיט זיי, עסן זיי.

— און מאמעס?

— מאמעס אויך...

יצחק איז נישט צופרידן מיטן ענטפער. אים דאַכט זיך, אז מאמעס
וואַלטן נישט געדאַרפט עסן שאַקאַלאַד, וואָס איז באשאפן געוואָרן פאַר
קליינע קינדער און דער עיקר פאַר אזעלכע קינדער ווי ער.

אזוי וויל ער זען צו זען אַ שטיקל פון די בענקלעך און עראַפלאַן און פליען הויך אין די
הימלען, אַבער דאָס לעצטע שטיקל שאַקאַלאַד, וואָס ליגט נאָך ביי אים
אין קעשענע אינגעוויקלט אין א פאַפירל, לאָזט אים נישט רוען.

— מומע — זאגט ער — עס איז היים...
 — וואס עפעס פלוצים?
 — ווען עס איז היים. צענייט דער שאקאלאד אין קעשענע...
 — נעמט מען אים ארויס פון קעשענע — זאגט די מומע.
 — די הויזן וועלן פארפלעקט ווערן און די מאמע וועט אויף מיר שרייען...

— זיי וועלן נישט פארפלעקט ווערן.
 אבער יצחק הערט נישט וואס די מומע זאגט און ער מאכט א פנים.
 ווי ער וואלט גרייט געווען צו וויינען.
 — איך וויל נישט. אז די מאמע זאל אויף מיר שרייען!
 — וואס זשע דען ווילסטו?
 — איך וויל אויפעסן דעם שאקאלאד...
 — גוט — זאגט זי — איך זע דאך, אז דו קענסט נישט רוען. עס אויף
 דעם שאקאלאד און זאל נעמען אן ענדע צו דייע צרות.
 יצחק לויפט צו צו דער מומען. כאפט זי ארום און הויכט איר אן
 קושן.

— ביזט א גומע מומע. די בעסטע מומע פון אלע מומעס.
 יצחק עסט אויף מיט גרויס הנאה דאס לעצטע שטיקל שאקאלאד און
 דערפילט זיך מיט אמאל רואיק און פריי און נעמט זיך צוריק צו זיינע
 שפילערייען.

פארוואס די קאמשקעס גייען באַרוועס

די קאמשקעס שמייען, איינמאל, א זונטיק פאר דער טיר און שעפן פרישע לופט. גיים פארביי זייער שכן, דער אינדיק, באגריסט ער זיך.

— האַלדער! האַלדער!

— קווא-קווא-קווא! — ענמפערן אים די קאמשקעס אויף זייער

לשון.

— א שיינער טאג — א מחיה! — זאגט דער אינדיק — קומט

קאמשקעס, לאמיר זיך אכיסל דורכגיין.

— וואוהין? — פרעגן די קאמשקעס.

— אויפן בולוואר.

— וואס עפעס?

— די גאנצע שטאט שפאצירט איצט דארט.

די קאמשקעס קוקן זיך איבער און ענמפערן מיט א זיפן:

מיר וואלטן מיט פארגעניגן געגאנגען, אבער, דו ווייסט דאך, מיר

האבן נישט קיין שיד.

— איז וואס?

— באַרוועס אויפן בולוואר איז נישט שייך צו גיין.

— א חוץ דעם — זאגט אן עלטערע קאמשקע — האב איך מורא.

אז מען וועט אונדז ארעסטירן פון בולוואר און נישט לאזן דארט שפא-

צירן באַרוועס.

— נארישקייטן! — זאגט דער אינדיק — קומט מיט מיר, איך וועל

זיך פאר אייך איינשטעלן...

דער אינדיק לאזט זיך גיין פארויס ווי א פירער און די גאנצע כא-

ליאסטערע גיים אים נאך. אבער, ווען זיי קומען אויפן בולוואר, שמעלט

זיי אפ א פאליציאנט און פרעגט:

— וואוהין, קאמשקעס?

— אויפן בולוואר, שפאצירן.

— זייער פיין, אבער וואו זייגען די שיד?

- מיר האַבן נישט קיין שיד, מיר גייען באַרוועם.
 — אויב אזוי — זאָגט דער פּאָליציאָנאַט — זייט מוחל און גייט צוריק
 אַ היים.
- וואָס?
 — אויפן בולוואַר מאַר מען נישט גיין באַרוועם.
 די קאַמשיקעס קוקן אויפן אינדיק און וואַרמן. אז ער זאל זיך פאַר זיי
 אָננעמען. אַבער, ער שפּרייזט זיך אוועק פאַרויס און מאַכט זיך נישט
 וויסנדיק.
- פּריינט אינדיק! — שרייען זיי — מען לאָזט אונדז נישט דורך...
 דער אינדיק האָט אפילו נישט אויסגעדרייט צו זיי דעם קאַפּ. און די
 קאַמשיקעס האָבן זיך געלאָזט גיין אַ היים פאַרשעממען.
 אויפן וועג באַגעגנט זיי דער קאַמער מיט די געפּוצטע שטיוועלעך
 און ער שמעלט זיי אַפּ.
 — פּונדאָנען. קאַמשיקעלעך?
 דערציילן זיי אים.
- דער אינדיק האָט אונדז איינגעלאָרן אויף אַ שפּאַציר. זיינען מיר
 געקומען אויפן בולוואַר. האָט מען אים דורכגעלאָזט און אונדז — נישט.
 — וואָס?
 — זייל מיר גייען באַרוועם.
- אן עוולה, אַ גרויסע עוולה! — זאָגט דער קאַמער און מוט אַ
 וויש זיינע געפּוצטע שטיוועלעך — קומט מיט מיר.
 — וואוהין?
 — אין פאַרק.
 — מען וועט אונדז אריינלאָזן?
 — פאַרלאָזט זיך אויף מיר. איך וועל דעם וועכטער די אויגן אויס-
 דראַפען.
- דער קאַמער גייט פאַרויס און די גאַנצע כאַליאַסטרע קאַמשיקעס גייט
 אים נאָך מיט קלאַפּנדיקע הערצער.
 געקומען צום פאַרק. לאָזט מען דעם קאַמער דורך און די קאַמשיקעס
 — נישט.
- וואוהין קאַמשיקעלעך? — פּרעגט דער וועכטער.
 — אין פאַרק שפּאַצירן.
 — זייער פיין. אַבער, וואו זיינען די שיד?
 — מיר האַבן נישט קיין שיד. מיר גייען באַרוועם.
 — אויב אזוי — זאָגט דער וועכטער — זייט מוחל און גייט צוריק
 אַ היים.

- וואָס?
 — אין פארק לאָזט מען נישט אריין קיין באַרוועסע.
 די קאָטשקעס קוקן אויפן קאָטער און וואַרטן, אז ער זאל זיך אָננע-
 מען פאר זיי. אַבער, ער שטייט שוין אויף יענער זייט און פּוצט זיך די
 שטיוועלעך.
 — פריינט קאָטער! — שרייען זיי — מען לאָזט אונדז נישט דורך...
 דער קאָטער האָט אפילו נישט אומגעקוקט זיך און די קאָטשקעס
 האָבן ווידער מיט גרויס חרפה זיך געמוזט אומקערן צוריק.
 פארנאכט, די קאָטשקעס ווילן שוין גיין שלאָפן, הערן זיי מען
 קלאַפּט אין מיר.
 — ווער איז? — פרעגן זיי פארהיידשט.
 — סאיז איך, אייער שכן דער האָן.
 — וואָס האָסטו געוואָלט?
 — איך בין געקומען אייך איינלאָדן צו מיר אויף א באל.
 — ווען וועט ער זיין?
 — נאָך היינט ביינאכט.
 די קאָטשקעס געמען אָן די איינלאָדונג מיט פרייד און זאָגן צו צו
 קומען. און ווי נאָר דער האָן גייט אוועק, וואָשן זיי זיך ארום און פּוצן זיך
 אויס און לאָזן זיך גיין אויף דער שמחה.
 געקומען צו דער מיר, שמעלט מען זיי ווידער אָפּ.
 — וואוהין, קאָטשקעס?
 — אויפן באל.
 — זייער פיין, אַבער וואו זיינען אייערע שיד?
 — מיר האָבן נישט קיין שיד, מיר גייען באַרוועסע.
 — אויב אזוי, זייט מוחל און גייט צוריק א היים שלאָפן.
 — דער האָן האָט אונדז איינגעלאָדן...
 — יא, אַבער, נישט באַרוועסע.
 די קאָטשקעס ריידן און מענהען, אַבער דער וועכטער ביי דער מיר
 האלט זיך ביי זיינס.
 — באַרוועסע גייט מען נישט אויף קיין באל.
 דערווייל, מוט א שפּיל אויף די מוזיק און די קאָטשקעס זעען דורכן
 פענצטער ווי דער גאַנצער עולם לאָזט זיך פריילעך אוועק אין א מאָגן,
 און עס פארקלעמט זיי געבעך שטאַרק ביים האַרצן.
 — קווא, קווא, קווא! — צעכליפען זיי זיך.
 גייט פארביי א שוסטער, הערט די קאָטשקעס וויינען, פרעגט ער זיי:
 — וואָס איז אייך געשען, קאָטשקעלעך? וואָס וויינט איר?

— דער האָן האָט אונדז איינגעלאדן אויפן באל און מען לאָזט אונדז
 נישט אריין.
 — פארוואָס?
 — ווייל מיר גייען באַרוועס...
 — פארוואָס זשע גייט איר פאַקע באַרוועס?
 — ווייל מיר האָבן נישט קיין שיד.
 — א דאגה שיד! — זאָגט דער שוסמער—קומט צו מיר א היים. נעם
 איך אייך א מאַס און מאַך אייך שיד — צאצקעס!
 — מיר זיינען אַרעם — זאָגן די קאַמשקעס — מיר האָבן נישט קיין
 געלט...

דער שוסמער קוקט אויף די קאַמשקעס און לאַכט.
 — וואָס! איר זיינט אַרעם? א געלעכמער. כלעבן. איר זיינט
 רייכער פאר מיר. איר האָט פּעדערן — שיינ ווי גאַלד! גיט מיר אביסל
 פּעדערן אויף א קישן, מאַך איך אייך שיד, אז די גאַנצע וועלט וועט אייך
 מקנא זיין.
 — פאַקע! זאָגן די קאַמשקעס — מיר וועלן דיר געבן פּעדערן נישט
 קיין ביסל. נאָר אַ פּולע שיסל, אבי מאַך אונדז שיד.
 אויף מאַרגן גאַנץ פרי, זיינען די קאַמשקעס שוין געווען ביים שום-
 מער אונטער דער מיר און אומגעדולדיק געווארט, אז ער זאל עפּענען
 דעם וואַרשטאַט. און ווען דער שוסמער האָט אויפגעמאַכט די מיר און
 דערזען דעם גרויסן פאַק פּעדערן, וואָס זיי האָבן אים געבראַכט, האָט ער
 זיך געריבן די הענט פון גרויס הנאה און געזאָגט:
 — איי! וועל איך אייך מאַכן שיד, וועט דאָס זיין צאצקעס...
 און ער האָט פאַקע גלייך אריינגעבעטן די קאַמשקעס און זיי גענו-
 מען אַ מאַס און פאַרזיכערט, אז אויף שבת מערמשעשעס וועלן די שיד
 זיין פאַרטיק.

אז די קאַמשקעס זיינען דאָס ערשטע מאל ארויס אויפן גאַס מיט
 נייע שיד, איז געוואָרן אין שטאַט א גאַנצע מהומה: יונג און אלט זיינען
 ארויס פון די שטובן זעען מיט זייערע אייגענע אויגן דאָס גרויסע וואונ-
 דער און אלע האָבן די קאַמשקעס באַגריסן:
 — בראַוואַ! — האָט מען געשריגן.
 — אין א מולדיקער שעה!
 — סראַגט געזונטערהיים!
 — אַט אזוי!...

דער קאַמער און דער אינדיק. דער האָן און די קאַץ, זיינען אויך

ארויס פארנש פאר דער פיר און זיי האבן זיך העכט פריינמלעך פאר-
נויג פאר די קאמשיקעס און זיי אפלאדירט:
— בראווא!

דער קאמער האט זיך באלד צוגעשארט צו די קאמשיקעס און זיי
איינגעלאדן אויף א שפאציר:

— קומט — האט ער געזאגט — לאמיר זיך דורכגיין אביסל.
די קאמשיקעס זיינען געגאנגען איבער די גאסן מיט אויסגעשמרעק-
טע העלדזער און געהאלטן אין איין זינגען:
— קווא! קווא! קווא!

— כ'האב גארנישט געוואוסט — האט זיי דער קאמער געחנפעט —
אז איר קאנט אזוי שיין זינגען...

די קאמשיקעס האבן ארומגעשפאצירט א גאנצן טאג און געווען אויפן
בולוואר, געווען אין פארק און אין אונט האבן זיי באזוכט אלע טאגן-
זאלן און אומעטום זיך געלאזט וואוילגיין און געטאנצט מיטן קאמער. גע-
טאנצט מיטן האץ, מיטן אינדיק און מיט אלע איבעריקע געטט.
דריי טעג און דריי נעכט האבן די קאמשיקעס אזוי געהוליעט און
אינגאנצן פארגעסן אין טייך, ביז איינמאל, האט זיי דער קאמער א זאג
געטון:

— איר ווילט אפשר שפאצירן צום טייך?
די קאמשיקעס האבן זיך שמארק דערפרייט.
— גערעכט! שוין טאקע לאנג נישט געווען ביים וואסער. מען וואלט
זיך געדארפט אביסל אפבאדן.

די פיש אין טייך, וואס זיינען געווען שמארק באפריינדעט מיט די
קאמשיקעס האבן שוין טאקע געבענקט נאך זיי און זיך שמארק געחיי-
דשט, וואס מען זעט זיי נישט.

די קאמשיקעס זיינען געווען די איינציקע, וואס האבן די פיש גע-
בראכט אלע נייעס און פליאמקעס פון דער וועלט און זיי דערציילט פון
לעבן אויף דער ערד און ווען עס זיינען אוועק דריי טעג און די קאמשיקעס
זיינען נישט געקומען, זיינען די פיש געווארן אומעמיק.

די קינדער זיינען אלע טאג געקומען צום טייך און געווארפן אין
וואסער קרישקעס מאנדלברויט און קיכלעך און אלערליי אנדערע נומע
זאכן. אבער די פיש האבן זיך צו דעם עסן נישט צוגערירט און די קינדער
האבן געהויבן מיט די פלייצעס און נישט פארשמאנען, וואס עס איז מיט
די פיש געשען.

— זיי האבן פארלוירן דעם אפעטיט!

— זיי עסן נישט.

ווען די קאמשיקעס זיינען אנגעקומען צום טייך. האבן די פיש אויפ-
געלעבט און גלייך ווי זיי האבן זיי דערזען זיינען זיי ארויסגעשוואומען
צום ברעג מיט א שמחה און זיי באגריסן:

— גוט מארגן!

— וואו זיינט איר געווען אזא צייט?!...

די קאמשיקעס האבן זיך פאר גרויס פרייד פארנעסן אין די שייך און
שוין געוואלט אריינשפרינגען אין וואסער. האט זיי דער קאמער אפ-
געהאלטן:

— מוט פריער אויס די שייך! — האט ער זיי געזאגט.

די קאמשיקעס האבן זיך אביסל געקווינקלט, אבער דער קאמער
האט זיי נישט אפגעלאזט.

— זיי וועלן אין וואסער צעווייקט ווערן — האט ער פארזיכערט.

פיר שעה האבן די קאמשיקעס פארבראכט אין וואסער און ארום-
געשטיפט מיט זייערע קאלעגן. די פיש; זיי אויסדערציילט אלע נייעס
און זיך אויך בארימט פאר זיי מיט דעם גוטן לעבן, וואס זיי האבן איצט
און ווען זיי זיינען שוין שפעטער ארויס אויפן ברעג. האבן זיי די שייך
נישט געפונען און געבליבן שמיין ווי פריששמעליעס.

— פריינט קאמער! פריינט קאמער! — האבן זיי געשריגן.

קיינער האט נישט געענטפערט.

די קאמשיקעס האבן אנגעהויבן שרייען און געוואלדעווען. מענטשן
זיינען זיך צונויפגעלאפן און געפרעגט:

— וואס איז געשען?

— מען האט אונדז צוגעגאנוועט די שייך!

— סאקע!...

דער קאמער איז אויך געקומען. געמאכט א פרומע מינע און זיך
שטארק געבייזערט:

— אזא סקאנדאל! — האט ער געשריגן — ווען איך פאק דעם גנב.

דראפע איך אים אויס די אויגן.

די טיין אין די ווינקלען האבן שטארק געכיכיקעט און דער קאמער
אליין האט אפגעפירט די קאמשיקעס אהיים און זיי געמרייסט:

— מילא, נעמט זיך נישט צום הארצן. אייך פאסט שטענער צו גיין

בארוועס.

פון דאמאלסט אן גייען שוין די קאמשיקעס ווידער בארוועס און
פארברענגען גאנצע מעג אין וואסער און אין די אונטן; ווען זיי קומען
אהיים. כאלעמען זיי אין דער פינצטער פון יענע גליקלעכע מעג ווען זיי
האבן געהאט שייך און פארבראכט צוזאמען מיט אלע גליקלעכע שכנים
אויף די פריילעכע באלן און שמחות.

א העלד — איינער אין דער וועלט

פאראן א יינגעלע, משהלע, איז עד א גרויסער העלד און ער שלאגט זיך מיט לייבן, בערן, וועלף און העלפאנמן און קומט זיי אלע ביי. פארשטייט זיך, אז די לייבן זיינען הילצערנע, אדער פאפירענע און זיי משעפען אפילו נישט קיין פליג אויף דער וואנט, אבער, ווען משהלע נעמט זיי אין האנט אריין ווערן זיי ביי אים לעבעדיק און זיי הויבן אן שמשירען מיט די ציין, ברומען, שרייען און אָם, אָם דאָס זיך, ווארפן זיי זיך אויף אים און שלינגען אים איין, אבער, משהלע האָט פאר זיי נישט קיין מורא, ער נעמט א העלצל, וואָס ווערט אין זיין האנט א ביקס און מאכט:

— פום! פום! פום!...

דער לייב פאלט אוועק א פויסער און דער וועלף דערשרעקט זיך און אנמלויפט און דער בער, צי דער העלפאנמן, הויבט אן ציטערן און ער בעט זיך:

— שענק מיר, משהלע, דאָס לעבן, כ'על שוין זיין א גומער.

קיין הארץ פון קיין גולן האָט נישט משהלע, אז ער הערט דעם בער, צי דעם העלפאנמן רידן אועלכע רייד, קריגט ער אויף אים גרויס רחמנות און זאגט:

— גום, כ'וועל דיך נישט הרגענען, אבער געדענק, זאלסט מיר מער

נישט משעפען קיין מענטשן.

די חיות זאגן אים צו און ער שיקט זיי צוריק אין וואלד אריין און נעמט זיך צו אן אנדער ארבעט.

משהלע האָט ביינערנע דאָמינעס, שמעלט ער זיי אויס אין צוויי רייען און מאכט זיי אלע פאר סאלדאמן און ער אליין ווערט דער גענע-ראל, דער קאמאנדיר און שיקט זיי ביידע אין מלחמה אריין זיך שלאגן. בעפן זיך ביי אים די סאלדאמן:

— וואָס ווילסטו האָבן פון אונדזערע יארן, ביר ווילן זיך נישט שלאגן.

אבער משהלע הערש זיי נישט.

— אז איך הייס, שלאגט מען זיך — פומ ער א געשריי.

אז די סאלדאטן דערהערן דעם געשריי, ווערן זיי דערשראקן און
הויבן זיך אן שלאגן. די וואס שטייען רעכטס, זיינען די יאפאנער און די
וואס שטייען לינקס, זיינען די כינעזער. אבער, אזוי ווי משהלע האלט
פארשטייט זיך, מיט די צווייטע, כאפן די יאפאנער אזעלכע קלעפ און אין
איינ מינוט ליגן זיי אלע אויסגעלייגט ווי די קעלבער און קענען זיך מער
נישט רירן פון ארט און משהלע שפאצירט אריין מיט זיין כינעזישער
ארמל קיין טאקיא און גייט אריין גלייך צוב מיקאדא אין פאלאץ און
זאגט צו אים:

— טראג זיך שוין אפ פון דאנען!

וויל ער דאך נישט מסתמא, הייסט משהלע זיינע סאלדאטן שיסן און
דעח מיקאדא דערשרעקט זיך, טאנצט ארויס דורכן פענצטער און
אנשלופט.

משהלע קוועלט.

— ביי מיר — זאגט ער — איז ער א קנאפער העלד. איך האב פאר

אים נישט מורא.

אפגעפארטיקט זיך מיט יאפאן, וויל ער זיך א נעם פון איך צו
הימלערן, צו מוסאלינין און צו אנדערע דיקטאטארן, קומט אן זיין מאמע
און בעט אים, עס זאל שוין זיין גענוג געשלאגן זיך און ער זאל בעסער
אכטונג געבן אביסל אויף דער שטוב.

— וואס?

— זי דארף צוגיין אין מערקאדע עפעס קויפן.

דערהערט דער גרויסער העלד, אז די מאמע וויל אוועקגיין און אים
איבערלאזן א פערטל שעה אליין, מאכט ער א געוואלד:

— גיין, איך וויל נישט זיין אליין!

— פארוואס?

— איך האב מורא...

צעלאכט זיך די מאמע אויפן קול:

— דו, אזא העלד, וואס קעמפט מיט בערן און מיט לייבן און בא-
זיגט יאפאן, מאכט אש און ערד פון הימלערן, פון מוסאלינין און אלע
אנדערע דיקטאטארס זאל מורא האבן צו בלייבן אליין אין שטוב?...
נאר רייד אהין און רייד אהער, משהלע וויינט, משהלע שרייט:

— איך וויל נישט בלייבן אליין.

— אבער פארוואס?

— ווייל אזוי...

זיפצט די מאמע און זאגט:

— מילא, עס איז טאקע נישט שיין פון דיר, אבער וואס זאל איך טון?
 אין א פאר מינוט ארום, פארגעסט משהלע אין דער גאנצער געשיכ-
 טע און לאזט זיך ארויס אין גאס מיט זיין פריציקלעט. איצט איז ער שוין
 גאר א קאפיטאן און אים דוכט זיך, אז ער פירט נישט קיין פריציקלעט,
 גאר א שיף, וואס שווימט איבער די גרויסע ימען, אין סאמע רעכמן שמו-
 רעם און ער, דער קאפיטאן, ארבעט נעבעך, שווער און ביסער, אז די שיף
 זאל ארויס בשלום און הלילה נישט אונטערגיין און ער קערעוועט זי אהין
 און קערעוועט זי אהער און מיינט אויס אלע סכנות און געפארן.

ווי אזוי מען קען פון א פריציקלעט מאכן א שיף און פון א פשוטן
 טראטוואר — א שמורמישן ים — זאלט איר נישט-פרעגן, איר קענט
 נישט, אבער משהלע קען אלץ, אט האט משהלע אמאל גענומען אפשווע
 בארשט און זי געמאכט פאר אן עראפלאן, אן אמתן עראפלאן, וואס איז
 געפלוין אין דער לופטן, ווי אזוי? ער האט זי א ווארף געפון, איז זי גע-
 פלויגן, אמת, אז געפלוין איז זי גלייך דער מאמען אין קאפ אריין און
 ער האט איר שיעור נישט געמאכט א לאך אין קאפ, אבער וואס איז ער
 שולדיק, אז די מאמע איז פונקט אונטערגעקומען, ווען זיין עראפלאן האט
 זיך אראפגעלאזט?

גאר גארנישט, דאס איז געווען מיט צוויי וואכן צוריק, ווען משהלע
 איז געווען אן אויטאמאר און ער האט טאקע זיך געגעבן דאס ווארט, מער
 נישט צו האבן צו טון מיט קיין עראפלאנען. — אז זיי פאלן זיין מאמען
 אין קאפ אריין!...

איצט, איז משהלע א קאפיטאן און ער פירט א שיף, דער שמורעם,
 איז ער שוין דאנקען גאט איבערגעקומען און די שיף גייט שוין רואיק
 אויפן וואסער, נישט מער, וואס אים איז פלוצים אנטקעגנגעקומען אן
 אייזבארג און מען דארף אים אויסמיידן, ער ווייסט, אז מיט די אייזבערג
 דארף מען זיין פארזיכטיק, איין שטויס, און די שיף ווערט צעשפרונגען
 אויף שפענדלעך.

טוט טאקע משהלע א דריי די שיף אן א זייט, שמויסט זיך אן אין
 א בוים און קערט זיך באלד איבער...

אודאי איז מיט אמאל געווארן אויס שיף, אויס ים, אויס אייזבארג

און אויס קאפיטען. משהלע איז ווידער א קינד. וואס איז געפארן אויף
א טריציקלעם. זיך איבערגעקערט. אראפגעפאלן און זיך צעקלאפט...
ווי אלע קינדער. האט אויך משהלע געמאכט א געוואלד און אנגע-
הויבן וויינען און שרייען:
— מאמע! מאמע!...

נייען דורך מענטשן און זעען. אז א קינד ליגט אויף דער ערד מיט
אין איבערגעקערטן טריציקלעם און שרייט. לויפן זיי צו און ווילן אים
אויפהויבן. לאזט ער זיך נישט און שרייט נאך העכער:
— מאמע! מאמע!

די מענטשן מיינען. אז משהלע האט זיך שמארק צעקלאפט און
קחיגן אויף אים גרויס רחמנות.
— לאז זיך אויפהויבן. יינגעלע — בעטן זיי זיך ביי אים.
— ניין. ניין. מאמע! — שרייט ער.
— האסט זיך עפעס געטון? — פארשט מען ביי אים.
— מאמע! — שרייט ער.

א פרוי לויפט זוכן זיין מאמען און קומט צוריק מיט דער ידיעה. אז
זי איז נישט אין דער היים און די מענטשן פרוואוון אים ווידער אויפ-
הויבן און בעטן זיך ביי אים:
— לאמיר זען. וואס דו האסט זיך געטון.

אבער, משהלע רייסט זיך ביי זיי פון די הענט. ווארפט זיך ווי א
פישל און שרייט:
— מאמע!

די מענטשן הויבן שוין אן לאכן:
— זע נאר דעם גרויסן בחור...
— פע. נישט שוין פון דיר...

משהלע ליגט אפ פֿינף מינוט. צען מינוט. דער עולם צעגייט זיך ביים-
לעכווייז און ער בלייבט ליגן אויף דר'ערד. שרייט און קוויטשעט און ווען
ער זעט. אז די מאמע קומט אלץ נישט. הויבט ער זיך פאמעלעך אויף.
ווישט זיך ארום די מרערן און זעצט זיך צוריק ארויף אויפן טריציקלעם
און איז א וויילע ארום פארט ער שוין ווידער ארום איבערן מראטואר.
איצט איז ער שוין א מאשיניסט און פירט א באן. דער טריציקלעם איז
דער לאקאמאטיוו און ער שלעפט נאך זיך הונדערטער וואגאנעס מיט
פאסאזשירן און לאסט.

אבער פלוצים, קומט אן די מאמע און ווי נאָר משהלע דערזעט זי, מומ ער זיך א וואַרף אראָפּ פון טריציקלעט און הייבט אָן וויינען און שרייען. די מאמע לויפט צו א דערשראָקענע און פרעגט אים, וואָס עס איז געשען. דערציילט ער איר, אז ער איז געפאלן.

— ווען?

— פריער.

— וואָס זשע וויינסטו איצט?

— פריער האָב איך אויך געוויינט. אבער דו ביזט נישט געקומען. משהלע וויינט אזוי לאנג, ביז די מאמע הויבט אים אויף, ווישט אים אויס די טרערן און גיט אים א קוש.

אבער פון דעמאלט אָן גיט שוין דער גרויסער העלד אכטונג אויף זיין מאמע. אז זי זאל אים נישט לאָזן אליין און יעדעס מאל, ווען זי וויל אוועקגיין, האלט ער זי ביי דער פאלע.

— וואָס?

— מאַמע — זאגט ער — פאל איך...

— איז וואָס, אז דו וועסט פאלן?

— ווער זשע וועט מיך אויפהויבן?

די מאמע לאַכט און זאגט:

— משהלע, ביזט א העלד, א העלד — איינער אין דער וועלט!...

משה ג'ך

פאראן ביי אונדז אין שולע א יינגל משה. רופט מען אים נישט משה
 קאפוישע. נאר: משה ג'ך. משה ווינט. משה שנעלצונג.
 די צונעמענישן האט משה געקראגן פון די חברים אין שולע. ווייל
 ער איילט זיך און לויפט שמענדיק ארום פארהאוועט און פארשטייעט
 און האט קיינמאל נישט קיין צייט.
 דער דאזיקער משה איז שוין א בחור פון א יאר צען. אבער ווען איר
 קוקט אים אן, וועלט איר געזאגט. אז ער איז נאך אפילו נישט אלט קיין
 זיבן.

— פארוואס?

— ער וואקסט נישט.

פרעגט מען אים:

— משה. דו וואקסט דאך גארנישט?

— איך האב נישט קיין צייט — זאגט ער.

פונדעסטוועגן האט משה א שוועסטער שרה. איז זי עלטער פאר
 אים מיט צוויי יאר און אז ער קריגט זיך מיט איר, סטראשעט ער זי נאר,
 אז ער וועט זי אריבעריאגן אין די יארן.

— וועסט זען — זאגט ער — אז איך וועל זיך געבן אן אייל צו וועל

איך זיין דער עלטערער און דו די יינגערע...

— ווי אזוי?

— איך הייסט משה ג'ך. איך קען אין איין יאר אריאגן דריי...

משח איז סאקע א ניכער. משה איז סאקע א ווינט; ער רעדט ג'ך.

עסט ג'ך. לערנט ג'ך. שלאפט ג'ך. ליענט ג'ך א.א.וו.

אנומלט. שטייט משה אויף באגינען. פרעגט מען אים:

— וואס אזוי פרי?

— איך אייל זיך. איך וויל נישט פארשפעטיקן אין שול.

משה פוט זיך אן גיך, און פארבייט די שיד, טום אן דעם רעכטן
שוך אויפן לינקן פוס, דעם לינקן שוך אויף דעם רעכטן פוס, דאס רעקל
אויף דער לינקער זייט.

— משה — זאגט די מאמע — זע נאך ווי אזוי דו האטט אנגעטאן

די שיד?

— לאז שוין זיין — זאגט ער — היינט אזוי, איך אייל זיך...

פארשטייט זיך, אז די מאמע לאזט אים נישט אפ און ער מוז אי-
בערדרייען דאס רעקל, צי די בלוזע און ער בייזערט זיך, שרייט:

— כ'זועל שוין היינט פארשפעטיקן אין שול...

מיטן וואשן איז ווידער דאס זעלבע: משה פוט א נעץ-איין בלויז

איין באק און זאגט:

— שוין אפגעוואשן.

— ווען וועסטו וואשן די אנדערע באק? — פרעגט אים די מאמע.

— שפעטער, איך האב נישט קיין צייט.

משה מוז זיך גוט ארוטוואשן און אויך זיך רייניקן די ציין, אפפוצן

די קליידער, די שיד און ער איילט זיך און זאגט:

— מאמע אפשר וועט זיין גענוג אפפוצן דערווייל, איין שוך?

— און מיטן צווייטן וואס וועט זיין?

— דעם צווייטן וועל איך אפפוצן מארגן.

די מאמע לאכט.

— מארגן וועסטו פוצן נאכאמאל...

פון איילעניש קומט קיין גוטס נישט ארויס און פונקט דאן, ווען

משה שטייט אויף פרי, פארשפעטיקט ער דאן רעכט אין שול.

— ווי אזוי?

— אזוי ווי ער איילט זיך, לויפט ער אוועק אן די העפטן און מוז

זיך אומקערן צוריק אהיים און ווען ער נעמט שוין די העפטן און לויפט

גיך אין שול אריין, דערמאנט ער זיך, אז ער האט פארגעסן די פעדער.

לויפט ער שוין צוריק נאך דער פעדער, פארגעסט ער דערווייל דאס ביכל.

פארשטייט זיך, אז משה קומט אין שול אריין שוין אינמיטן דער

לעקציע און ווען דער לערער פרעגט אים, פארוואס ער האט פארשפע-

טיקט, זאגט ער:

— כ'האב זיך געאיילט...

— אז דו האסט זיך געאיילט, האסטו דאך געדארפט קומען פריער

ווי אנדערע?

משה שווייגט. משה שעמט זיך צו דערציילן. וואס עם האט מיט אים
 פאסירט און אלע קינדער לאכן פון אים.
 — משה גיך. קומט דער לעצטער...
 — משה שנעלצונג. פארשפעטיקט זיך.
 אז עם קומט צו דער לעקציע און דער לערער רופט אים ארויס צום
 ליענען. ליענט ער שטענדיק מיט צען בלעטער ווייטער.
 — משה וואו ליענטו? — פרעגט אים דער לערער.
 — אויף זייט הונדערט דרייסיק.
 — מיר האלטן דאך ערשט אויף זייט הונדערט צען.
 משה פארשעמט זיך. משה האט זיך צוגעאיילט אביסל. און אלע קינ-
 דער לאכן ווידער פון אים.
 אין שטוב האט אויך די מאמע פון אים גרויסע צרות. אנומלט זאגט
 זי אים:

— משה. גיי ברענג מיר פון אלמאסען א קילא צוקער.
 הערט נישט משה מער ווי דאס ערשמע וואָרט. כאפט די פיס אין די
 הענט אריין און לויפט.
 די מאמע שרייט אים נאָך:
 — משה! משה ווינט!
 אבער משה איז שוין נישטאָ. משה איז שוין אויפן גאס.
 אין צוויי מינוט ארום איז דער בחור דאָ צוריק.
 — מאמע. נאָך וואָס האָסטו מיך געשיקט?
 — כ'האָב דין געשיקט נאָך צוקער...
 די מאמע וויל אים זאָגן וויפל צוקער. אבער משה איז שוין ווידער
 נישטאָ. משה פליט שוין ווי אן עקספרעס איבער דער גאס און דרייט מיט
 דאָ הענט ווי אַ ווינטמיל אים דוכט זיך. אז ער איז אַ לאַקאָמאַטיוו און
 פליט איבער פעלדער און וועלדער און מאכט:
 טראַטאָטאָ. טראַטאָטאָ!
 אין אַ פאַר מינוט ארום איז משה דאָ צוריק מיטן לייבליקן.
 — וויפל צוקער?
 — עם איז דאָך נישט אויסצוהאלטן פון דיר! וואָס ביסטו געלאָפן?
 גיי ברענג אַ קילא צוקער...
 איידער די מאמע פארענדיקט אירע רייד. איז שוין משה אויפן גאס
 און ער לויפט און כאַזערט זיך:
 — אַ קילא צוקער! אַ קילא צוקער!
 אין אַ סעקונדע — ער איז ווידער דאָ צוריק.
 — און געלט?

— נא דיר א פעזע און ברענג...
 משה כאפט די פעזע און לויפט ארויס און די מאמע שרייט אים נאך:
 — משה! משה!
 אבער משה איז שוין ווידער אויפן גאס.
 אין א פאר סעקונדן ארום. משה איז שוין ווידער דא.
 — וואסער צוקער. קלעצלעך. צי געמאלענעם?
 די מאמע זעט. אז זי וועט שוין פון דעם בחור נישט ארויסקריכן.
 כאפט זי אים אן פאר די לאצן האלט אים צו פעסט און זאגט:
 — ברענג מיר א קילא געמאלענעם צוקער. פאר דרייסיק סענט. גיב
 א פעזע און נעם זיבעציק סענט רעשט. פארשטאנען?
 — יא. זאגט משה און וויל שוין לויפן.
 אבער די מאמע האלט אים פעסט ביי די לאצן.
 — זאג, וואס האב איך דיר געהייסן קויפן?
 — האסט מיר געהייסן קויפן א פעזע פאר זיבעציק סענט און נעמען
 א קילא געמאלענעם צוקער א רעשט...
 — משה גיך! משה ווינט! — זאגט די מאמע — א קילא געמאלע-
 נעם צוקער פאר דרייסיק סענט און זיבעציק סענט רעשט.
 — קויפן דרייסיק געמאלענע סענט פאר א פעזע און נעמען זיבעציק
 קילא צוקער רעשט — זאגט משה.
 די מאמע זעט אז זי וועט שוין מיט משהען גארנישט מאכן. לאזט
 זי אים צורו און גייט אליין אין אלמאסען.
 אט אזא פארשוין איז משה. משה גיך.

דער לייב וואָס האָט נישט געוואוסט פון וואלד

א נייעס גאסס האָט מען געבראכט אין זאָלאַנישן גארטן. א גאסס פון וויימע, וויימע לענדער, וואָס האָט באקומען זיין פלאץ נעבן די אַנגע-זענסמען חיות; נעבן לייב, נעבן לעמפערס, נעבן העלפאנט א. א. וו. דער גאסס איז אַנגעקומען אן אויפגערעגטער, א בייזער און זיין געשריי האָט אויפגעוועקט אלע חיות אין גארטן, וואָס האָבן זיך אויפ-געכאַפט דערשראָקענע פון זייער דרימל און זיך געפרעגט:

— ווער איז דער אורח?

— ווייזט אויס, אז ער איז פון די יחסנים...

דער גאסס, א מינער פון בענגאליע, איז א פאַר שעה אומגעלאָפן אין זיין שטייג אן אומרוואיקער, א בייזער און אלעמאַל זיך א וואַרף געטון צו די אייזערנע גראַסעס, זיי געוואָלט איינבייסן, און ווען ער האָט דער-פילט זיין אַנמעכטיקייט קעגן דעם אייזן, האָט ער זיך נאָך שטאַרקער צעברומט — גרררר...

דער העלפאנט האָט געשמייכלט, דער לעמפערס האָט געלאכט.

— נשקשה, ער וועט זיך שוין באַרוואיקן.

— אונדז האָט אויך פאַרדראָסן די מעשה...

אין אַונט האָט זיך טאַקע דער מינער אביסל באַרוואיקט און אַנגע-הויבן פאַמעלעך זיך אַרומקוקן פון אלע זייטן אויף זיינע שכנים.

— אן דער קאַלעגע העלפאנט איז אויך דאָ!...

— און דער פריינט לעמפערס!...

דער מינער דערזעט דעם בערבֿערישן לייב און בלייבט שטיין.

— א באַקאנט באַשעפעניש, דוכט זיך, א לייב...

— יא, — האָט דער לעמפערס געזאָגט — א לייב פון סענעגאַל.

דער מינער איז געבליבן שטיין א וויילע און מיט גרויס אויפמערק-

זאַמקייט באַטראַכט זיין שכן, וועגן וועמען ער האָט אזויפיל געהערט.

— אזוי איז דאס הייסט עם. זיין עקסעלענץ, דער קעניג פון די שוואכלינגען און פחדנים...
 דעת לייב האט שמאלץ א מריסל געטון מיט דער גריווע און נישט געענטפערט. אבער דער מיגער האט נישט אויפגעהערט שפאסן און חזקן.

— א שאד, א שאד, וואס מיר האבן נישט געהאט דעם כבוד זיך צו באגעגענען...

אין די וועלדער פון בענגאליע, הערשט דער מיגער, דארט קעניגט ער אפילו איבער די לייבן, וואס זיינען אין יענע מקומות שוואכער ווי די לייבן פון מענעגאל און יעדעס מאל, ווען דער מיגער פלעגט הערן ריידן וועגן בערבוערשן לייב, האט ער בארימערש געזאגט:

— זאל ער קומען אהער, וועל איך אים מאכן פאר אויס הערשער...
 דער מיגער פון בענגאליע, האט שוין מער דעם לייב נישט צורו גע-
 לאזט און געהאלטן אין איין שפאסן און לאכן פון אים:

— אפשר וויל זיין עקסעלענץ אן אנטילאפ צו פרישטיק?

— גנעדיקער קעניג! אט שטייט דא אזא פעט קיעלע...

דער לייב האט שמאלץ געשוויגן, און יעדעס מאל, ווען דער מיגער האט אנגעהויבן שפאסן און חזקן, האט ער זיך אויסגעדרייט צו אים מזמן רוקן, אדער גאר זיך אויסגעצויגן אויף דער ווארימער זון, פאר-
 מאכט די אויגן און כלומרשט געמאכט זיך דרימלען.

אבער געדרימלט האט ער נישט, דער לייב, ער איז געלעגן און גע-
 מראכט, וואס די דאזיקע באשעפעניש וויל פון אים און נישט פארשטא-
 נען, פארוואס דער מיגער לאכט אזוי פון אים.

— איך האב דאך אים קיינמאל קיין שלעכטס נישט געטון — האט ער געזאגט.

דער דאזיקער לייב האט בכלל קיינעם אויף זיין לעבן נישט געטון קיין שלעכטס, זייט ער געדענקט, געפינט ער זיך אין אט דער דאזיקער שטייג און ווייסט אפילו נישט, אז ער איז דא א געפאנגענער, אים דוכט זיך, אז אט די שטייגן זיינען די היים פון אלע חיות אין גאר דער וועלט און ער פארשטייט נישט, פארוואס דער מיגער באמיטלט אים אזוי אפט מיט אזעלכע מאדנע נעמען ווי: עקסעלענץ, גנעדיקער קעניג, אייער הא-
 היים און אזוי ווייטער.

דער לייב איז שוין געווען א דרעסירטער, א געצוימטער, און אליין נישט געוואוסט פון זיין כח און גבורת, פאר די יארן און יארן, וואס ער איז געפאנגען אין שטייג, האט ער ליב געקראגן דעם מענטש, וואס האט אים אלע מאג געבראכט זיין פארציע רוי פלייש און נישט איינמאל גע-

וואלט זיך דערנענטערן צו אים. א לאשמשע טון זיין קערפער. אבער, דער
גוטער מענטש האט זיך שמענדיק אפגערוקט פון אים מיט שרעק און
אומצוטרוי.

דאס איינציקע, וואס דעם לייב איז געבליבן פון זיינע אייגנשאפטן,
איז זיין געברום. זיין געשריי, וואס ער פלעגט ארויסלאזן אין די פינצטע-
רע נעכט. דער דאזיקער געברום האט אנגעווארפן אן אימה, א שרעק
אויף אלע חיות אין גארטן, און אפילו דער סיגער, דער העלפאנט, דער
וואלף, דער לעמפערט, פלעגן אנהויבן ציטערן און עס האט געדויערט
לאנג, ביז זיי זיינען געקומען צו זיך און אנגעהויבן זיך בייזערן.
— ער לאזט נישט שלאפן.

— וואס איז דאס פאר א ווילדע געשרייען אינמיטן דער נאכט!...
אמעדסמן, האט דער געברום אויפגעכראכט דעם סיגער, וואס האט
לאנג געקריצט מיט די ציין און געפרוואווט ענטפערן מיטן זעלבן געברום:
— ער מיינט, אז נאר ער קען שרייען. — איך קען אויך, גנעדיקער
קעניג...

דער לייב האט ווי תמיד נישט געענטפערט און ווידער געמראכט:
— וואס איז דאס פאר א גנעדיקער קעניג!...
אבער פרעגן האט אים נישט געפאסט. ער איז געווען צו שטאלן
צו פרעגן עפעס ביי זיינע שכנים.

איינמאל, האט זיך דער לייב אויפגעכאפט פון א שטארקן געברום
און דערזען נעבן זיך שטיין א קאלענע, א לייב פון צפון אפריקע.
דער אלטער לייב האט לאנג געמרייסלט מיט דער גרווע, ווי ער
וואלט וועלן אפשטאלען פון זיך דעם שלאף.

— איז דאס א הלום? — האט ער געפרעגט.
— ניין נישט קיין חלום — האט דער נייער לייב געזאגט.
דער לייב האט זיך א צי געטון אויף די פאדערשמע פיס, ווידער א
טרייסל געטון די געדיכטע גרווע און געפרעגט:
— ווער ביסטו?

— איך בין אזא לייב ווי דו.
— אזא לייב ווי איך? ווי קומסטו אהער?
דער נייער לייב האט געשמייכלט:

— איך קום אהער אויפן זעלבן אופן, ווי דו און ווי אלע חיות וועל-
כע זיינען דא פאראן. מען האט מיך אריינגענארט אין א גרוב, געפאנגען...
דער אלטער לייב האט אנגעקוקט זיין קאלענע און נישט פארשטא-
נען קיין איין ווארט.

- וואס הייסט אזוינס געפאנגען?
 דער נייער לייב איז געבליבן שטיין פארוואונדערט.
 — ווייסט נישט. וואס הייסט אזוינס געפאנגען?
 — ניין.
 — ווייסט דאך, אין וואלד...
 — וואס איז אזוינס א וואלד?
 דער נייער לייב איז געבליבן אויסער זיך פון איבעראשינג.
 — ווייסט נישט וואס הייסט אזוינס א וואלד?
 — ניין.
 — ווי לאנג ביסטו, שוין דא?
 — איך ווייס נישט.
 — א יאר?
 — מער.
 — צוויי? דריי? פיר?
 — מער, א סך מער.
 — צען?
 — איך געדענק נישט.
 — אדעמער קאלעגע! — האט דער נייער לייב געזאגט — געדענק-
 סטו נישט צו האבן געווען אמאל אין אן אנדער פלאץ, אין אן ארט פון
 א סך, א סך ביימער, פון גרויסע, ברייסע סטעפעס?
 — ניין.
 דער נייער לייב מוליעט זיך צו זיין קאלעגע און זאגט:
 — אומגליקלעכער לאנדסמאן!
 — פארוואס עפעס אומגליקלעכער?
 — א לייב וואס ווייסט נישט פון וואלד איז אן אומגליקלעכער...
 — וואס זשע איז אזוינס א וואלד? — פרעגט נייגעריק דער אלטער
 לייב.
 דער נייער לייב ציט זיך אויס נעבן זיין קאלעגע און הויבט אן שיל-
 דערן די גרויסע געדיכטע אפריקאנישע וועלדער, דערציילט אים וועגן
 אלע חיות און עופות, וועגן זיינע מויזנסער און מויזנסער ברידער און
 שוועסער און זאגט:
 — דער וואלד, די סמעפ, דאס איז אונדזער היים, אונדזער לאנד!...
 דער אלטער לייב הערט א פארחידושמער אויס יעדן ווארט.
 — אזוי! — אבי איך האב געמיינט, אז אס די שטייג איז מיין היים...
 — די שטייג איז דיין טורמע, דיין געפענקעניש...

דער נייער לייב ווייסט אן אויף די איבערזיך היות אין גארטן אין זאגט:

— אין וואלד, ביזש א קעניג א הערשער אין אט די אלע זאטס די זעכט דא ציטערן דארט פאר זיין קוק.

דער לייב איז אנגענעם איבעראכט:

— אין דער העלפאנט אויך?

— יא.

— אט דער גרויסער העלפאנט?

— אט דער גרויסער העלפאנט אט דער פלינקער לעמבער, זאגט

אלע מינער... אלע אלע וויינען צו אונדז אונטערזעניק אין האבן פאר אונדז פורא...

דער אלטער לייב פארמאכט זיך. ערשט ווערט אים קלאר, פארזאגט דער מינער פילט צו אים אזא שנאה. פארזאגט ער לאזט אין שפאט פון אים.

— ווייל ער ווייסט, אז איך בין הינטער גראפע, דערזענט ער זיך צו שפאטן פון מיר אין באליידיקן...

דער לייב גלייבט זיך אויף פוט א מדייטל זיין געלע גרויז אין לאזט ארויס א ברום. איצט דערפילט ער זיין גבורה. זיין קראפט זיין שטארקייט אין ווארפט א בליק צו וויינע שנייט פיל מיט שטעלן אין זיבערקייט.

— א דאנק, חבר — זאגט ער — דו האסט מיר געבראכט א גוי לעבן.

מיט און נעכט פארברענגען ביידע לייבן אין געשפרעכן. דער נייער לייב הערט נישט אויף צו דערציילן וועגן וואלד, וועגן דער גבורה פון וויינע ברידער און דער אלטער לייב שלונגט יעדעס ווארט און דער-פילט זיך וואס אמאל מוסיקער אין שטארקער...

איצט ברומען זיי ביידע דורך די נעכט און זיי פילן זיי ווייער גע-ברום ווארפט אן א פחד אויף אלע היות. אויף אלע פינל און אפילו אויף אלע מענטשן פון שפאט און אט די ערעק, וואס זיי ווארפן אן ווייט ארום. מוסיקט זיי און שטארקט זיי און גיט זיי כוח אויסצוהאלטן די אינוואטע געפאנגענשאפט.

— סוף כל סוף — זאגן זיי — וועט קומען א צייט, ווען מיר וועלן זיך ארויסרייסן אויף דער פריי און זיך אומקערן אין אונדזער לאנד, אין אונדזער וואלד, צו אונדזערע שוועסטער און ברידער, די הערשער פון די גרויסע וועלדער און ספעפעס.

אויף דער קוואדדע פון די אכצן מאנאפאטינעס

פאראן אין טיענאס איידעס א גאס אין אויף דער גאס פאראן א
קוואדדע וואו אלע קינדער יינגלעך אין מיידלעך נייען ארום מיט צו
האקטע גען אין צעקלאפטע שמערנס.

די דאזיקע קוואדדע אין שוין בארימט איבער זיך גאנצע שטאט
אין מען רופט זי "די קוואדדע פון די אכצן מאנאפאטינעס" ווייל יעדער
יינגל יעדעס מיידל האט דארט א מאנאפאטיין אין אז עס קומט דער
ליבער פארגן יאונגן זיך אויפן גאס אכצן קינדער מיט אכצן מאנאפא-
טינעס וואס לאזן זיך אויסק אין א געיעג.

די קינדער פלייען מיט די מאנאפאטינעס איבער דעם שטאקן סראטן-
אר וואס איז פיל מיט דורכגייער אין אין א האלבער שעה ארום ויינען
שוין פאראן צעקלאפטע און פארוואנדעטע אין עס הערן זיך געוויינען
פון קינדער געשרייען פון טאטעס אין מאמעס אין געלעכטערס פון פאר-
בייגייער.

פאראן אויף יענער קוואדדע אן אפטייקער לייזט ער שטיקער געלם
פאר באנדאזשן וואסע יאד אין אקסיכנידעטע וואסער און ער קוועלט
גאר אן פון די קינדערלעך און זאגט אז ווי וועלן אלע אויסוואקסן גרויסע
אין בארימטע העלדן.

דער דאזיקער אפטייקער דערציילט מען האט אפילו באשטימט
פרעמיעס פארן בעסטן מאנאפאטיין פארער אין אזוי ווי די קינדער האבן
זיך ארוםגעקריגט-און יעדער איינער האט געזאגט אז די פרעמיע קומט
אויס אין דער אפטייקער געפאלן אויף א פלאן אין געזאגט אז די פרע-
מיע וועט קריגן דער וואס וועט האבן די גרעסטע צאל בילדן אויפן
שמערן.

דערווייל האט די פרעמיע באקומען לייבל, וואס האט געהאט דריי
 ביילן אויפן שמערן. זעקס ברוינע און בלויע צייכנס אויף די פיס און אויף
 די הענט, א חוץ א צעהאקטע נאז מיט צעריבענע קניען און עלנבוינגס.
 לייבל איז פון אפטייקער דערקלערט געווארן אלס קאמפעאן פון דער
 קוואדרע און באקומען א שקארמיץ מיט צוקערקעס אלס פרעמיע. אבער
 די קינדער האבן שמארק געמורמלט קעגן אויסוואל און געזאגט, אז
 לייבל האט די פרעמיע נישט פארדינט.

— וואס?

— איין בייל און צוויי ברוינע צייכנס — האבן זיי געטענהט — האט
 ער גאר באקומען ביים קלעמערן אויף א בויס און נישט ביי א מאנשא-
 מינען געיעג...

עס זיינען געווען אנדערע קינדער, וואס האבן געזאגט, אז די פרע-
 מיע דארף קריגן פייוול, וואס האט ווייניקער ביילן ווי אלע.

— פארוואס?

— דער וואס האט ווייניקער ביילן — האבן זיי געזאגט — איז א
 בעסערער פארער...

דער אפטייקער האט זיי נישט געהערט, און ער האט דערקלערט
 לייבלען פארן קאמפעאן און אלע האבן פארשטאנען, אז דאס איז דער-
 פאר, ווייל ער לייזט ביי אים מער געלט ווי ביי אנדערע.

אבער לייבל איז לאנג קיין קאמפעאן נישט געבליבן, אין א פאר
 מעג ארום איז אים דוד איבערגעשטיגן מיט א בייל און אים צוגענומען
 דעם טיטל.

די קוואדרע פון די אכצן מאנשאפטיגעס איז אמאל געווען א בא-
 לעכטע גאס און עס פלעגן דארטן דורכגיין א סך מענטשן, אבער זייט די
 קינדער האבן דארט גענומען דורכפירן מאנשאפטיג-געיעגן, מיידן מענטשן
 אויס די גאס אין האבן מורא דורכצוגיין, ווייל עס האט שוין נישט איינ-
 טאל געטרעפן, אז זיי זיינען ארויף אויף א דורכגייער, אים אומגעווארפן
 און צעקלאפט.

די פאליציי האט שוין באקומען א סך קלאגעס אויף די קינדער פון
 דער גאס און יעדעס טאל ווען זיי האבן אומגעווארפן אן עלטערן מענטשן.
 צי א קינד, איז געקומען א פאליציאנט און גענומען אויספרעגן:

— ווער? וואס? ווען?

אבער קיין טאלק האט ער קיינמאל נישט געקענט דערגיין, אלע
 אכצן האבן געזאגט:

— איך נישט.

— ווער זשע דען?

— איך ווייס נישט.

די קינדער פון דער קוואדרע זיינען אזוי פארמון מיט די מאנאפא-
מינעס. אז זיי פארבעלען אפילו אין עסן און אין שלאפן און אז עס קומט
דער ליבער פארנאכט. יאגן זיך אכצן מאמעס און אכצן מאמעס נאך
זייערע קינדער און קענען זיי נישט כאפן. אים זיינען זיי דא און אים זיינען
זיי דארט: אים זיינען זיי אויפן ראג ביים אלמאסען און אים זיינען זיי
שוין אויפן אנדערן ראג. ביי דער פארמאסיע.

די מאמעס און די מאמעס זיינען מאקע שטארק פארצווייפלט און
זיי שרייען:

— גוואלד! וואס טוט מען מיט זיי? ...

— ווען איך כאפ דעם מענטשן, וואס האט אויסגעטראכט דעם מא-
נאפאסין — זאגט איין מאמע — וואלט איך אים צעריסן ווי א הערינג.

— די מאנאפאסינען האבן זיכער אויסגעטראכט די דאקטוירים און
אפטייקער — זאגט א מאמע.

— פאראן דא א פארלאמענט מיט דעפוטאטן. פאלט קיינעם פון זיי
נישט איין אריינצוטראגן א פראיעקט צו פארבאטן מאנאפאסינען...

עס איז זומער. די אונטן זיינען לויטערע, מילדע. אין באלנעאריע
און פאלערמא איז אזוי שיין. אזוי פריש. אבער קיין מאמע און קיין מאמע
איז נאך דעם זומער נישט ארויסגעפארן אין ערגעץ שפאצירן ווייל זיי
שעמען זיך צו ווייזן מיט אזעלכע קינדער.

— מען וועט געבן א קוק אויף זייערע צעקלאפטע נעז. אויף זייערע
צעהאקטע שמערנס. וועט מען זאגן אז עס זיינען מוזיקים. נישט קיין
קינדער...

— עס איז דאך א חרפה און א שאנד פאר מענטשן...

אנומלט איז לייבל געפארן וויזמירן א סומע האט זי אים נישט גע-
לאזט איבער דער שוועל. זי האט אים נישט דערקענט און געמיינט אז עס
איז עפעס א יינגל פון דער גאס.

לעצטנס האבן די מאמעס מיט די מאמעס פון דער קוואדרע זיך צו-
ניפגענומען און אפגעהאלטן א באראמונג.

— וואס?

— אזוי ווי עס ענדיקן זיך שוין באלד די וואקאציעס אין די קינדער

וועלן שוין באלד דארפן גיין אין שולע. דארף מען זען צונעמען ביי זיי די
 מאנאפאמינען.

— פארוואס?

— מיט אונלעכע פנימער — האבן זיי געזאגט — איז א חרפה אין א
 שאנד צו גיין זיי פארשווייבן אין א שולע...

די עלטערן האבן באשלאסן אז נאך פאר דעם פיפצנטן פעברואר זאל
 צוגענומען ווערן ביי די קינדער אלע מאנאפאמינען. קעדיי עס זאלן זיך
 אויסהיילן ביי זיי די נעזלעך. די שמערנס. די קניען. די עלנבויעגנס.

דערוויילע אבער מוען זיך די קינדער זייערס און לויפן ארום זיי א
 ווינט איבער די גאסן יאגן זיך און פאלן. פאלן און הויכן זיך אויף. און
 אויב איר וועט אדורכגיין א גאס אין וועט זען קינדערלעך מיט צעהאקטע
 נעזלעך. צעקלאפטע שמערנס. זאלס איר וויסן. אז איר ווינט אויף דער—
 קוואדע פון די אכצן מאנאפאמינעס.

די גאנצע וועלט איז מיינע

א יינגל פערנאנדא, האט זיך אריינגעצויגן אין דער געגנט, האט ער אלע קינדער פארדרייט די קעפ און זיי אנגערעדט צו קלייבן פאסט-מארקעס.

די ערשטע מען האבן די קינדער געלאכט פון אים און געזאגט, אז ער איז משוגע.

— צו וואס טויגן גענוצטע פאסט-מארקעס? וואס האט מען פון קלייבן פון פאסטמארקעס?

און זיי האבן באלד אויסגערעכנט, וואס מען האט פון קלייבן עטלע קעסן פון שאקאלאד, קופאנעס פון שרייב-מאמעריאלן, מענטשעלעך פון פאפיראסן, פון זשערבע א. ג. וו.

— אז איך קלייב אז א גאנצע סעריע עטיקעטן פון שאקאלאד — האט איין יינגל געזאגט — קריג איך א נומער אין קען געווינען א ביציק לעט, א פעלאסע, א ספארט בלוזע, אבער, פון די גענוצטע פאסטמארקעס, וואס וועל איך האבן?

— אז מען קלייבט אן קופאנעס פאר פינף פענעס פאר שרייב-מאמעריאלן, באקומט מען אין בוכהאנדלונג א בלייפעדער, א מעקער, צי א קאלעקציע פון היות, פינגל, אבער פאר פאסטמארקעס וואס באקומט מען? גארנישט.

פערנאנדא האט גארנישט גערעדט און איז אריין אין שטוב און באלד ארויסגעקומען מיט א סך אלבומען.

— איר זעט די ביכלעך? — האט ער געזאגט — זיי זיינען ביי מיר מייערער פאר אלע אייערע עטיקעטן, קופאנעס אין מענטשעלעך.

דאס יינגל האט אן עפן געסון אן אלבום און א מיט געסון די בלע-טער און אלע קינדער זיינען געבליבן א וויילע ווי פארבליפט.

— אוי, ווי שיין!...

— וויפל קאלירן!...

— דאס איז נאך גארנישט — האט געזאגט פערנאנדאז אין א בלע-
 סער געסון א צווייטן און א דריטן אלבוט.
 — מאקע שייך! — האט געזאגט כוואן.
 — גרויסארטיק! — האט צוגעגעבן מאריא.
 פערנאנדאז האט א באגייסטערטער געמישט די בלעסער פון אלבוט.
 — דאס זיינען מארקעס פון פערדו.
 די קינדער האבן באטראכט די מארקעס אין זיך געהיידושת.
 — אזא קליין לאנד און האט אזעלכע גרויסע פאסטמארקעס!
 — דאס זיינען מארקעס פון משילע.
 — שיינע פאסטמארקעס האט משילע — האט געזאגט כוואן.
 — און דאס זיינען מארקעס פון ווענעסועלא.
 — פנוואנען? — האט געפרעגט מאריא.
 — פון ווענעסועלא.
 — וואס איז דאס. א שמאט צי א לאנד?
 — א לאנד.
 — קיינמאל נישט געהערט פון אזא לאנד.
 פערנאנדאז האט געלאכט.
 — און פון נואמעסאלא. האסטו געהערט?
 — זיין.
 — אין פון קאלאמביא? עקוואדאר?
 — פון א גאס עקוואדאר האב איך געהערט.
 — אבער ווען דו קלייבסט פאסטמארקעס. וואלסטו געקענט אלע
 לענדער, וואס געפינען זיך אין אמעריקע און וואלסט געוואיסט. אז עס
 איז אויך דא א לאנד עקוואדאר און עס געפינט זיך מאקע נישט ווייס פון
 דאנען.
 פערנאנדאז האט לאנג גערעדט וועגן פאסטמארקעס אין דערציילט.
 — אז עס זיינען פאראן פאסטמארקעס. פאר וועלכע מען צאלט הונדערטער
 און אפילו סויונסער פעזעס און פארזיכערט. אז אין צענטער שמאט זיי-
 נען פאראן געשעפטן. וואס קויפן און פארקויפן גענוצטע פאסטמארקעס.
 די קינדער האבן גענאפט. עפעס האבן זיי נישט גענלויבט.
 — געשעפטן פון גענוצטע פאסטמארקעס!...
 — יא. יא. — האט געזאגט פערנאנדאז — אויב איר גלויבט מיר
 נישט. וועל איך מיט אייך פארן אין צענטער און אייך ווייזן...
 און ער האט באלד צוגעגעבן:
 — איר מיינט. אז גענוצטע פאסטמארקעס קלייבן נאך קינדער? פא-

ראן א סך מאמעס און זיידעס, וואס קלייבן פאסטמארקעס. ביי אונדז אין
שולע האט דער לערער דערציילט, אז ביי א סך מלאכים, פירשטן, גראפן
און פרוצים, איז דאס די גרעסטע פארוויילונג און זיי גיבן אויס אוצרות
נעלם אויף אלע פאסטמארקעס.

פון פערנאנדעס רייד, האבן זיך אלע קינדער פון דער גאס אזוי צו-
פלאמט, אז זיי זיינען באלד אוועק אהיים און גענומען זוכן אלע קאנ-
ווערטן און אין א שעה ארום, איז די גאס פארוואנדלט געווערן אין א
יריד פון פאסטמארקעס.

— איך האב פאסטמארקעס פון ארונוויי!...

— איך האב פון פערן!...

— איך האב פון באליוויע!...

פערנאנדעס האט זיי א מכון באמראכט די אלע פאסטמארקעס אין
געזאמט.

— אוילכע פאסטמארקעס האט דא יעדערער, דער עיקר זיינען

פאסטמארקעס פון אייראפע, פון אפריקע, פון אזיע...

די קינדער האבן געדרייט מיט די קעס.

— דאס זיינען נישט אינדזערע לענדער.

— דארט האבן מיר נישט קיינעס.

מאריא וואס איז באלד געווערן פארקאכט אין פאסטמארקעס, האט

דערזען פון זייערן יאָרען א יודיש ינגל וואס האט געוואוינט מיט איר

אין איין הייז אין עס איז איר באלד איינגעפאלן א געדאנק.

— ביי אים קען מען קויפן פאסטמארקעס פון אייראפע.

מאריא האט אים ציטערופן און געפרעגט:

— יאָסל, די קליינע פאסטמארקעס?

— ניין.

— אלע קינדער קלייבן פאסטמארקעס, זעסט?

יאָסל האט זיך אויסגעקוקט אין געזען פאר זיך א נאנצן יריד פון אל-

עס גענוצט פאסטמארקעס; מען האט געקויפט און פארקויפט, געטוישט

און געביטן.

יאָסל האט געשמוינט.

— אויך מיר א שפיל! וואס האט מען דערפון?

— מען קלעפט זיי אריין אין אן אלבום — האט אים דערקלערט

מאריא. — פרעג פערנאנדעס, ער ווייסט.

— זיי האבן פרעמיעס? — האט יאָסל געפרעגט.

— ניין — האט אים מאריא געזאגט — אבער אלע קינדער שפילן

זיך שוין מיט פאסטמארקעס.

- מאריא האט אפגערוזן יאסלען אין א זייט.
 — אמת, איר קריגט בריוו פון אייראפע?
 — א סך.
 — ניב מיר א פאר פאסטמארקעס פון אייראפע.
 יאסל האט צוגעזאגט און גלייך אריין אין שטיב ווי א היינט.
 — מאמע האסט קאנווערטן פון בריוו? — האט ער געפרעגט.
 — וואס עפעס?
 — איך דארף האבן די פאסטמארקעס.
 — צו וואס?
 — די קינדער קלייבן זיי.
 יאסל האט געזוכט אין אלע שופלאדן און אויף צעלאכעס נישט גע-
 פונען קיין איין קאנווערט.
 — א שאד, א שאד, — האט ער געזאגט.
 — די מאמע האט אים געשרייט.
 — האב נישט מורא, די מציאה וועט דיר נישט פעלן.
 יאסל איז אבער געווען אימגעדולדיק.
 — מאמע, וועסט היינט קריגן א בריוו?
 — נאריש קינד, וואס ווייס איך? אפשר יא און אפשר נישט.
 — און מארגן?
 — אויב עס קומט מארגן אריין א שיף, קען זיין, אז איך וועל האבן
 א בריוו.
 — ווי אזוי ווייסט מען צי עס קומט אריין א שיף, צי נישט?
 — אין בלאס זאגט זיך שוין.
 יאסל האט שוין נישט געקענט איינרוען און זיך אנגעשעפעס אין
 דער מאמען, אז זי זאל שוין זען די בלאס און אים זאגן צי היינט, אדער
 מארגן, קומט אריין א שיף און די מאמע האט געמוזט אוועקלייגן אלע
 ארבעטן און נאכזוכן.
 — יא — האט זי אים געזאגט — מארגן, אין דער פרי, קומט אריין
 א שיף.
 די נאכט האט יאסל שוין נישט געקענט שלאפן און זיך געדרייט אויף
 זיך געלענער און אלעמאל האט זיך אים געדוכט, אז ער ווערט די שיף
 פייפן.
 — הא! — האט ער זיך געפרייט — איך וועל מארגן האבן פאסט-
 מארקעס.

ביינאכט, האבן זיך יאסלען געהלומט מאדנע הלומות; אים האט זיך געדוכט, אז עס קומען אן שיפן צו דער סאמע מיר פון זיין שטוב און ברענגען נישט קיין בריוו. נאר בערג מיט קאלירמע פאסטמארקעס פון אלע לענדער און ווען ער האט זיך אויפגעכאפט, איז ער גלייך אראפגע- שפרונגען פון בעט, זיך ארוםגעוואשן און גענומען יאגן דער סאמען זי זאל אים געבן גיך אפצוועסן.

— וואס איז?

— איך וויל ארויסלויפן ווארען אויפן פאסט-טרענער.

— משונגענער! עס איז נאך צו פרי, בריוו פון אייראפע ברענגט מען

נאך מיטן-ק.

יאסל איז געווארן אומגעדולדיק.

— סאמע — האט ער געפרעגט — פון וועמען קריגן מיר בריוו?

— פון דיינע זיידעס, פון דיינע באבעס, פעטערס, מומעס, קווינען,

פלימעניקעס.

— אזוי! אין וואסער לאנד וואוינט דוין סאמע, אין פוילן?

— יא.

— אין דעם סאמענס סאמע?

— אין ליטע.

— ווי גוט! וועל איך האבן פאסטמארקעס פון צוויי לענדער.

— פארוואס פון צוויי? קענטסטו האבן פאסטמארקעס פון מער לענד-

דער, דו האסט פעטערס אין פאלעסטינע און.

— אזוי!

— און אין רוסלאנד און.

— טאקע!

— און אין נארד אמעריקע, אין קאנאדע, אין קובא, אין מעקסיקע,

האסטו און קרובים.

— און אלע שרייבן אונדז בריוו?

— יא, וונעלע.

יאסל האט זיך געריבן די הענט פאר עסחה.

— ווי גוט! איך וועל האבן פאסטמארקעס מער פאר אלע.

א גאנצע טאג איז יאסל געווען פארעם און געווארען אויפן פאסט-

טרענער און ווען ער איז געקומען זיינען אלע קינדער פון דער גאס אים

געלאפן אנטקעגן.

— א בריוו פאר אונדז!...

— פאר אונדז!...

דער פאסט-מרענער האט געשמייכלט.
 — געדולד. קינדערלעך. מען שרייבט שוין און ווער עס וועט זיך
 אויפירן גיט. דער וועט קריגן בריוו.
 יאסל. ווייזט אויס. האט זיך אויפגעפירט בעסער ווי אלע. ווייל צו
 אים האט דער פאסט-מרענער אריינגעבראכט א פאק בריוו.
 יאסל איז געשפרונגען פון פרייד און ער האט זיך אזוי געצאפלט.
 אז די מאמע האט געמוזט תיכף אויפגעפענען אלע בריוו און אים געבן
 די לידיקע קאנווערסן.
 יאסל איז באלד ארויסגעלאפן מיט א שמהה אין-גאס. צו-זיינע
 חברים און זיי געוויזן:
 — איר זעט!
 פערנאנדא. האט ווי א מבין באקומט די פאסטמארקעס און געזאגט:
 — די-איז פון רוסלאנד. די איז פון פוילן און די פון לימע.
 — און די? — האט יאסל געפרעגט.
 דאס יינגל. האט לאנג געקוקט אויף דער פאסטמארקע און נישט גע-
 וואוסט. וואס צו ענטפערן.
 — אזא פאסטמארקע — האט ער געזאגט אביסל פארשעמט —
 האב איך נאך נישט געזען. פונדאנען קען זי זיין?
 יאסל איז אריינגעלאפן אין שטוב און באלד ארויסגעקומען מיט א
 שמהה.
 — די פאסטמארקע איז פון פאלעסטינע.
 — אזוי! — האט דאס יינגל געזאגט — פון דעם לאנד האב איך
 נישט קיין איין פאסטמארקע. פארקויף זי מיר.
 יאסל האט נישט געוואלט.
 — אז איך וועל האבן נאך איינע — האט ער געזאגט — וועל איך
 זי דיר געבן.
 אין א פאר וואכן ארום האבן אלע קינדער פון דער גאס שוין געהאט
 אלבומען מיט פאסטמארקעס. אבער אזעלכע פאסטמארקעס ווי יאסל.
 האט קיינער נישט געהאט און אלע האבן אים מקנא געווען.
 — ער האט פאסטמארקעס פון א האלבער וועלט! — האבן זיי
 געזאגט.
 יאסל האט אנגעקוואלן.
 — ווארט. איך וועל נאך האבן מער. איך האב פעטערס אומעמוס.

- נאר אין פוילן און אין רוסלאנד האסטו פעטערס — האט אים
א יינגעלע געזאגט — נישט מער.
- אזוי! און אין פאלעסטינע האב איך אויך א פעטער!
— שוין. וואו נאך?
— און אין לימע אויך.
— איז פיר לענדער.
— און אין קאנאדע אויך.
— איז פינג.
— און אין קובא. און אין מעקסיקע און אין כארביין.
— וואו? — האבן די קינדער געפרעגט.
— אין כארביין.
— וואו איז דאס?
— אין יאפאן.
— אזוי! אין יאפאן האסטו אויך פעטערס?
— סי סעניאר.
— זע נאר. זע. אומעטום האט ער פעטערס...
— די קינדער האבן זיך איבערגעקוקט.
— די גאנצע וועלט איז זיינע!
— יאסל האט געלאכט.
— איר זאלט מאקע וויסן. די גאנצע וועלט איז זיינע.

אין א נייער דירה

יצחקל ציט זיך איבער אין א נייער דירה. באלד אינדערפרי איז צו-
געפארן פאר דער שטוב א קאמפאן און עס זיינען אראפגעשפרונגען צוויי
הויכע יונגען, וואס האבן זיך א לאז געטון מיט אימפעט אין די צימערן
און גענומען צערוקן די שאפע, די בעטן, דעם טיש א.א.וו.

יצחקל, האט געקוקט אויף די מענטשן מיט שרעק און חידוש און
ווען ער האט געזען, אז זיי טראגן ארויס פון שטוב די מלבושים, דאס
גלאזווארג, די בילדער, האט ער געמאכט א ביזע מינע.

— שלעכטע מענטשן — האט ער געזאגט — זיי נעמען צו דעם פא-
פאס אַנצוג, דעם פאפאס מאנטל.

ווען די מענטשן האבן צערוקט די שאפע און זי אַנגעהויבן צו צע-
נעמען, האט יצחקל ווידער פראטעסטירט:

— מאמא! זיי מאכן קאליע די שאפע...

די מאמע האט אים בארואיקט און געזאגט, אז זיי וועלן שפעטער
אלץ פאריכטן, אבער יצחקל האט אליין געקוקט א ברוגער אויף די מענטשן
און אלעמאל א ברום געטון:

— שלעכטע מענטשן...

— זיי נעמען צו דעם טיש...

— זיי מאכן קאליע די בעט...

— דעם לאמפ...

ווען די מענטשן האבן א נעם געטון זיין טריציקלעם און אים ארויס-
געטראגן אויפן גאס, האט זיך שוין דאס קינד נישט געקענט איינהאלטן
און אויסגעשטאסן א געוויין.

— וואס איז יצחקל? — פרעגט אים די מאמע.

— זיי נעמען צו מיין טריציקלעם אויך — האט ער געוויינט.

די מאמע האט געלאכט און אים געזאגט, אז ער איז א נארעלע.

— וועסט קומען. אין דער נייער דירה וועסטו האבן צוריק דיין טרי-
ציקלעם.

דער קאמפאן איז אפגעפארן און די מאמע האט יצחקלען אנגעטון
און זיך גענומען געזעגענען מיט די שכנים, און מיט די באקאנטע און זיי
איינגעלאדן קומען אין דער נייער דירה.

יצחקל האט זיך אויך געזעגנט, געגעבן יעדערן דאס הענטל און גע-
זאגט:

— אויף ווידערזען!

די קינדער פון דער גאס, האבן זיך מיט יצחקלען צוקושט און איי-
ניקע האבן שטארק באדויערט, וואס ער ציט זיך ארויס און זיי האבן אים
אנגעזאגט, אז ער זאל קומען צו זיי אמאל.

יצחקל, וואס איז אינגאנצן אלט צוויי יאר, האט גארנישט פארשטא-
נען און געשאקלט מיטן קעפל.

— יא, כ'על קומען...

די נייע גאס, די נייע דירה, די נייע מענטשן, האבן יצחקלען ווי צע-
מישט און ער איז א גאנצן מאג אומגעגאנגען א שווייגנדיקער, א פאר-
גאפער, אים האט זיך געדוכט, אז נישט נאר די גאס, די דירה, די
מענטשן זיינען אנדערע, נאר אפילו די שאפע, די בילדער, דער לאמפ,
דער מיט, זיינען אויך דא געווארן אנדערש און ווען מען האט אים גע-
וויזן דאס מעבל און געזאגט, אז די מענטשן האבן אליין אפגעגעבן און פאר-
דייבט, האט ער געדרייט מיטן קאפ און געזאגט:

— ניין.

— וואס ניין?

— שלעכטע מענטשן, זיי האבן אליין צוגענומען.

— אט האסטו דאך דיין בעמעלע?

— ניין — האט ער געזאגט — ס'איז אן אנדער בעמעלע.

— אט שמייט דאך דיין מריציקלעם?

— ניין, מיין מריציקלעס האט צוגענומען דער מענטש.

— יא, אבער ער האט דאך עס צוריק אפגעבראכט?

— יצחקל האט געדרייט מיטן קאפ.

— ניין, עס איז אן אנדער מריציקלעס...

אויף מארגן, אז יצחקל איז אויפגעשטאנען און געעפנט די אייגע-
לעך, האט ער זיך ארוםגעקוקט און געזאגט:

— נישטא די שטוב.

- וואו איז זי?
- אוועקגעגאנגען.
- אז מען האט אים אנגעטון ארום וואשן און ארויסגעשיקט אויפן
נאם. האט ער אנגעהויבן וויינען:
- נישטא די נאם.
- נישטא טאטא...
- נישטא באבעלע...
- נישטא דער אלמאסען...
- נישטא די פארמאסיע...
- נישטא גארנישט...
- יצחקל האט זיך צעוויינט און וויפל די מאמע האט אים געוואלט
בארואיקן. האט ער אלץ נישט אויפגעהערט וויינען
- נישטא גארנישט... אלע שלעכטע... אלע אוועקגעגאנגען... מיר
געלאזט אליין...

אין לאנד וואו צוקער איז ביטער און פעפער איז זיס

מיט הונדערטער יארן צוריק איז אין כינע געווען א מנהג אז יעדער דער סוחר וואס איז צוריקגעקומען פון א רייזע איבער וויימע לענדער האט געבראכט דעם קעניג א מתנה.

דער מנהג וואס איז צום אנהויב געווען א פרייוויליקער האט זיך ביסלעכווייז פארוואנדלט אין א פליכט און די באאמטע אין פארם האבן ביים אפשמיינגן פון שייף יעדן סוחר געפרעגט:

— וואס האסטו געבראכט דעם קיסר?

דער סוחר פלעגט דאן מוזן עפענען זיין רייזעטאש און ווייזן וואס ער האט געבראכט און די באאמטע פלעגן די מתנה באפראכטן און זאגן צי זי איז ווירדיק אונטערגעמראגן צו ווערן פארן קיסר.

איןמאל האבן צוויי סוחרים זיך אומגעקערט פון גאר וויימע לענדער און ווי גאר זיי זיינען אראפ פון שייף האבן זיי די באאמטע געפרעגט וואס זיי האבן געבראכט פארן קעניג.

— איך האב געבראכט א היטל צוקער — האט געזאגט איינער.

— איך א זעקל פעפער — האט געזאגט דער צווייטער.

אין כינע האט מען גאך דאן נישט געוואוסט פון ביידע זאכן און די באאמטע האבן אנגעשמעלט א פאר אויגן און געפרעגט וואס דאס איז.

— דאס איז גוט — האבן די סוחרים געזאגט.

— אבער וואס טוט מען מיט דעם? — האבן זיי געפרעגט.

— מיט צוקער טרינקט מען מיי.

— מיט פעפער פראוועט מען צו א סך מאכלים.

די באאמטע האבן לאנג באפראכט די צוויי מאדגע ארטיקלען און זיך נישט געקענט באשליסן צי זיי זאלן דערלויבן שענקען זיי דעם קעניג און עס איז ביי זיי געבליבן די זאך ברענגען פאר אים אליין פארן קעניג און ער זאל זאגן צי די מתנה איז א ווירדיקע צי נישט.

ווען די סוחרים האבן געבראכט פארן אלטן קעניג זייערע מתנות. איז געווען פארזאמלט דער גאנצער הויף מיט אלע מיניסטרן און ראט-געבער און אלע האבן געווארט אומגעדולדיק אויף די מאדנע זאכן. וואס די צוויי סוחרים האבן געבראכט אזש פון אינדיע.

דער ערשטער האט זיך פארגעשטעלט פארן קעניג דער סוחר מיטן צוקער און דערצוילט, אז אט דאס וואס ער האט געבראכט איז זייער גע-שמאק צום גומען און אז אין די ווייטע לענדער פון אינדיע און אראביע, נוצן דאס מלכים און שררים.

— יא, אבער וואס איז דאס אזוינס? — האט דער קעניג געפרעגט
— זים, צי ביטער? זייער צי ווייניק?

— זים ווי האניק — האט דער סוחר געזאגט.
דער קעניג האט גענומען א שטיקל צוקער, א לעק געטון און באלד געמאכט א קרומע מינע.

— ביטער ווי גאל! — האט ער געזאגט.
דער סוחר איז געווארן בלייך ווי קאלך.
— ליכטיקער הערשער — האט ער גענומען שטאמלען — עס קען נישט זיין. צוקער איז זיפ...

— זים זאגסטו? — האט דער קעניג געפרעגט פארהיטשט — זאלן אנדערע פארזוכן און זאגן, צי עס איז זים, צי ביטער?
דער ערשטער ראטגעבער האט זיך דערנענטערט צום היטל צוקער, א לעק געטון און זיך שרעקלעך פארקרימט.
— ביטער ווי גאל!...

באלד איז צוגעגאנגען דער צווייטער ראטגעבער און דער דריטער און אלע איבעריקע שררים וואס האבן א לעק געטון דעם צוקער און זיך פארקרימט:

— ביטער ווי גאל!...
דער קעניג האט א קוק געטון אויפן סוחר און געזאגט:
— איצט פארזוך דו.

דער סוחר האט א לעק געטון דעם צוקער און אויך זיך פארקרימט.
— יא, ליכטיקער הערשער, עס איז מאקע ביטער ווי גאל...
דער צווייטער סוחר, וואס איז אריינגעקומען, האט גארנישט גע-וואוסט פון דער גאנצער געשיכטע.

— וואס האסטו געבראכט? — האט דער קעניג געפרעגט.

— פעפער, ליכטיקער הערשער.

— וואס איז דאס — ביטער צי זים, זייער צי ווייניק?

— ביטער.

דער קעניג האט א לעק געטון און געמאכט א ליכטיקע מינע.
— זיס ווי האניק. פארזוכט...

דער ערשמער מיניסטר האט א לעק געטון דעם פעפער און גע-
שאקלט מיטן קאפ.
— יא, זיפ ווי האניק.

דאס זעלבע האט געטון דער צווייטער מיניסטר. דער דריטער און
אלע שררים און הויפלייט און יעדער פון זיי האט געטשמאקעט מיט די
ליפן און געזאגט:
— זיס ווי האניק!...

דער סוחר איז געווארן בלאם ווי קרייד און נישט געוואוסט וואס צו
זאגן.

— פארזוך דו אויך — האט אים דער קעניג געזאגט.

דער סוחר האט א לעק געטון דעם פעפער און געזאגט:

— דער ליכטיקער הערשער האט רעכט. ס'איז טאקע זיס ווי האניק...
אבער, פונדעסטוועגן, האט דער קעניג די סוחרים נישט באשמראפט
און זיי, דערלויבט צו ברענגען אין לאנד אי צוקער, אי פעפער, אבער
ער האט זיי געווארנט, אז זיי זאלן דעם עולם נישט אפנארן און פאר-
קויפן צוקער אלס א ביטערן ארטיקל און פעפער אלס א זיסן ארטיקל.
און גאנץ כינע האט יארן לאנג געשאטן פעפער אין זיי און געוויינט
די עסנס מיט צוקער. און אז א קינד האט געוויינט און מען האט עס גע-
וואלט איינגעמען, האט מען עס געקויפט פעפער ווי א נאשווארג און עס
האט זיך באלעקט און געזאגט:
— איי, גוט!...

און אז מען האט געוואלט א קינד זאל נישט האלפן דעם פינגער
אין טויל, האט מען דעם פינגער איינגעמונקען אין צוקער און ווען דאס
קינד, האט אים א נעם געטון אין טויל האט עס באלד א געשריי געטון:
— אוי, ביטער!...

איינמאל האט זיך אויף די כינעזישע גאסן באוויזן א יונגערמאן,
וואס האט אנגעהויבן לאכן פון די אלטע ליים, וואס זאגן אז צוקער איז
ביטער.

— ניין! — האט ער געשריגן — צוקער איז זיס, טרינקט זיי מיט
צוקער, מאכט איינגעמאכט מיט צוקער, נישט מיט קיין פעפער.

דער עולם האט געשאקלט מיטן קאפ און געזאגט:

— נעבעך א משוגענער!...

— נישט ביי די געדאנקען!...

— אן איינפאל פון א מענטשן — צוקער איז זים! — האָט מען געלאכט.

ווען די געשיכטע איז דערגאנגען צום קעניג, האָט ער גלעזן רופן צו זיך דעם יונגמאן, אים ארומגענומען אין די אויגן פון אלע מיניסטרן און אים הייס געקושט.

— שוין איבער צען יאָר — האָט דער קעניג געזאָגט — וואָרט איך אויף אזא מענטש...

און ער האָט דערציילט, אז ער האָט געוואָלט אויספרובירן זיינע ראטגעבער, זיינע שררים, זיין פאלק און עקסטרע געזאָגט, אז צוקער איז בימער און פעפער איז זים, כדי צו זען צו זיינע מענטשן זיינען ערלע-כע און מוטיקע לייט און ער האָט געוואָרט אלע טאָג, אז עס זאל קומען איינער, וואָס זאל האַבן מומ צו זאָגן דעם אמת און זיך אנמקעגנשמעלן דאָס גאנצע לאַנד און ער פרייט זיך, וואָס ענדלעך איז געקומען דער ריכ-טיקער מענטש.

דער קעניג האָט באלד ארויסגעטריבן אלע זיינע מיניסטרן און ראטגעבער פון הויף און זיי געזאָגט: איר זיינט אלע אייזלען און איר מענט קייען גראָז.

דער יונגערמאן איז טאָקע געוואָרן ערשמער מיניסטר און געפירט דאָס לאַנד מיט גרויס חכמה און אלע האַבן אים ליב געהאַט, אָבער דאָך, זאָגט מען, זיינען נאָך היינט דאָ אין כינע מענטשן, וואָס זאָגן, אז צוקער איז בימער און פעפער איז זים.

באנייט דעם רעגנמאנטל

א יינגעלע גייט א היים פון שולע אין א כמארנעם סאג. הויבט אן בליצן און דונערן און עס פאלט אראפ א שלאקס רעגן.
 אן אנדער יינגעלע, וואלם זיך נישט געשעמט און אריינגעגאנגען אין דער ערשטער בעסטער שטוב און געבעטן א דערלויבעניש איבערצו-
 ווארפן דעם רעגן, איז דאך אבער דאס דאזיקע יינגעלע א נארעלע. הויבט ער אן לויפן אין איין אטעם א היים.
 דער רעגן, טוט זיך דערווייל זיינס און גיסט ווי מיט עטערס. אים ארט נישט, הפנים, וואס דאס קינד לויפט פארסאפעט און פארשוויצט אויפן גאס און ווערט גאס און אויסגעווייקט.
 דאס יינגעלע קומט פאקע אהיים אויסגעווייקט ביזן העמד און הויבט גלייך אן ניסן.

— פמשי! פמשי!...

אז די מאמע דערזעט דעם תכשים, כאפט זי זיך אזש אן פארן קאפ.
 — ס'איז מיר שוין גוט — זאגט זי — ער איז שוין פארקילמ!
 און זי הויבט אן שרייען.
 — לייזער נאר! לייזער שומה! האסט נישט געקענט איבערווארפן ערגעץ דעם רעגן?

לייזערן טוט מען אפילו באלד איבער פון קאפ ביז די פיס און מען ווישט אים ארום דאס פנים, די הענט און מיט אים אן פרוקענע מלבושים אבער, וואס קומט ארויס, אז ער איז שוין פארקילמ און עס רינט אים שוין פון נעזל און איז א פאר שעה ארום האט ער שוין היץ און ניסט און הוסט און איז שוין א פאלנער חולת.

וואס ווייטער איז געווען, דארף איך דאך אייך נישט דערציילן: זיבן מעג האט מען דאס קינד געבעך געמאכערט מיט אלערליי בימערע פראש-קעס און געטראנקען, געשמעלט באנקעס, געריבן די פלייצעס, געלייגט קאמפרעסן, ביז ער איז געווארן צוויק א מענטש און אויפגעהערט צו ניסן און צו הוסטן.

אויף מאַרגן. לייזער נעמט צונויף די ביכער און די העפּפּן און וויל
גיין אין שולע אריין, שטייט מען שוין און מען קלערט.

— וואָס?

— דאַרטן, ווייט אויפן ראַנד פון הימל, שווימט אום א וואַלקנדל
גרויס ווי א פּיטל.

— נו?

— האָט מען מורא. אז פון דעם וואַלקנדל, גרויס ווי א פּיטל, זאָל
ווערן א וואַלקן גרויס ווי א בער און פון דעם בער — א העלפּאנט, און
פון דעם העלפּאנט זאָל ווערן א שלאקס רעגן.

שטייען שוין טאַטע-מאַמע און קלערן:

— יאָ שיקן אים אין שולע? נישט שיקן אים אין שולע?

אן אנדער מאָל, וואָלט אפשר לייזער זיך נישט שמאַרק געשפּאַרט.
— גיין, איז גיין...

אַבער, פונקט היינט, ווען טאַטע מאַמע ציטערן אזוי איבער אים,
שפּאַרט ער זיך איין אז ער וויל גיין אין שולע.

— וואָס איז?

— איך וועל שפּעטער גיין קענען אַניאָגן די לעקציעס. — זאָגט ער —
און-בלייבן אן אייזל...

קלערט דער טאַטע און זאָגט:

— ווייסטו וואָס, בלייב היינט אין שמוב, וועל איך דיר קויפן א
רעגנמאַטל, נעמטו שוין קענען גיין אין שולע אפילו אין א רעגן.

מער האָט לייזער נישט באדאַרפן, ווי נאָר ער האָט דערהערט, אז
מען קויפט אים א רעגנמאַטל, האָט ער אַנגעהויבן סאַנצן אין דער לופט
פאר פרייד.

— א רעגנמאַטל! א רעגנמאַטל!

פון א רעגנמאַטל האָט לייזער אפילו קיינמאַל נישט געחלומט און
אויב ער האָט יאָ עפעס געוואָלט, איז געווען א רעגנשירם.

— איי, א רעגנשירם! — האָט ער א סך מאל געזאָגט — עס איז
דאָך א מחיה צו גיין מיט א רעגנשירם אויפן גאס!...

וואָס פאר א שפּילערייען מען מאכט מיט א רעגנשירם, האָט לייזער
שוין געוואופט, ער האָט א חבר איצל, האָט ער אן אייגענעם רעגנשירם,
עפנט ער אים אויף, שמעלט אים אראָפּ אויף דער ערד און דרייט מיט
דער שיסל ארויף ווי א קארוועלע.

איצל, האָט אים קיינמאַל נישט געוואָלט געבן זיין רעגנשירם א דריי

צו פון און ער באשליסט אויך נישט צו געבן אים זיין רעגנמאנאל אָנ-
צומעספּן.
— נישקשה — זאָגט ער — ער וועט שוין ביי מיר קוקן און דריקן...

א שיינעם רעגנמאנאל האָט מען געקויפט לייזערן, א גומענעם רעגנ-
מאנאל פון ברוינעם סאַכאַק קאַליר אין דער פּאַרם פון א פעלערינע. ער
האַט אים שוין אפשר הונדערט מאל אָנגעפון און אויסגעפון און אומגע-
לאָפן מיט אים צו אלע חברים פון דער גאס און זיי געוויון:
— איר זעט א רעגנמאנאל? ער איז געמאכט פון גומי!...

דער רעגנמאנאל. האָט א קאפע מיט א שפיץ און לייזער טוט אים
אָן, רוקט ארויף די קאפע איבערן קאַפ און שמעלט זיך אוועק ביים שפינל.
— איך זע אױס מאַדנע! — זאָגט ער.

לייזער קלערט ווי אזוי ער זעט אױס אין רעגנמאנאל און אָט דוכט
זיך אים. אז ער איז א פישער אויפן שמורמישן ים און אָט דוכט זיך אים.
אז ער איז גאָר א קאפיטאַן פון א שיף און ער גייט אום אויפן דעק בעת
א גרויסן שמורם און גיט באפעלן:
— באפעסטיקן די זעגלען!... אָנציען די שמריקן!...

אין א וויילע ארום, איז שוין לייזער אױס פישער, אױס קאפיטאַן,
גאָר גאָר א גענעראל — א גענעראל, וועלכן ער האָט געזען אין א קינאַ-
בילד, ער גייט אום פארטאָג צווישן די זעלנער אויפן פּראָג, איינגעהילט
אין א פעלערינע און גיט באפעלן.
— זױט גרייט!...

היינט, וואָלט שוין לייזער געווען צופרידן, אז די מאמע זאָל אים
הייסן בלייבן אין שטוב, וואו ער וואָלט זיך געקענט שפילן מיטן רעגנ-
מאנאל, אָבער, גראד היינט, שיקט מען אים אין שולע אריין און ער וואָלט
געוואָלט, אז עס זאָל כאַטש רעגענען, ער זאָל קענען מיטגעמען דעם רעגנ-
מאנאל און אים ווייזן זיינע חברים פון קלאס, אָבער ווי אויף בעלאכעס,
איז היינט דער הימל בלוי און ריין אָן שום וואָלקנדל.
— מאמע — זאָגט לייזער — איך וועל מיטגעמען דעם רעגנמאנאל
אין שולע?

— ניין — זאָגט די מאמע — עס איז שיין אין דרויסן.
— וואָס ארם דיך? — בעט ער זיך.
— משוגענער — זאָגט זי — מען וועט דאָך לאָבן פון דיר.
לייזער קוקט אויפן הימל, ווכט כאַטש א קליין וואָלקנדל פאַר א
תרוץ און קען נישט געפינען.

— זע נאר, זע — זאגט ער — מיך אויף צעלאכעס איז היינט אזוי שוין אין דרויסן.

לייזער איז אוועק אין שולע און דעם רעגנמאנאל. אבער, די גאנצע צייט, איז אים דער קאפ געלעגן אין דרויסן און ער האט נאר געקוקט אין הימל אריין.

— אפשר וועט זיך פארט באווייזן עפעס א וואלקנדל — האט ער געמראכט.

ווען לייזער איז אהיימגעגאנגען פון שולע, האט ער די גאנצע צייט געהאלטן פאריסן דעם קאפ צום הימל און די קינדער האבן פון אים געלאכט.

— וואס זוכסטו לייזער? זוכסט די לבנה מיט די שמערן אינמיטן העלן מאג?

— עס איז אומזיסט דיין קוקן — האבן אנדערע פון אים געלאכט — עס וועט שוין מער נישט רעגענען...

ביז שפעט ביינאכט, איז לייזער געשמאנען אין דרויסן און געווארט אויף וואלקנס, כמארעס און רעגן — און אלע האבן פון אים געשאפט:

— די פויערים וועלן דיר די ביינער ברעכן. איבער דיר וועט אויפ-הערן רעגענען...

צען טעג, האט לייזער געהאלטן אין איין קוקן אין הימל אריין און ווארטן אויף רעגן, אבער, אים אויף צעלאכעס האבן זיך געשמעלט שיינע לוימערע טעג מיט סיפע בלויז הימלען און לייזער איז געווארן שמארק דענערזוירט און אויפגערעגט.

— ווייל איך וויל באנייען דעם רעגנמאנאל, האט אויפגעהערט רע-גענען! — האט ער געזאגט.

די קינדער פון דער גאס, פלעגן פון לייזערן מאכן כלערליי שפאסן און זיי פלעגן שפעט ביינאכט אנקלאפן אין סיר.

— שטיי אויף לייזער, עס רעגנט!...

אייניקע קינדער פלעגן אים שיקן בריוו דורך פאסט און מדיע זיין, אז מארגן פינקמלעך זעקס אזוינער פארנאכט, וועט רעגענען אויף דער סקינע קארענטעס און קאזשאט...

דעם טאגן מיט דער מאמען, האט שוין באנג געטון אינגאנצן אויפן רעגנמאנאל.

— דער בחור — האבן זיי געזאגט — ווערט פשוט משוגע פאר א רעגן...

— האב געדולד, אָם, אָם קומט שוין דער האַרבסט און עס וועט רע-
גענען און רעגענען...
איינמאל, האָט לייווער געהערט, אז אין דער פּראָווינץ קאַריענמעס
רעגנט, האָט ער זיך אָנגעשעפעט אין זיין מאמע, אז זי זאל צופאַרן
מיט אים אהין.

— כ'וויל באַנייען דעם רעגנמאַנל!...

די מאמע האָט געלאַכט.

— דו מיינסט, אז דער רעגן וועט וואַרפן אויף דיר?...

לייווער איז געוואָרן בייז.

— איך וועל אַרויסוואַרפן דעם רעגנמאַנל, וואָס פּוּיג ער מיר, אז
עס רעגנט נישט?...

אַבער לייווער האָט זיך פאַרם דערמאַכט צו א פלאַן ווי אזוי צו באַ-
נייען דעם רעגנמאַנל, זיין פאַמע קומט איינמאַל אַ היים און גייט אַריין
אין באַד-צימער זיך אַרומוואַשן, זעט ער שמיין לייווערן מיטן רעגנמאַנל
אונטערן שפּריץ.

— וואָס פּוּסטו, משונענער? — פּרעגט אים דער פאַמע.

— איך באַניי דעם רעגנמאַנל.

דער פאַמע האָט געלאַכט, די מאמע אויך און יעדער, ווער עס האָט
געהערט וועגן לייווערס איינמאַל, האָט אויך געלאַכט.

— אן איינמאַל פּוּן אַ קינד! — האָט מען געזאָגט.

דריי בריוועלעך

בריינדעלע האָט אָנגעשריבן אַ בריוועלע צו איר באַבע ביילען און אריינגעוואָרפן אין קעסטל.
 איז געקומען אַ מענטש און ארויסגענומען דאָס בריוועלע. עס אָפּגעשטעמפלט און אוועקגעטראָגן צו אַ שיף.
 דאָס בריוועלע איז געפאָרן אכצן טעג מיט אכצן נעכט אויף שיף און אויף באַן. ביז עס איז געקומען קיין וואַרשע אויף דער הויפטפּאָסט.
 דאָרט האָט עס זיך צוזאמענגעטראָפן מיט טויזנטער און טויזנטער בריוו פון פאַרשידענע שמעט און לענדער.
 ליגנדיק צווישן אַ גרויסן באַרג מיט בריוו. האָט זיך בריינדעלעס בריוו צערעדט מיט איר שכן:

- פון וואָנען קומסטו?
- איך קום פון פּאלעסטינע.
- און איך קום פון אַרגענטינע.
- און איך קום פון ניו-יאָרק! — שרייט אויס אַ דריט בריוועלע.
- וואוהין פאַרסטו?
- איך פאַר קיין מעזריטש.
- קיין מעזריטש פאַר איך אויך.
- און איך פאַר אויך קיין מעזריטש— שרייט דאָס דריטע בריוועלע.
- אזוי! — דערפרייען זיי זיך — לאַמיר פאַרן צוזאמען.
- נוט, לאַמיר פאַרן צוזאמען.
- אין אַ וויילע ארום פּרעגט איין בריוועלע:
- צו וועמען פאַרסטו קיין מעזריטש?
- איך פאַר צו דער באַבע ביילען.
- צו באַבע ביילען פאַר איך אויך.
- און איך אויך! — שרייט דאָס דריטע בריוועלע.
- אוי, ווי שיין! — דערפרייען זיי זיך — פאַרן מיר דאָך אלע צו איין באַבען.
- פון וועמען קומסטו?
- און דו פון וועמען קומסטו?

- מיך האט געשיקט באבע ביילעס אייניקל בריינדעלע.
 — מיך האט אויך געשיקט אן אייניקל בריינדעלע!
 — און מיך אויך!
 — וואס שרייבט דיין בריינדעלע?
 — און דיין בריינדעלע וואס שרייבט?
 — מיין בריינדעלע שרייבט דער באבען, אז זי זאל קומען צו איר קיין ארגענמינע.
 — אזוי! מיין בריינדעלע שרייבט, זי זאל קומען צו איר קיין פא- לעסמינע.
 — און מינע שרייבט, אז זי זאל קומען צו איר קיין נייארק.
 — צו וועמען וועט די באבע פארן?
 — איך מיין, אז זי וועט פארן צו מיין בריינדעלען.
 — ניין, נאר צו מיין בריינדעלען!
 — איר האט א מעות, די באבע ביילע וועט נאר פארן צו מיין בריינדעלען.
 — מיין בריינדעלע איז א גומע.
 — מינע איז א בעסערע!
 — מינע איז נאך בעסער!
 די בריוועלעך הויבן זיך אן קריגן און קריגן זיך אפ א גאנצן וועג.
 ווען זיי קומען שוין אן אין שמעטל, זאגן זיי:
 — שאט! וואס דארפן מיר זיך קריגן? מירן באלד זיין ביי דער בא- בען, וועלן מיר זען.
-
- ווען דער פאסטרעגער האט דער באבען געבראכט די דריי בריוו, האט זי זיך שמארק דערפרייט. זי האט גלייך אנגעשאן די ברילן און זיי איינציקווייז איבערגעלייענט.
 די בריוו האבן מיט הארצקלאפעניש געקוקט דער באבען אין די אויגן אריין, געווארמ, וואס זי וועט זאגן. זיי האבן געזען, ווי פון אירע אויגן האבן זיך אראפגעקייקלט דריי גרויסע פרעך, וועלכע זי האט שווינגדיק אפגעווישט מיט א סיכל.
 — וואס וויינסטו, באבעשי? — האט געפרעגט איין בריוועלע.
 — דריי בריינדעלעך — האט די באבע געזאגט — אלע שיינע, אלע גומע, אלע וואוילע, אבער איך קען זיי קיינעם נישט זען, איך בין שוין צו אלט צו לאזן זיך אין אזעלכע ווייסע וועגן.
 די בריוועלעך האבן שמארק רחמנות געהאט אויף דער אלטער בא- בען און זיי האבן זיך צוגעמוליעט צו איר און צוגעזאגט צו בלייבן שמענט- דיק מיט איר און זי פרייסטן און דערציילן פון אירע ווייסע אייניקלעך.

נאַראַנים וואַקסן אויפן רעגן

א דיין וואַרעם רעגנדל האָט א שפּרייַן געסן אויפן גאס און בא-
 פינטלט די סרוקענע שמיינער פון ברוק.
 ווייס. איבער דעכער און קויסענס. האָט אלעמאל א פלאַסער געסן
 א בלייַן און עס האָבן זיך געהערט דונערס. וואָס האָבן זיך געקייקלט אלץ
 גענסער זיי ליידיקע פעסער איבער דעם שמיינערנעם ברוק.
 דער סאַג. איז געווען א הייסער. א הייסער. אין דער לופטן האָט א
 ווינטל געפאַכעט ווי מים הייסע און נאָסע האַנטובער אין פנים אריין און
 געמאכט שווער דאָס אַסעמען.
 מיטן ערשטן רעגנשפּרייַן. איז אַנגעקומען א לייכט קיל ווינטעלע.
 וואָס האָט אויפגעפרישט די פארמאסערסע מענטשן און זיי זיי דער-
 קוויקט.

— א פארנעניגן! — האָט זיך געהערט פון אלע זייטן.
 — זאל רעגענען!...
 — די פעלדער לעכצן נאָך א סרונק!...
 די פאַר קליינע, נידעריקע בייסעלעך אויף דער קוואַדרע. וואָס זיינען
 געשטאַנען ווי פארשמאכט פון דער היין. האָבן זיך אויפגעכאַפּט פון
 שלאָף און זיך פריילעך צערווישט. א פאַר פינגל האָבן זיך לוסטיק צעוונ-
 גען און גענלעך ארוםשטאַנען פון צווייג צו צווייג. אַנזאַנדיק יעדן די
 פריילעכע בשורה. אז די היין איז פאַרביי.
 עס איז געווען נאָך האַלבן סאַג. די קינדער זיינען נאָר וואָס ארויס
 פון שולע און זיך ווי ווייסע סויבן צעשאַפּטן מיט פרייד איבער די גאַסן.
 דאָס קליינע דינע רעגנדל. האָט געשפּריצט לאַנגזאַם און פויל און
 יעדעס שפּריצעלע האָט אויסגעזען אויפן ברוק. ווי דיניקע שמעך פון א
 ניי-מאַשין.

— ניכער! — האָבן זיי געשריגן.
 — עס וועט כאלד אראָפּ א גאָס רעגן.
 — קום. פריידעלע.

די קינדער האבן געאיילט שנעל אהיים און מיט שרעק און פרייד
 אויפגענומען די בליצן און דונערס. וואס האבן זיך אלץ מער דערנענטערט.
 פריידעלע. איז אויך געלאפן מיט אלע קינדערלעך א היים און גע-
 וואלט אנקומען. וואס פריער. אבער. זי האט אויפן וועג געטראפן איר
 הברטע רבקהלע. וועלכע איז אומגעלאפן א באוועסע. מיט צעפלאשעטע
 האר און געשפרונגען פון פרייד.

— וואס לויפטו אזוי. נארעלע? — האט איר רבקהלע געפרעגט —
 האסט מורא פארן רעגן?

— יא. איך וויל נישט ווערן נאט.

— גיי. נארעלע. אז מען גייט אויפן רעגן וואקסט מען.

— פון וואנען ווייסטו?

— כ'זוייס. אלץ וואקסט אויפן רעגן. ביימער. גראזן. בלומען. וויין.
 האבער. גערשטן און מענטשן... מענטשן. וואקסן אויך אויפן רעגן.

— סאקע?

— יא. יא. מיין פעטער שמהה האט מיר געזאגט. אז די ריין מענטשן.
 וואס זיינען אמאל-געווען. זיינען אויך אויסגעוואקסן אזוי גרויס צוליב
 דעם. וואס זיי זיינען אומגעגאנגען שטענדיק אויפן רעגן.

א בליין האט דורכגעשניטן די לופט און א שטארקער דונער האט א
 טראסקע געטון ערגעץ נאענט. פריידעלע. האט זיך דערשראקן און א כאפ
 געטון רבקהלען פאר דער האנט.

— אזי. כ'האט מורא!..

רבקהלע. האט זיך אויך א צאפל געטון פון שרעק און זיך א ~~פן~~
 געטון צו דער וואנט. אבער זי איז כאלד געקומען צו זיך און אנגעהויבן
 לאכן.

— מען שייט קארטאפל פון הימל!... קום. פריידעלע. לאמיר ארום-
 לויפן אויפן רעגן. וועלן מיר ווערן גרויס.

— אז איך וועל ווערן אזוי גרויס ווי מיינ מאמע. וועל איך אריין אין
 צווייטן גראד — האט פריידעלע געזאגט.

— גיי. נארעלע. אין צווייטן גראד גייען דאך קליינע קינדער —
 האט רבקהלע געענטפערט.

דער רעגן איז געווארן שטארקער און די שטיינער פון ברוק זיינען
 געווארן אינגאנצן נאט און שפינדליק.

פריידעלע איז שוין געווען גרייט נאכצולויפן ריווקעלען. איז אנגע-
 לאפן איר מאמע און איר א כאפ געטון פאר א הענטל.

— קינד מיינס! דו וועסט זיך נאך פארקילן.

— איך וויל וואקסן, מאמע — האט פריידעלע געזאגט.

ביינאכט חלומט זיך פריידעלען, אז זי גייט אויפן רעגן און ווערט גרויס און גרעסער, און אט איז זי שוין אזוי הויך ווי די מאמע, ווי דער מאמע, ווי די לערערקע, און אין א וויילע ארום, איז זי שוין גרעסער פון זיי און זי וואקסט און ווערט וואס אמאל העכער און העכער, איבער קוין מענט און דעכער, און נאך איין מינוט גרייכט זי מיט דער האנט צו דער זון, צו דער לבנה און צו די שמערן...

פריידעלע וויל דערגרייכן די לבנה אבער זי קען נישט און בעט זיך ביים רעגן, אז ער זאל גיטן שטארקער, אז זי זאל ווערן כאטש נאך איין פיצעלע גרעסער, אבער דער רעגן פאלגט איר נישט און ווערט אויף צע-לאכעס אלעמאל קלענער און קלענער, ביז ער הערט אינגאנצן אויף...
— ווען פריידעלע האט זיך אויפגעכאפט, האט זי דערציילט דער מאמען דעם חלום און געפרעגט:

— עס איז אמת מאמע, אז ווען מען גייט אויפן רעגן וואקסט מען?
די מאמע האט געלאכט.

— נארזאגט וואקסן אויפן רעגן.

— אין קלוגע? — האט פריידעלע געפרעגט.

— קלוגע וואקסן אין שולע.

פון דעמאלט אן וויל נישט פריידעלע גיין אויפן רעגן און זי זאגט:

— איך וויל נישט אויסוואקסן קיין נאר, איך וויל בעסער אויס-

וואקסן א קלוגע.

די לעפעדיקע ליאלקע

צוויי קליינע מיידעלעך וואוינען אויף איין גאס. איינע הייסט צירע-
לע און די צווייטע הייסט מירעלע. צירעלע האט א פערדעלע און מירעלע
— נישט. צירעלע האט א ליאלקע און מירעלע — האט גארנישט. וויינט
זי:

- מאמע, פארוואס קויפטו מיר נישט א פערדעלע? א ליאלקע?
- ווייל איך האב נישט קיין געלט — זאגט די מאמע.
- פארוואס האטו נישט קיין געלט?
- ווייל דיין טאטע פארדינט ווייניק.
- פארוואס פארדינט דער טאטע ווייניק?
- הער מיך אויף אזויפיל צו פרעגן — זאגט די מאמע — ביזט נאך
צו קליין אלץ צו וויסן.
- דאס קינד גייט ארויס אויפן גאס און שפילט זיך מיט צירעלעס
פערדעלע. מיט צירעלעס ליאלקע. ביז זיי צעקרינגן זיך און ווערן ברוגז:
— צירעלע וויל זיין די מאמע און מירעלע וויל זיין די מאמע און ווען זיי
קענען נישט דורכקומען, ווערט צירעלע בייז און זאגט:
— וועמענס איז די ליאלקע, מיינע צי דיינע?
— דיינע.
- אויב מיינע, דארף איך זיין די מאמע.
- יא, אבער שמענדיק?
- יא, שמענדיק.
- פארדריסט עס מירעלען און זי גייט אריין אין שטוב מיט א געוויין.
- צירעלע וויל זיך נישט שפילן מיט מיר.
- פארוואס?
- זי וויל שמענדיק זיין די מאמע.
- זאל זי, וואס ארם דיך?
- איך וויל אויך זיין א מאמע.

- וועסט נאך זיין.
- איך וויל שוין.
- מירעלע וויינמ:
- קויף מיר אויך א יאלקע.
- גלעס איר די מאמע איבערן קעפל און זאגט איר:
- קינד מיינס. כ'על דיר קויפן
- ווען?
- אפשר מארגן, אפשר איבערמארגן. זאל נאר דער טאמע ברענגען געלם.
- מירעלע איז אבער אומגעדולדיק און זי וויל שוין די מינוט א ליאלקע.
- אזוי ווי צירעלעס און זי וויינט און קלאגט:
- א ליאלקע! איך וויל אויך א ליאלקע!
- קומט דער טאמע פון דער ארבעט. זעט ער זיין מעכטערל וויינט.
- פרענט ער:
- וואס איז. פייגעלע מיינס? וואס וויינטסטו?
- זי וויל א ליאלקע — זאגט די מאמע.
- נעמט דער טאמע מירעלען אויף דער האנט און זאגט:
- א ליאלקע? וויין נישט. קעצעלע מיינס. וועסט האבן א ליאלקע פון ליאלקע לאנד.
- אזוי ווי צירעלעס?
- ניין. א שענערע.
- זי וועט זאגן מאמא?
- זי וועט זאגן מאמא און זאגן פאפא און זאגן אפילו מירעלע אויך.
- טאקע!
- צירעלעס ליאלקע קען נישט לאכן. קען נישט וויינען. אבער, דיין-נע — וועט קענען אלץ. וועסט זען.
- אבער ווען וועל איך זי האבן? — פרענט מירעלע.
- אינגיכן, מעכטערל, אינגיכן.
- מירעלע האט געווארט אומגעדולדיק. און אלע טאג. ווי נאר זי האט זיך אויפגעכאפט. האט זי געפרענט:
- מאמע. היינט וועט זיין די ליאלקע?
- ניין.
- מארגן?
- אפשר — האט די מאמע געזאגט.

- איינמאל האט די מאמע אריינגערופן מירעלען און געזאגט:
 — מעכטערל, כ'ניי אין שפיטאל, כ'על דיר פון דארט ברענגען א
 ליאלקע. אבער נישט אזא ליאלקע ווי צירעלעס. נאר אן אמתע...
 מירעלע האט געטאנצט פון פרייד און דערציילט אלע אירע
 חברסעס:
 — מיין מאמע וועט מיר ברענגען א ליאלקע, אן אמתע ליאלקע...
 ווען דער מאמע איז געקומען פון דער ארבעט, איז אים מירעלע
 אנסקענגעלאפן מיט א שמחה.
 — די מאמע איז גענאנגען אין שפיטאל ברענגען די ליאלקע...
 דער מאמע האט געשמייכלט און אנגענומען מירעלען פאר א הענ-
 מעלע. איר אריינגעפירט אין שטוב און געזאגט:
 — זיי דא, איך יי אין שפיטאל צו דער מאמען, אבער זאלסט נישט
 מורא האבן, איך וועל שיקן אהער די מומע.
 ווען דער מאמע איז צוריקגעקומען, איז שוין מירעלע געשלאפן. איר
 האט זיך געהלומט ליאלקעס: בלויז ליאלקעס, גרינע ליאלקעס, גרויסע
 ליאלקעס, קליינע ליאלקעס, ליאלקעס וואס לויפן ארום איבערן שטוב,
 לאכן, טאנצן און שפרינגען...
 אינדערפרי, ווען זי איז אויפגעשטאנען, איז געבן איר בעמעלע גע-
 שטאנען די מומע ריווע, זי האט איר דערציילט, אז זי האט שוין א
 ליאלקע, אבער נישט א מויסע ליאלקע, נאר א לעבעדיקע, א ליאלקע וואס
 וועט זיין איר שוועסטערל.
 אכט מענ, האט מירעלע געווארט אומגעדולדיק, אז די מאמע זאל
 קומען מיט דער „ליאלקע“ פון שפיטאל און אלעמאל האט זי געפרעגט:
 — ווען וועט מען ברענגען די ליאלקע?
 — געדולד, מ'עס זי ברענגען...
 — אבער ווען?
 — איבערמארגן...
 ענדלעך, איז די מאמע געקומען פון שפיטאל מיט דעם קינד אויף
 דער האנט. מירעלע איז איר געלאפן אנסקען באטראכט דאס קליינע
 קינדעלע מיטן לענגלעכן ראז פנימל, באמאפט יי בעקעלעך, דאס דינע
 שפיציקע געזעלע, די הענטעלעך, די פינגערלעך און אנגעהויבן שפרינג-
 גען פון פרייד.
 — מ'איז שייך! — האט זי געזאגט.
 — שענער ווי צירעלעס?
 — א סך, א סך שענער.

מירעלע וויל נעמען דאָס קינד אויף דער האַנמ און לויפן מיט דעם
 צו צירעלען. אָבער די מאמע וויל עס איר נישט געבן.
 — ניין. — זאָגט זי — רוף אריין צירעלען אהער.
 מירעלע לויפט ארויס אינדרויסן. פּרעפּס דאָרט צירעלען מיט דער
 ליאלקע און הויבט איר אָן שלעפּן פאר דער האַנמ.
 — קום. וועסטו זען מיין ליאלקע.
 צירעלע ניט מיט איר ליאלקע אויף דער האַנמ אריין צו מירע-
 לען. קוקט אויף איר ליאלקע און אויף מירעלעס „ליאלקע“. אויף מירע-
 לעס „ליאלקע“ און אויף אירער און בלייבט שמיין פארהידושט.
 — נו. — פּרעגט מירעלע — וועמענס ליאלקע איז שענער?
 — דייןע — זאָגט צירעלע פארשעמט.
 — דיין ליאלקע האָט נישט אזעלכע שיינע אייגעלעך. אזא שיינ
 געזעלע. אזא שיינ קעפעלע?
 — ניין.
 — און אזעלכע שיינע הענטעלעך. אזעלכע שיינע פינגערלעך האָט
 אויך נישט דיין ליאלקע?
 צירעלע דרייט מיטן קאָפּ אויף ניין און כאלד ניט זי זיך א ריט
 פון אָרט. לויפט אריין צו איר מאמען מיט א געוויין און ווארפט אוועק די
 ליאלקע אויף דער ערד.
 — וואָס איז? — פּרעגט איר די מאמע א דערשראָקענע.
 — איך וויל נישט אזא ליאלקע.
 — וואָסער דען ליאלקע ווילסטו?
 — איך וויל אזא ליאלקע ווי מירעלעס. א לעבעדיקע ליאלקע!.. א
 ליאלקע א שוועסטערל!...
 און זי האָט זיך צעוויינט...

פארוואס האט דער אייזל לאנגע אויערן?

די מעשה, פארוואס די אייזלען האבן לאנגע אויערן, איז פארשריבן אין די גאר אלטע וואלד-ביכער און זי לייענמ זיך אזוי:

דער קעניג פון וואלד, לייב דער דרייצנטער, איז געווען א גרויסער חכם און געלערנטער און ער האט זיך אין א שיינעם פרויסארגן ארוםגע-זען, אז זיינע אונטערטאנען זיינען שלעכט דערצויגן און קענען זייער ווייניק די וועלט, די מענטשן, די היות, די פייגל א.א.וו.

— קיין שום יעגער וואלט קיינמאל נישט געפאנגען קיין היה — האט ער געזאגט — ווען זי זאל זיין אביסל קליגער, געלערנטער.

אין א געוויסן מאג האט דער לייב געעפנט א סך שולן אין וואלד און גערופן אלע איינוואוינער אן שום אונטערשיד פון שטאם און ראסע צו פארשרייבן זיך.

דער ערשטער, וואס איז געקומען אין שולע, איז געווען דער פוקס, וואס האט זיך סאקע גענומען לערנען זייער פלייסיק און איז אין א קור-צער צייט ארום געווארן די קליגסטע און פעאיקסטע היה אין וואלד. דערנאך האבן ביסלעכווייז אנגעהויבן קומען דער וואלף, דער בער, דער מינער און אפילו די בהמה און אלע האבן זיי ארויסגעוויזן גרויס השק צו לערנען, צו וויסן.

אבער איין איינציקע היה איז נישט געקומען, און דאס איז געווען דאס אייזל, וואס האט זיך אויסגעלאכט פון אלע און געזאגט:

— א שאד די ציים, ווער דארף קענען די אלע נארישקייטן? וואס וועל איך האבן דערפון? וועט מיר עמיצער געבן באשט איין בינמל היי פאר מיין געלערנטקייט?

דאס אייזל איז סאקע אין שולע נישט גענאנגען און בעסער די ציים זיך ארוםגעשלעפט איבער די לאנקעס און געמשיפעט גראז.

אז דער לייב האט זיך פון דער געשיכטע דערנוואוסט, האט עס אים שטארק פארדראסן און ער האט באפוילן, אז מען זאל דאס אייזל ברענ-גען ביי די אויערן אין שולע אריין.

דער באפעל פון קעניג איז אויסגעפירט געווארן און מען האט דאס אייזל געבראכט ביי די אויערן אין שולע אריין און אוועקגעזעצט אויפן בענקל. דאס אייזל האט פראסעסירט. געשריגן געווערם זיך. אבער עס האט אים געבען גארנישט געהאלפן.

אויף מארגן האט דאס אייזל זיך שוין געמאכט קראנק און געזאגט. אז עס קען נישט גיין אין שולע. אבער דער לייב האט פארשטאנען. אז דאס אייזל פוילט זיך אונטער און ווידער געהייסן אים שלעפן פאר די אויערן.

אן אנדער אייזל וואלט געזען. אז עס וועט אים גארנישט העלפן און אליין גענאנגען. אבער דער אייזל איז ווייזט אים געזען אן איינגע-שפארטער און מ'האט אים אלע פאג געשלעפט אין שולע ביי די אויערן. אזוי לאנג און אזוי ברייט. ביז מען האט אים די אויערן אויסגעצויגן.

אין א קורצער צייט ארום. איז אין וואלד פארגעקומען א רעוואלו-ציע. אלע חיות האבן זיך צונויפגענומען און געזאגט. אז זיי ווילן נישט אז דער לייב זאל אויף זיי אייביק הערשן.

— ער איז א לייב — האבן זיי געזאגט — זאל ער הערשן איבער לייבן.

אין יענער צייט האבן די חיות זיך צעטיילט אויף צענדליקער רע-פובליקן און לענדער: די בערן האבן זיך געמאכט א בערן-רעפובליק. די וועלף — א וועלפישע רעפובליק און די אייזלען. אן אייזלשע רעפובליק. אונדזער אייזל. וועמען מען האט אמאל געשלעפט ביי די אויערן אין שולע אריין. האט מען אויסגעקליבן אלס פרעזידענט אין דער אייזלעך רעפובליק.

— אזוי ווי ער איז גענאנגען אין שולע — האט מען געזאגט — איז ער דאך א געלערנטער. וועט ער וויסן ווי אזוי צו פירן דאס לאנד.

דער פרעזידענט האט טאקע געהערשט איבער זיין רעפובליק מיט גרויס חכמה און פראקלאמירט גלייכהייט. ברידערלעכקייט און פרייהייט. און געזאגט. אז ביי אים וועלן אלע בירגער זיין גלייך. ער וועט נישט מאכן קיין שום אונטערשיד צווישן די שטארקע אייזלען און די שוואכע צווישן די קלונע און גארנישט.

איינמאל האט דער פרעזידענט פון דער אייזל-רעפובליק געמאכט א שפאציר איבער זיין לאנד אויף הערם ווי צוויי אייזלען. שמועסן צווישן זיך שמילעהיים.

— דו האסט געזען וואסערע גרויסע אויערן דער פרעזידענט האט! — האט איין אייזל געזאגט.

— יא. זיי מאכן אים זייער מאוס און ער זעט אויס קאמיש.
דער פרעזידענט איז באלד אוועק אהיים און לאנג באטראכט זיינע
אויערן אין שפיגל.

— יא — האט ער געזאגט — זיי זיינען טאקע מאדנע.
אויף מארגן האט דער פרעזידענט ארויסגעגעבן א באפעל. אז אלע
אייוולען מוזן האבן לאנגע אויערן און געזאגט. אז א אייוול וואס האט נישט
קיין לאנגע אויערן איז גאר קיין אייוול נישט און אז עס איז גאר א שטאלץ
און, א כבוד צו האבן לאנגע אויערן.

די אייוולען האבן געהערט דעם באפעל און זיך געפרעגט:

— וויאזוי קריגט מען לאנגע אויערן?

— מען שלעפט זיך איינע די אנדערע ביי די אויערן אזוי לאנג און
אזוי ברייט ביז זיי ציען זיך אויס...

די אייוולען האבן געפאלגט און זיך אזוי לאנג געצויגן פאר די אויערן
ביז זיי האבן אלע באקומען לאנגע אויערן.

די דאזיקע געשעצטע איז פארשריבן אין די גאר אלטע וואלד-ביכער
און די אייוולען, וואס האבן שוין לאנג נישט קיין רעפובליק, באטראכטן
נאך היינט יענעם אייוול פארן קליגסטן און בעסטן אייוול אין דער וועלט
און שטאלצירן מיט זייערע לאנגע אויערן.

הערשלם פרייד

הערשל, דער בעסערער שילער אין גראד, האט געקראגן א שלעכטע
נאמע פון דירעקטאר. פארוואס? איבער א קלייניקייט. ער איז געבליבן
מיט נאך אייניקע חברים אין קלאס בעת דער פויזע. איז אנגעקומען דער
דירעקטאר און זיך אויף זיי גוט אנגעבייזערט.

— וואס טוט איר דא? — האט ער געפרעגט.

די קינדער האבן געשטאמלט און גענעבן פארשידענע תירוצים:

— עס איז א ווינט...

— מיר האבן געוואלט איבערקוקן די לעקציע..

— ווייסט איר נישט. אז מען טאר נישט בלייבן אין קלאס בעת דער

פויזע? — האט דער דירעקטאר געפרעגט.

— יא — האבן זיי געזאגט — מיר ווייסן...

דער דירעקטאר האט אלעמען אריינגעשריבן אין העפט א שלעכטע

נאמע און זיי באשטראפט צו בלייבן אין קלאס א וואך צייט בעת דער
פויזע.

ווען דער דירעקטאר איז אוועק, האבן זיך די קינדער צעלאכט.

— מילא — האט געזאגט זלמן. — איך בין שוין געוואוינט צו די

צרות. איך האב אויפיל שלעכטע נאמעס. וועל איך האבן נאך איינע.

— א נאוינע ביי מיר א שלעכטע נאמע! — האט געזאגט לייבל —

מיינע עלטערן ווערן שוין נישט איבערראשט פון דעם. אט זעט איר, ווען

איך ברענג אהיים א גוטע נאמע. וואלמן זיי זיכער איבערראשט געווארן.

— איך זאמל טאקע שלעכטע נאמעס— האט געזאגט משה— און מיט

די וועל איך האבן פונקט פינפונצוואנציק...

ביי וועמען עס איז יא געווען א נאוינע א שלעכטע נאמע. איז גע-

ווען הערשל, דער ערשטער שילער אין גראד, וואס האט תמיד ארויסגע-

נומען די בעסטע קלאסיפיקאציעס. די קינדער האבן זיך טאקע באלד א

נעם געטון צו אים און אים אנגעהויבן יאדען.

— הערשל, דו וויינסט נישט? — האבן זיי אים געפרעגט.
הערשל האט געשמייכלט.
— ניין, איך וויין נישט, אדרבא, איך בין גאר צופרידן.
— וואס איז מיט דיר די גדולה?
— איך וועל האבן פאר די עלטערן א שטיקל איבערראשונג...
הערשל דערציילט זיינע חברים, אז ווען ער קומט אהיים און ברענגט
א נומע קלאסיפיקאציע, א נומע נאמע, ווערן שוין די עלטערן גארנישט
נתפעל, זיי מיינען, אז עס קען גאר אנדערש נישט זיין און אז ער מוז
שמענדיק ברענגען די בעסטע נאמעס.
— א סך סאל — דערציילט ער — בין איך אהיימגעקומען מיט א
טרויעריק פנים און געזאגט, אז איך האב ארויסגענומען א שלעכטע גא-
טע, האט מיר קיינער נישט געוואלט גלויבן.
און הערשל זאגט, אז ער איז זיכער, אז מען וועט אים איצט אויך
נישט גלויבן און מען וועט מיינען, אז ער שפאסט.
— און וואס וועט זאגן דיין טאטע, דיין מאמע, אז זיי וועלן זען אז
עס איז נישט קיין שפאסט?
— גארנישט.
— איך גלויב נישט — האט געזאגט זלמן — איך בין זיכער, אז
זיי וועלן זיך אנבייזערן אויף דיר.
— אדער גאר אנדרייען די אויערן...
— מילא, אונדזערע טאטע-מאמע, זיינען שוין געוואוינט צו די
זאכן, אבער דיינע...
הערשל פארזיכערט זיי, אז נישט, אז זיינע עלטערן וועלן זיך נישט
מאכן קיין וועזן פון דעם, אבער די קינדער גלויבן נישט און זיי האלטן
אויס כסדר אונטער מיט דער שלעכטער נאמע.
— זאל זיין א גוטער אנהויב! — זאגן זיי.
— אין א מולדיקער שעה!...
— תתחדש!...
— זאלן זיך ביי דיר מערן און מערן די שלעכטע נאמעס...
הערשל לאכט, ער ווייסט, אז די שלעכטע נאמעס קענען זיך שוין
ביי אים נישט מערן און מערן, ווייל מען האלט שוין ביים סוף שוליאָר
און איידער מען קוקט זיך אום, פארענדיקן זיך די קלאסן, אבער, די קי-
נדר פארשאפט אזויפיל פרייד הערשלס שלעכטע נאמע, אז זיי הערן

זיך נישט אויף וויצלען און אלעמאל נעמט איינער ארויס זיין סיכל
און פראגט עס אונטער הערשלען.

— נא, וויש זיך אויס די אויגן...

א יונגל נפתלי, וואס איז געווען דער קאמפעאן פון די שלעכטע נא-
מעס, האט געמאכט א פארשלאג, אז מען זאל הערשלען מאכן א באנקעט
לכבוד זיין ערשטע שלעכטע נאמע און א צווייטער, אויך נישט פון די
נאר נומע שילער, האט געזאגט, אז מען זאל הערשלען באגריסן אין די
בלעטער און א דריטער, אויך א קנאפער מתמיד, האט הערשלען אויס-
געשטרעקט א האנט און אים געזאגט:

— פאמט איין, הערשל, איצט ביזו פון מיינע מענטשן...

הערשל איז טאקע אהיימגעקומען מיט א גדולה און דערציילט, אז
ער, האט ארויסגענומען א שלעכטע נאמע און ווי ער האט פריער גע-
זאגט, האט טאקע די מאמע געלאכט און דער טאטע געשמייכלט און
ביידע האבן זיך געוויצלען:

— גיב אהער די אויערן, וועלן מיר זיי אנדרייען

— פאר א שלעכטער נאמע קומט פעטש.

הערשל זעט, אז מען גלויבט אים נישט שמופס ער דעם העפט אין
פנים אריין און זאגט:

— נאם זעט, איר מיינט, אז איך כאך זיך א געלעכטער?

דער טאטע טוט אן די ברילן מיט א שמייכל און מיינט אליין, אז
הערשל מאכט זיך ווי תמיד א געלעכטער, אבער, ווען ער דערזעט די
שלעכטע נאמע, בלייבט ער זיצן א פארוואונדערטער.

— זע נאר, מיינסט אז ער שפאסט? ער האט דאך טאקע א שלעכטע

נאמע!

די מאמע גלויבט אלץ נישט און זאגט:

— ניין! עס איז אוממעגלעך.

דער טאטע ווייזט איר דעם העפט און זי בלייבט אויך איבערראשט.

— טאקע! — וואס איז מיב דיר, הערשל?

הערשל לאכט און דערציילט, וואס עס האט פאסירט.

— פארוואס זשע, פרעגט אים דער טאטע — ביזו טאקע געבליבן

בעת דער פויזע אין קלאס?

— ווייל עס האט זיך מיר פארגלוסט — זאגט ער.

— אז מען טאר נישט...

הערשל קוועלט, הערשל איז צופרידן.

— וואָס ווילסטו, פאפא, איך זאל זיין שמענדיק א צדיק? די קינדער
דער אין גראד זיינען אזוי אויך אייפערזיכטיק אויף מיר און יעדעס זאל,
ווען איך נעם ארויס א גומע נאָמע פארדריסט זיי.

דער מאַמע האָט געוואָלט עפעס זאָגן, אָבער אין דער מינוט האָט
געקלונגען דאָס גלעקל און עמיצער האָט אריינגעוואָרפן א בריוו. די
מאמע האָט זי אויפגעהויבן און זיך געוואונדערט.

— זע נאָר, א בריוו אָן מאַרקעס...

— א היימיש בריוול...

דאָס בריוול איז געווען מאַקע צו הערשלס עלטערן אין האָט גע-
זאָגט: מיר, הערשלס חברים פון שולע, באַגריפן איך מיט אייער זונם
ערשמע שלעכטע נאָמע און בעסן איך האָבן מיט אים איינזען. איר
מעגט אים אביסל אַנרייסן די אויערן געבן א פאַר פעטשלעך, אָבער מיט
רחמנות...

דער מאַמע האָט געלאַכט, די מאַמע אויך און הערשל איז באלד א-
רויס אין נאָס ווייזן זיינע חברים, אז די אויערן זיינען ביי אים נאָנץ...

דעם טאטנס וועלט

אלע ריידן וועגן דער וועלט: דער טאטע. די מאמע. די פעטערס. די מומעס. די שכנים. די פריינד און מען זאגט:

— א שיינע וועלט...
 — א מאוסע וועלט...
 — א ליכטיקע וועלט...
 — א פינצטערע וועלט...
 — א גוטע וועלט...
 — א שלעכטע וועלט...
 הערס די קליינע היהלע. פרעגט זי:
 — ווער איז די וועלט?
 לאכט דער טאטע און זאגט:
 — דו קענסט איר נישט...
 איך דאך חיה זייער משעקאווע. שטייט זי שמאדק צו צום טאטן. צו דער מאמען און בעס זיך.
 — זאגט מיר. ווער איז די וועלט — א מענטש. צי א חיה? א סאן צי א פרוי? א סוחר צי אן ארבעטער?
 זאגט מען איר:
 — די וועלט... די וועלט... איז א פרוי. אן אלטע פרוי...
 — זי געהער מיר עפעס אן. די וועלט? — פרעגט היהלע ווייטער.
 — יא — זאגט מען איר — א מומע...
 — אויב זי געהער מיר אן א מומע. פארוואס זשע קומט זי נישט קיינמאל אהער?
 — זי וואוינט ווייט.
 היהלע וואלט אפשר שוין מער נישט געפרעגט און זיך ווייטער גע-
 שפילט סאג און נאכט מיט אירע ליאלקעס. הערס זי אבער אין אייניקע
 פענ ארום ווידער ריידן וועגן דער וועלט.

- די וועלט גייט פארויס...
 — די וועלט גייט צוריק...
 — די וועלט גייט אויף...
 — די וועלט גייט אונטער...
 — די וועלט וויל מלחמה...
 — די וועלט וויל שלום...
 חיהלע לייגט אוועק אירע ליאלקעס און פארקלערט זיך.
 — ווער איז די וועלט? וואס איז די וועלט? וואו איז די וועלט?
 אין אונז. גייט חיהלע ארויס אויפן גאס און טרעפט דארט יאנקע-
 לען. אברהמעלען. שלמהלען. פייגעלען. פרעגט זי:
 — קינדער! ווער איז די וועלט?
 לאכט אברהמעלע און זאגט:
 — די וועלט? די וועלט דאס בין איך.
 — דו?!...
 — יא, מיין מאמע זאגט צו מיר אלעמאל: אברהמעלע מיין אוצר,
 מיין וועלט...
 קלערט חיהלע און קלערט:
 — יא, עס קען זיין; אברהמעלע איז מאוס און שייך, גוט און שלעכט,
 אט שלאגט ער זיך און אט בעט ער זיך איבער.
 איינמאל, אין א אונז, איז חיהלע געזעסן אויף דער סאפע און גע-
 שפילט זיך, הערט זי ווידער ריידן וועגן דער וועלט.
 — די וועלט פון געכטן...
 — די וועלט פון היינט...
 — די וועלט פון מארגן...
 קלערט זי:
 גיין, אברהמעלע איז נישט די וועלט.
 און זי שארט זיך ווידער צו צום מאטן, צו דער מאמען און בעט זיך:
 — זאגט מיר, ווער איז די וועלט? וואס איז די וועלט? וואו איז די
 וועלט?
 דער מאמע מיט דער מאמען קוקן זיך איבער.
 — ווי אזוי דערקלערט מען איר?
 — די וועלט? ... די וועלט? ... די וועלט איז ארגענמינע, פוילן, כינע
 און אלע לענדער, אלע שמעט, אלע פעלדער, וועלדער, ימען, מייכן און
 טענמשן.
 איז דאך אבער חיהלע נאך קליין, פארשטייט זי נישט א ווארט און
 פרעגט נאכאמאל.

— יא. אבער ווער איז די וועלט? וואס איז די וועלט? וואו איז די וועלט?

זאגט מען איר שוין:

— חיהלע, ביזט נאך צו קליין אלץ צו פארשמיין. אז דו וועסט גרע-
סער ווערן און גיין אין שולע וועסטו אלץ וויסן.

אבער חיהלע איז אומגעזולדיק און זי וויל שוין וויסן און זי בא-
שליסט. אז זי וועט גיין פרעגן רבקהלען. זי גייט שוין אין שולע. דארף זי
וויסן...

חיהלע גייט אריין צו רבקהלען און פרעגט איר:

— דו ווייסט, רבקהלע, ווער עס איז די וועלט?

קלערט רבקהלע און קלערט:

— די וועלט איז אן אקסידענט. די וועלט שפילט טעאטער.

פון וואנען ווייסטו?

— כ'האב געהערט ריידן אין שטוב. מיין טאטע האט געזאגט. אז
די וועלט איז פארמאסקירט. די וועלט שפילט טעאטער.

קלערט חיהלע און זאגט:

יא. עס קען זיין. דערפאר איז זי אמאל יונג, אמאל אלט, אמאל גרויס
אמאל קליין, אמאל טאום און אמאל שוין...

אין א פאר מעג ארום, זיינען ביי חיהלען אין שטוב געווען געסט.
מען האט געטרונקען מיי, געלייענט א צייטונג און ווידער גערעדט וועגן
דער וועלט.

— עס האלט שלעכט מיט דער וועלט...

— עס האלט גוט מיט דער וועלט...

— עס איז יאקלס וועלט...

— לייזערס וועלט...

חיהלע לייגט אוועק די שפילעכלעך און פארטראכט זיך ווידער.

— ווער איז די וועלט? וואס איז די וועלט? וואו איז די וועלט?

ביינאכט, מיטן זיך ביי חיהלען אין קאפ אויס אלע מעשהלעך, וואס
דער טאטע מיט דער מאמען האבן איר דערציילט און עס גייען פארביי

די העלדן, וואס זיינען קיסרים, ארבעטער, פריצים, פויערים, גענערעלער,
בעטלער, קלוגע, נארענט און געלערנטע און זיי שרייען:

— איך בין די וועלט...

— איך!...

— עס איז מיין וועלט...

— גיין, מיינע!...

די מענטשן הויבן זיך אן צו קריגן און שלאגן און חיהלע הויבט אן
וויינען און בעסן זיך.

— שלאגט זיך נישט! אלעמענס וועלט: מיינע, דיינע, זיינע...
דער פריץ דרייט מיטן קאפ.

— ניין, נאר מיינע...

— פאר קיין פאל! די וועלט איז מיינע — שרייט דער פויער.

היהלע שטייט אויף מיט קאפווייטיק און זי מראכט אלץ:

— ווער איז די וועלט? וואס איז די וועלט? וואו איז די וועלט?

דער טאטע איז אין שטוב, ער איז היינט נישט געגאנגען צו דער

ארבעט און ויצט און לייענט די צייטונגען. מיט אמאל, ווערט ער ביז

און שטייט אוועק די צייטונג.

— עס איז זייער וועלט...

— וועמענס?

— די סוחרים, די פאבריקאנטן...

היהלע פילט, אז דעם טאטן פארדריסט עס, ער וויל אויך א שטיקל

וועלט און זי רוקט זיך צו צום טאטן, קריכט ארויף אויף זיין שוים, גלעט

אים דאס פנים און טוליעט זיך צו צו אים.

— זארג נישט, פאפא, אז איך וועל ווערן גרויס, וועל איך גיין צו די

סוחרים, צו די פאבריקאנטן און זיי הייסן אפגעבן די וועלט, כ'על זיי

זאגן, אז די וועלט איז נישט זייערע, די וועלט איז אלעמענס, מיינע, דיינע

דער מאמעס, דעם פעטערס, דער מומעס... און אברהמעלעס און הערשע-

לעס אויך...

אויף טאטע-מאמעס פנים האט זיך צעלייגט א ברייטער גוטמוטיקער

שמיכל און זיי האבן זיך איבערגעקוקט שמוס און באלד אראפגעלאזט

די קעפ און זיך פארטראכט...

א בוך מיט תירוצים

פאראן אין א שולע צוויי פוילע מיידלעך. שיינדל און קריינדל. מאכן זיי קיינמאל נישט די לעקציעס און וואס מען זאל זיי ניט פרעגן זאגן זיי: — מיר ווייסן נישט.

— פארוואס ווייסט איר נישט? — פרעגט זיי דער לערער.

— מיר האבן נישט געמאכט די לעקציעס.

— פארוואס האט איר נישט געמאכט די לעקציעס?

די פוילע שילערנס מראכמן אביסל און ניבן אן כלערליי תרוצים.

— עס איז מיר אויסגעגאנגען דער מינט — זאגט שיינדל — און איך

בין ארומגעגאנגען איבער גאנץ בוענאס איירעס און געוואלט קויפן א מינער מינט. איז אין קיין שום קראס נישט געווען...

— האסטו דאך געקאנט אריינגיין צו א חברטע און בארגן א מינער?

— איך האב מאקע אזוי געסון און בין געווען ביי אלע חברטעס און

ביי אלע שכנים. ביי אלע קרובים און ביי אלע פריינט. אבער זיי האבן איך נישט געהאט קיין מינט...

דער לערער שמייכלט און פרעגט קריינדלען צי ביי איר אין אויך

אויסגעגאנגען דער מינט. זאגט זי:

— ניין. איך האב געהאט מינט. אבער איך האב נישט געהאט קיין

העפט.

— האסטו דאך געקאנט קויפן?

— איך בין אומגעגאנגען אין אלע קראמען און אומעסום האט מען

מיר געזאגט. אז עס איז נישטא קיין העפטן. מען דארף זיי ברענגען מארגן. איבערמארגן פון פאבריק.

דער לערער לאכט. די קינדער אויך און איינער פון זיי כאפט ארויס

א העפט און ווייזט. אז ער האט אים געקויפט געכטן.

— וואו איז בוענאס איירעס? — פרעגט דער לערער מיט א שמייכל.

- וואו דען איז אין וואשינגטאן? אין האנג-קאנג? צו אין קאירא?
די פוילע שילערנס לאזן אראפ פארשעמס די קעפ און דער לעדער
שווינגס א וויילע און זאגט:
- גוט. איך זועל שוין זען. אז היינט זאל זיין מינט און העפטן אין
די קראמען. כדי איר זאל מאכן די לעקציעס.
- אין א פאר מעג ארום רופט דער לעדער ווידער ארויס שיינדלען און
קריינדלען און הייסט זיי זאגן די לעקציעס פון געשיכטע לאזן זיי ווידער
אראפ די קעפ און זאגן:
- מיר ווייסן נישט.
— פארוואס?
— מיר האבן נישט געמאכט די לעקציעס.
— פארוואס האט איר נישט געמאכט די לעקציעס?
— מיר האט וויי געטון דער קאפ — זאגט שיינדל.
— מיר האט געטון וויי דער בויך — זאגט קריינדל.
דעה לעדער שמייכלט ווידער און זאגט. אז מען וואלט די ביידע שו-
לערנס געדארפט שיקן צו א דאקטער. אז ער זאל זען וואס זיי איז.
— ווארום מיר דוכט זיך. אז איר זיינט טאקע עפעס נישט מיט
אלעמען.
- די מיידלעך דערשרעקן זיך און זאגן. אז איצט איז זיי שוין בעסער
און זיי פילן זיך שוין אינגאנצן געזונט און זיי פארזיכערן. אז פון היינט
אן און ווייסער. וועלן זיי שוין מאכן די לעקציעס.
- אי א פאר מעג ארום. הייסט דער לעדער שיינדלען זאגן די לעקציע.
לאזט זי ווידער אראפ די אויגן.
- וואס איז שוין ווידער?
— איך האב נישט געלערנט.
— פארוואס?
— איך האב נישט קיין ביכל.
— און דו. קריינדל?
— איך האב אויך נישט קיין ביכל...
— וואו זיינען אייערע ביכלעך?
— פארלוירן.
— פארוואס זשע קויפט איר נישט אן אנדער ביכל?
— מיין טאטע האט נישט קיין געלט.
— מיינער האט אויך נישט...
דערהערט אזא געשיכטע. נעמט דער לעדער ארויס זיין ביכל פון
שופלאד און זאגט:

— דאָ האָט איר ביידע א ביכל און לערנמ זיך אויס די לעקציע.
שיינדל נעמט דאָס ביכל אָן השק און גיט עס קריינדלען.
— נא, נעם עס צו זיך.
אבער קריינדל וויל נישט.

— ניין — זאָגט זי — האלט עס ביי זיך.
— איך וועל עס נאָך פארלירן.
— ביי מיר וועט עס מיין ברודערל צערייסן.

די מיידלעך שמופן זיך איינע די אנדערע דאָס ביכל, אבער קיינער וויל עס נישט נעמען. און זיי לאָזן עס איבער אויפן מיט און גייען א היים.
איצט האָבן שוין שיינדל און קריינדל באזונדערע ביכלעך. אבער די לעקציעס מאכן זיי אליין נישט און יעדן טאָג האָבן זיי אן אנדער תרוין.
פאראן אין שולע א מיידלעך רבקהלע. זייער א קלוגע. האָט זי גענו- מען און פארשריבן-אלע תרוצים. וואָס די צוויי פוילע שילערנס האָבן גע- זאָגט אין משך פון א גאנץ יאָר און וויל פון די אלע תרוצים מאכן א בוך.
— דער דאָזיקער בוך — זאָגט רבקהלע — וועט צונאָך קומען אלע פוילע שילערנס און טאָקע שיינדלען מיט קריינדלען אויך. זיי וועלן דאָס קומענדיקע יאָר נישט דארפן זוכן יעדן טאָג א נייעם תרוין. ווייל זיי וועלן אים האָבן פארטיק אין בוך.
און נאָך זאָגט רבקהלע:

— זיי וועלן אינגאנצן נישט דארפן ענטפערן דעם לערער. זיי וועלן אים באלד אנהויב יאָר געבן דעם בוך מיט תרוצים און זאָגן, אז ער זאל דאָרט אליין א קוק טאָן יעדן טאָג די סבה פארוואָס זיי ווייסן נישט די לעקציע און פארשפאָרן צו פרעגן.

פאראן א יינגל, וועלוול, וויל ער ווערן א פארפאסער פּוּץ פּיעסן און ער זאָגט, אז ער וועט פון ביידע פוילע שילערנס מאכן א קאמעדיע, וואָס מ'וועט סוף יאָר אויפפירן אויפן שול יום-טוב אין ער פארזיכערט, אז די פוילע שילערנס, וועלן טאָקע שפּיין די הויפט העלדן פון דער פּיעסע.

ווי עס זאל נישט זיין, צי די קינדער וועלן מאכן א בוך צי א קאמע- דיע, צי גאָר ביידע צוזאמען, זיינען אלע שטאַרק צופרידן, וואָס זיי האָבן אין קלאס אזעלכע צוויי חברטעס, וואָס פארשאפן זיי אביסל שפּאס און באדויערן זייער, וואָס די מיידלעך בלייבן אין זעלבן גראד אויפן צווייטן יאָר און גייען נישט מיט זיי אריבער אין העכערן גראד.
— וואָס?

— מיר האָבן מורא — זאָגן זיי, אז אָן זיי וועט אונדז זיין אביסל אומעטיק.

דער וואלד וואָס ווארט אויף די ביימער

פאראן אין פימימיסי א מייך. א גרויסער מייך. האט ער נישט א טראָפּן וואסער. און אז ער. דער מייך. ווערט דורשטיק. מוז ער גיין צו א ברונעם בעסן א טרונק וואסער. אז דער ברונעם זאגט זיך אפ צו געבן דעם מייך אביסל וואסער און דערקלערט. אז ער גיט נישט דעם מילגער קיין מעל און שענקט נישט דעם בעקער קיין ברויט.

פאראן. ווידער. אין פימימיסי א וואלד. א גרויסער וואלד. האט ער נישט קיין איין בוים און זומער אין די גרויסע היצן. ווען די זון ברענט און ברענט. גייט דער וואלד ארום איבערן פעלד און זוכט א בוים מיט שאַפּן. קעדיי זיך צו באהאלטן פאר דער ברענענדיקער זון.

וואו עס איז אהינגעקומען דאס וואסער פון פימימיסער מייך. ווייסט מען נישט גענוי. אבער. ווי דער מייך אליין דערציילט. האט ער חלילה דאס וואסער נישט אויסגעטרונקען און עס אויך נישט אויסגעשאפּן. צי גלאט אזוי פארטאכלעוועט. נאר וואָס דען? דאס וואסער — זאגט ער — איז זיך אזוי גענאנגען און גענאנגען. ביז עס איז זיך פארגאנגען און שוין נישט געטראָפּן דעם וועג אויף צוריק.

אן אנדער מייך. וואָלט אוועק אין דער וועלט אריין אפּזוכן דאס פאר-בלאנדזשעסע וואסער און נישט געלעגן אין געווארט ביז עס וועט אליין צוריקקומען. איז דאך עס אבער א מייך א פחדן. לנגט ער אזוי שוין יארן און יארן און האט מורא צו רירן זיך פון ארט.

— וואָס?

— מיט אים — זאגט ער — פארנעמען דאס פלאץ.

און ווי דער מייך דערציילט. זיינען שוין אזעלכע מעשות געשען. גע-ווען. זאגט ער. אמאל ביי אונדז אין לאנד א מייך. איז ער אוועק מיט זיינע וואסערן שפאצירן און געוואָלט באקוקן דאס נאָענטסטע שמעטל. האט מען געכאפט און פארשאַפּטן דעם פלאץ און דארט גאר אוועקגע-שמעלט א פלאסע מיט ביימער.

און אַם דערפאר, ליגט דער פימימימער טייך אויף זיין אַרם און ווארט. אז דאָס וואסער זאל צוריקקומען און ווי ער פארזיכערט, מוז עס זיך אנטקערן צוריק אויף איר פלאץ — פונקט ווי א טייך קען נישט לעבן אן וואסער — זאָגט ער — אזוי קען וואסער נישט לעבן אן א טייך...

מיטן וואלד, ווידער, איז געשען נאך א שענערע געשיכטע. די ביי-מער האבן זיך איינמאל געכונטעוועט און געזאָגט, אז עס איז זיי שוין דערעסן צו זיין סאַמיד אין פינצטערן וואלד און זיי ווילן ארויס אין פעלד, זיך דורכשפאצירן און זען די וועלט. האָט זיך דער וואלד פון זיי אויסגע-לאכט און געזאָגט:

— משיגע מיינע שונאים! זייט וועלט איז וועלט, האָט מען נאך נישט געהערט, אז ביימער זאלן פארלאָזן א וואלד און ארומוואנדערן.

— הלמאי די פייגל! זיי מעגן וואנדערן און מיר נישט?

— יא, זיי מעגן, אויף דעם זיינען זיי דאך פייגל.

— אונדז איז שוין דערעסן צו שטיין תמיד אויף אן אַרם, מיר האבן זיך שוין אלע מעשות אויסדערציילט, אלע לידער אויסגעזונגען, איז אונדז אומעטיק און מיר ווילן זיך אביסל דורכשפאנען איבער פעלד און בארג.

דער וואלד האָט אויף די ביימער אַנגעשריגן:

— שמיל זאל זיין! דאָ איז אייער וועלט, אייער לאנד, אייער ערד...

דריי טעג מיט דריי נעכט, האבן זיך די ביימער געסודעט און גע-שושקעט מיט די פייגל און שמעמערלינגען און אויפן פערטן טאָג, האבן זיי געמאַלדן דעם וואלד.

— הער זיך איין, סאַמעשי, דו ביזט סאַקע אונדזער מלך, אונדזער האר, אַבער, דעם אמת מעג מען זאָגן יעדן: מיר ווילן ארויס אויף דער וועלט, זען שמעט און לענדער, בערג און טאלן, און אויב דו ווילסט מיט-גיין, איז אדרבא, מיטן שענסטן פארגעניגן און סאַמער נישט, איז פאר-פאלן, מוזן מיר דיך פארלאָזן.

דער וואלד איז געווען שמאַרק איבערגעראשט פון די דאָזיקע רייד און ווען ער האָט אַנגעהויבן ריידן זיינען אים געשמאַנען סרערן אין די אויגן.

— הערט זיך איין, קינדערלעך, — האָט ער געזאָגט — איך בין שוין צו אלט צו אַועלכע אוואנטורעס, אויב איר ווילט דוקא, איז גייט זיך גע-זונסערהיים, איך בלייב דאָ, נאָר געדענקט, אז איר לאָזט דאָ איבער אן אלטן סאַטן, וואָס וועט אייביק ווארטן אויף אייך און בענקען...

די ביימער זיינען געווען טיף גערירט פון די דאָזיקע רייד און זיך א

וויילע געקווענקלעך. אבער באלד האבן זיי א כאפ געסן די רענצלעך און אוועק אין וועג אריין.

פון דאמאלס אן. איז דער וואלד געבליבן אליין, אן איין בוים און ער זיצט און ווארט. אז זיינע קינדער זאלן צוריקקומען און ווי ער זאגט. וועלן זיי פריער אדער שפעטער מוזן אהייסקומען.

אבער דערווייל זיינען שוין אוועק יארן און יארן און די בייסער קו-מען נישט און א סך פון זיי געפינען זיך אין די גרויסע שמעס אויף די פלאסעס. איז די גערמנער און פארקן אין שיקן צו זייער פאמער. דעם וואלד פריילעכע בריוועלעך און בעסן אים קומען צו זיי. אבער ער, דער אלטער וואלד, וויל נישט פארלאזן זיין פלאץ און זאגט:

— ניין, איך ריר זיך נישט פון ארט.

אז אזוי האט פיסמיטי א טייד אן וואסער אין א וואלד אן בייסער און כאטש די איינוואוינער פון יענעם שמעסל האבן פון ביידע נישט קיין שום נויץ. האלמן זיי פונדעסמוועגן ביידע גאנץ ערלעך און גלויבן. אז דער טייד זייערער וועט נאך אמאל האבן וואסער און דער וואלד — בייסער און זיי ווארטן געדולדיק און זאגן:

— ווי עס זאל נישט זיין, איז דאך עס אלץ בעסער ווי גארנישט.

א מעשה מיט פינף פעזעס

בערעלע סאנסא. בערעלע נאר. האט געהאט צוגאסא א פעטער פון קארדאבע. האט ער אים איבערגעלאזט פינף פעזעס און געהייסן זיך קויפן עפעס פאר דעם געלט. קען בערעלע נישט עסן. נישט שלאפן. נישט רוען און ער קלערט סאג און נאכט. וואס צו קויפן פאר די פינף פעזעס. דאס ערשמע וואס עס איז בערעלען איינגעפאלן זיך צו קויפן פאר די פינף פעזעס. איז געווען א ביציקלעם.

— וואס עפעס?

— אזוי ווי קעגנאיבער וואוינט א יינגל דוד. וואס האט א ביציקלעם און לאזט אים קיינעם נישט אנרירן. וועט ער זיך אויך קויפן א ביציקלעם און דוקא יענעם אויף צעלאכעס אים ווייזן אלע קינדער פון דער גאס און זיי לאזן קלינגען מיטן גלעקל. באמאפן די גומעס. דרייען די רעדער און אפילו איבערפארן זיך אביסל.

דערציילט בערעלע וועגן זיין באשלוס דער מאמען. לאכט זי פון אים און זאגט:

— נארעלע. דו ווייסט וויפל געלט מען דארף האבן צו קויפן א ביציקלעם?

— ניין — זאגט בערעלע.

— צו קויפן א ביציקלעם דארף מען האבן צוואנציק מאל 5 פעזעס. דערהערט אזא געשיכטע. בלייבט ער שטיין א פרויעריקער און פרעגט:

— וואס זשע קויפט מען פאר די פינף פעזעס?

— קויף וואס דו ווילסט — זאגט די מאמע.

קלערט בערעלע ווידער א סאג מיט א נאכט און קומט צום באשלוס. אז ער וועט קויפן א האנשוויגערל.

דערציילט ער ווידער דער מאמען. שמייכלט זי און זאגט:

— א האנט זייגערל — פראכט ער — איז א גומע זאך. מען טראגט

עס שמענדיק מיט זיך און מען קען עס צולייגן צום אויער. הערן ווי עס קלאפט. זען ווי עס גייט.

— גוט. ווילסט א האנטזייגערל. זאל זיין א האנטזייגערל. אבער דאס קאסט אויך מער ווי פינף פעזעס.

און די מאמע גיט אים אן עצה. אז ער זאל שפארן געלט אין אַן-קלייבן זיך נאך א פאר פעזעס. וועט ער זיך קענען קויפן א האנט זייגערל. איז דאך בערעלע אן אומגעדולדיקער. קען ער נישט ווארפן. ביז ער וועט זיך אַנקלייבן נאך א פאר פעזעס און ער טראכט וועגן אן אנדער זאך.

— איך וועל זיך קויפן — טראכט ער — א שיינעם בוך מיט אילוס-טראציעס.

דער דאזיקער איינפאל געפעלט זייער דער כאמען. דעם טאמט און זיי הייסן אים אליין גיין אין א בוכהאנדלונג זיך אויסקלייבן א שיינעם בוך.

גיט בערעלע אין דער בוכהאנדלונג. טרעפט ער אויפן וועג זיין חבר מנשה. פרעגט אים יענער וואו ער גיט. דערציילט ער. אז אזוי ווי זיין פעסער האט אים איבערגעלאזט פינף פעזעס. גיט ער זיך קויפן א בוך. צעלאכט זיך מנשה און זאגט. אז ער איז א נאר. א שומה. א בהמה.

— אויסגעבן פינף פעזעס אויף א בוך. איז א נארישקייט. ווייל אין איין טאג. לייגעכטו אים אויס. און פארטיק.

— וואס זשע גיסטו מיר פאר אן עצה?

מנשה. איז א פוטבאל שפילער און ער הלומט שמענדיק פון א גרוי-סע לעדערנע פעלאמע. קלערט ער נישט קיין סך און הייסט בערעלען זיך קויפן אזא פעלאמע.

— אז דו וועסט האבן — זאגט ער אים — אזא פעלאמע. וועלן אלע קינדער פון שול. אלע קינדער פון גאס. זיין דיינע חברים און זיי וועלן זיך נאכלויפן און זיך בעסן. אז דו זאלסט זיי געבן די פעלאמע אויף א מינוט.

דער דאזיקער איינפאל געפעלט בערעלען זייער שמאק און ער דרייט זיך גלייך אויס אין אן אנדער ריכטונג און לויפט קויפן א פעלאמע. באגעגנט ער אויפן וועג אן אנדער חבר. לייבלען. לאכט יענער זיך אויס — ביזט משוגע! וואס טויג דיר א פעלאמע — אז דו זאלסט דארפן קריכן אויף אלע דעכער זי אראפנעמען? וואס ביזטו א פוטבאליסט? דו פאלג מיר. זאגט ער און קויף זיך בעסער א קינא אפאראט...

לייבל דערציילט בערעלען וועגן אזעלכע אפאראטן. וואס מען קען מאכן קינא ביי זיך אין שטוב און פארויכערט אים. אז דאס איז די אינ-טערעסאנטסטע זאך. וואס ער קען קויפן פאר פינף פעזעס.

אזאדע. געפעלט בערעלען שטארק די עצה און באשליסן טאקע צו קויפן א קינא אפאראט. קומט אונטער אן אנדער יינגל און זאגט אים. אז דאס איז ארויסגעזאָרפן געלט.

— וואָס. קאָרנ קינאָס זיינען פאראן אין בוענאס איירעס? דו זיי נישט קיין נאר. זאָגט ער. אין קויף דורך בעסער א שפאקטיוו. וועסטו האבן א הנאה פון דיין געלט. דו וועסט ניין צום ים און קוקן אויפן שפאקטיוו. און זען פינדאנען אורנוויי. בראזיל און אפשר נאך אייראָפּע אויך...

דערהערט. אז מען קען פאר פינף פעזעס קויפן אזא שיינע זאך. פאר-געסט בערעלע אין דער פעלאַמע. אין קינא און וויל שוין לויפן קויפן אזא שפאקטיוו. באווייזט זיך אן אנדער יינגל. וואָס זאָגט. אז ער איז א נאר. — וואָס מייג דיר שפאקטיוו! אז דו ווילסט קויפן א שיינע זאך. איז נאָר א האַרמאַנקע. דאָס איז אן אינסטרומענט. וואָס דו קענסט זיך אויף אים אויסלערנען שפילן און מאכן פריילעך אי זיך. אי די חברים און אי טאַמע מאמע.

איז בערעלע מסכים און זאָגט:

— גערעכט. א האַרמאַנקע איז טאַקע א שיינע זאך.

קומען אָן די פריערדיקע חברים און הויבן אָן לאָבן פון אים. יעדער איינער הייסט אים קויפן עפעס אנדערש.

— בערעלע! קויף בעסער א קינא אפאראט...

— ניין! קויף בעסער א פעלאַמע...

— א האַרמאַנקע!...

שטייט בערעלע און ווייסט נישט וואָס צו טאָן און זאָגט. אז ער וועט זיך באַקלערן.

פון דאמאלס אָן. זיינען שוין אוועק שיינע עמלעכע וואָכן און בערעלע שלאָפט נישט און עסט נישט און רופט נישט און גייט ארום טאָג און נאכט און קלערט. וואָס צו טון מיט די פינף פעזעס און אלע טאַל שטייט ער צו צום טאַטן און צו דער מאמען און וויינט און קלאָגט. אז זיי זאָלן אים זאָגן וואָס צו קויפן. ווייל ער ווערט פשוט משוגע פון קלערעניש און פארויכערט. אז ער וועט טוף כל טוף ארויס פון געדולד און כאַפן די פינף פעזעס און זיי אריינזאָרפן אין פייער. אבי פטור צו ווערן פון א קאָפּדרייעניש. אַבער די עלטערן זיינע. קוקן שוין אויס. אז ער זאָל אווי טון. ווייל זיי זיינען שוין אזוי מיד פון אים מיט זיינע פראַגעס. אז זיי וואָלטן פשוט פרייער אַפּגעאַמעסט. ווען ער גיט אים דאָס געלט. פאר-לירט עס אַדער פארברענט עס.

דאָס געזאנג פון וואנדערער

אונטער דער הערשאפט פון לייב ליב-לויב דער דרייצנטער. האָט
אין וואלד געהערשט גרויס סאלעראנגן און פרויהיים און יעדע הויז יעדע
באשעפעניש. האָט גערעדט פראנק און פריי אויף איר שפראך.

דער וואלד האָט געוואָרען.

דער לעמפערס האָט געברוטן.

דער אייזל האָט געהירושען.

די קי האָט געמעקעט.

די פינגל האָבן געווישטערס א. א. וו.

יעדער בירגער פון וואלד האָט זיך געהאַט זיין לשון זיין שפראך.
און דאָס האָבן זיך אלע איינס דאָס אנדערע פארשטאַנען אין אפילו נישט
געדארפט קיין דאָלמענטער...

אין אונט. ווען די נאכט האָט זיך אראפגעלאָזט איבערן וואלד אין
איינגעהילט די ביימער אין גראָזן אין א געדיכטער פינצטערניש. האָט
דער הערשער לייב ליב-לויב דער דרייצנטער זיך דורכגעשפּאַצירט
איבער זיין קעניגרייך אין מיט גרויס הנאה געהערט די
זעלמן שיינע קאקאפאָניע פון וואלד. אין דער געדיכטער פינצטערניש
האָבן זיך צוגיפגעגאַסן אלע מענער און געבילדעט א וואנדערבארע
סימפאָניע פון כלערליי לידער און קלאנגען. דאָס פוישטשען פון פינגל
האָט זיך צוזאַמענגעגאַסן מיט דער קוואקעריי זון דער זשאבע און זיך
אויסגעמישט מיטן געברום פון לעמפערס און זשומעריי פון בון.

דער קעניג איז געווען אנטציקט:

— ווי שיינ עם זינגט דער וואלד! — האָט ער געזאָגט.

— יא — האָבן אים געענטפערט זיינע באגלייטער. די אלטע גוטע
מיניסטערן — אוי זינגען קען נאָך א וואלד. וואָס האָט כלערליי באשע-
פענישן מיט הונדערטער און הונדערטער שפראכן און לשונות.

אז לייב ליב-לויב דער דרייצנטער איז געשטאַרבען און עם האָט
פארנומען דעם טרען זיין זון. לייב ליב-לויב דער פערצנטער. האָט ער

באזויסיקס אלע אלמע גענימע מיניסמארן און ראסגעבער און צוגענומען
נייע. יונגע און אומדערפארענע און באלד ביי דער ערשמער זיצונג. האט
איינער פון זיי געזאגט:

— הער זיך איין. ליבער מלך. עס איז שוין צייט. אז מיר זאלן ווערן
א לאנד מיט לענדער גלייך און בילדן איין פאלק. איין לאנד. איין שפראך.
— למשל? — האט דער לייב געפרעגט.

— איך מיינ וויפל איז דער שיעור. אז מיר זאלן הערן די דאזיקע
קאקאפאניע פון אזויפיל שפראכן און לשונות? עס איז שוין צייט. אז אלע
זאלן אנהויבן ריידן איין שפראך. די שפראך פון אונדזער הערשער. פון
אונדזער מלך. פון אונדזער לאנד...

דער לייב האט זיך צום אנהויב אביסל געקווענקלט.
— כ'ווייס — האט ער געזאגט — שוין מוזנמער יארן. אז עס
הערשט ביי אונדז סאלעראנין. פרויהיים. און יעדער ווייסט. אז ביי אונדז
איין לאנד דריקט מען נישט אונמער קיינעמס שפראך...

דער פֿוקס איז מיט אטאל אויפגעשפרונגען און געזאגט:
— גרויסער מלך! צייטן האבן זיך געביטן. דו פארשטייסט. וואס עס
ברוקעט דער בער? וואס עס ברומט דיין קרוב דער לעמפערט?
— ניין. אבער...

— און די שפראך פון וואלק. פון אייזל. פון האץ. פון נאכמיגאל.
פארשטייסטו?
— ניין.

— פון וואנען ווייסטו אז זיי ריידן נישט וועגן דיר קיין שלעכטס און
גריימן נישט קיין אויפשטאנד קעגן דיר?
דער לייב ליב-לויב דער פערצנטער האט זיך דערשראקן. ער האט
געהערט לעצטנס ריידן א סך וועגן רעוואלוציעס און אנגעהויבן ציטערן.
— יא. היינטיקע צייטן...

באלד אויף דער ערשמער זיצונג פון מיניסמארן ראט. איז באשלאסן
געווארן. אז פון היינט אן און ווייטער זיינען פארבאטן אלע פרעמדע
לשונות און אלע אונטערמאנער פון גרויסן וואלד. מוזן ברומען ווי די
לייבן.

אז דער דעקרעט איז באקאנט געווארן זיינען געקומען צו לויפן פיר
הונדערט בערן און געמאכט א גוואלד:
— סטייטש. וואו איז יושר!

דער לייב האט זיך אביסל געקווענקלט און געזאגט:
— גוט. נישט אייך מיינט מען...

דערנאך זיינען אריינגעפאלן ווי די גולנים די וועלך מיט זייערע גרי-
נע אויגן. וואס האבן געשפריצט מיט פונקען פייער.

— וואס איז דאס, הא?

דער לייב האט זיך דערשראקן.

* — אז איר ווילט נישט — האט ער געזאגט — דארף מען נישט...

נאך זיי זיינען געקומען די העלפאנטן, די סיגערס, די לעמפערס,
אדלערס און דער לייב האט זיי אלע בארוואקט און פארזיכערט, אז מען
וועט זיי נישט באלעכטיקן.

צום סוף זיינען געקומען די ארימע פייגעלעך, וואס האבן זיך דער-
גענטערט ציטערדיקע, דערשראקענע צום לייב און אים געזאגט:

— אדויני מלך, מיר קענען נישט ברומען ווי קיין לייבן, מיר זיינען
פייגל, מיר האבן אונדזער שפראך...

— שמיל זאל זיין! — האט דער לייב א געשריי געטון — איר זיינט

מיינע אונטערפאנען און איר דארפט אויספילן מיין באפעל.

די פייגל זיינען ארויס און באלד זיינען ארוין די זשאבעס.

— ליכטיקער הערשער...

דער לייב איז געווארן אויפגעבראכט און זיי נישט געלאזט ריידן.

— גענוג געקוואקעט אויף אייער שפראך, ווער ווייסט אייך דארט,

וואס איר זאגט און וואס איר רעדט, פון היינט און ווייטער, וועט איר

מוזן ריידן אויף מיין שפראך, אויף דער שפראך פון די הערשער.

דער וואלד איז ווילד און די הנות זיינען הנות און קיין שום זאך

האט זיך נישט געענדערט: די שטארקע סיגערס און וועלך און לעמפערס

ריידן ווייטער זייער שפראך און זיינען ווייטער זייער געזאנג, נאר בלויז

די ארימע שוואכע פייגל שווייגן און מארן נישט זיינען מער זייערע לי-

דער און ווען מען גייט ארויס ביינאכט אין וואלד, הערט מען נאך אלן

דעם וואונדערבארן קאנצערט פון אלע הנות, אבער דאס געזאנג פון די

פייגל פעלט און די ביימער שאקלען טרויעריק די קעפ און זאגן:

— ניין, עס איז נישט דאס וואס אמאל, עס פעלן די צארטסטע און

די שענסטע מענער פון וואלד-ארקעסטער, עס פעלט דאס געזאנג פון די

בלויע הימלען, פון די ווייסע סאלן און פעלדער...

ווארום טאקע, ווער נאך אזוי ווי די דאזיקע וואונדערער האבן אוועל-

כע שפילע הארציקע מענער און מעלאדיעס?

די דריי מלכים

פאראן ביי קריסטן א יום טוב, הייסט ער „די דריי מלכים“. רעדן טאמעס איין א נאנין יאר די קינדער, אז די דאזיקע דריי מלכים, וואס זיינען שוין שוים העכער ניינצן הונדערט יאר, ברענגען די גומע קינד-דערלעך שפילצייג און מתנות און הייסן זיי באנאכט, פארן שלאפן גיין, ארויסשמעלן די שיך פאר דער מיר.

די קינדער פאלגן און שמעלן ארויס די שיך פאר דער מיר און ווען זיי שטייען אויף, געפינען זיי טאקע דארטן פארשידענע זאכן, ווער עס געפינט א ליאלקע און ווער א בלעכענעם אויסטאמאביל; ווער עס געפינט א ביציקלעס און ווער א פילקע פאר צען מענטשן...

**

אין וויזשא אורקיסא איז פאראן א גאס, וואוינען דארט אן אכציק קינדערלעך, יינגעלעך און מיידעלעך. האבן זיי אלע ארויסגעשטעלט די שיכלעך פאר דער מיר און א גאנצע נאכט זיך געדרייט אויסגעדולדיק אויף די געלענערס און קוים זי דערווארט אז עס זאל טאג ווערן... די קינדער לויפן צו דער מיר און טוען א קוק — די מלכים האבן זיי טאקע געבראכט מתנות: איין יינגעלע האבן זיי געבראכט א פייקעלע און א צווייט יינגעלע א שווערדל; איין מיידעלע א פילקע און א צווייט מיידעלע — א ליאלקע.

די קינדער טוען זיך אן שנעל און לויפן ארויס אויפן גאס, ווייזן זיך איינס דאס אנדערע די מתנות.

— מיר האבן די מלכים געבראכט א טרומיט...

— מיר א קלעפערל...

— מיר אן אויסטאמאביל...

— מיר א ליאלקע...

די קינדער פרייען זיך שטארק מיט די מתנות און די גאס ווערט פול

מים מומל און געשרויי איין יינגעלע פייפּ, א צווייט יינגעלע קלינגט,
א דריטער פייקלע, א פערטער מעצלע...
אבער, פלוצים ווערט די פרייד פארשטערט און אלע קינדער הערן
זיך אויף צו שפילן.

— זע נאָר מיטאָ! — זאָגט איין יינגעלע.
— אים האָבן די מלכים געבראָכט א ביציקלעם!...
— זעט נאָר משימשימאָ ליאלקע!...
די קינדער באַטראַכטן מיטאָס ביציקלעם און משימשימאָס ליאלקע
און ווערן אומעטיק.

— עס דאָס הייבט אַ מתנה!
— עס איז אַ ליאלקע וואָס עפנט און פארמאכט די אויגן...
— מיט אַזאָ ביציקלעם קען מען שוין אויספאַרן די שמאַס...
די קינדער לויפן אריין אין שטוב צו זייערע מאַמעס און מאַמעס און
וואַרפן זיי צוריק די שפּילצייג.

— מיטאָן האָט מען געבראָכט אַ ביציקלעם!...
— משימשימאָן האָט מען געבראָכט אַ גרויסע ליאלקע!...
— פארוואָס קומט מיטאָן אַזאָ גרויסער ביציקלעם און מיר אַ בלע-
בענער אויטאָ?

— איך וויל נישט די פילקע, איך וויל אויך אַזאָ ליאלקע ווי
משימשימאָ!...

די מאַמעס מיט די מאַמעס זיפּצן.
— מסתמא האָבן זיי זיך בעסער אויפגעפירט...
— ניין, מיטאָ איז אַ שלעכטער...
— יא, אבער זייערע מאַמעס זיינען רייך...
— אויב זייערע מאַמעס זיינען רייך, דארפן זיי די מלכים גארנישט
ברענגען. זיי האָבן געלט, זאלן זיי קויפן.
— אונדז דארפן די מלכים ברענגען ביציקלעמן און ליאלקעס, מיר
זיינען אַרעם...
די מאַמעס מיט די מאַמעס שטייכלען און זיפּצן, זיפּצן און שטייכ-
לען. זיי האָבן געבעך נישט וואָס צו ענטפערן זייערע קינדער.

די איינציקע קינדער, וואָס האָבן זיך דעם טאָג געשפּילט אויפן גאָס,
זיינען געווען מיטאָ און משימשימאָ, וואָס האָבן זיך שטאַרק געגרויסט
מיט זייערע מתנות. מיטאָ איז אַרומגעפאַרן הין וון צוריק מיט זיין ציי-
ציקלעם און משימשימאָ האָט אַרויסגעבראָכט אַ יינגעלע, אַריינגעזעצט
זיי גרויסע גיפּסענע ליאלקע און זי אַרומגעפירט שפּאצירן.
די אנדערע קינדער, וואָס האָבן געקראָגן בלעכענע אויטאָמאָבילן,

ביליקע פילקעס, פייקלעך, קלאפערלעך, שווערדלעך, האבן דערקלערט די
 מלכים א באיקאט און צוריקגעווארפן אלע זייערע מתנות.
 — מיר זיינען זיי מוחל — האבן זיי געזאגט.
 — זאלן זיי זיך האלפן מיט די קלייניקייטן.
 דער קליינער פאטשא, איז געווען אזוי אין כע, אויף די מלכים, אז
 ער האט געשווארן, אז שוין, מער שמעלס ער נישט ארויס די שיק.
 — זאלן די רייכע ארויסשמעלן די שיק, איך שמעל נישט מער
 ארויס...
 — הא! ווען איך ווייס, וואו די מלכים וואוינען... — האט געזאגט
 מיגעל.

פאראן אויף אן אנדער גאס א באנדע שטיפערס, האבן זיי ליב אפ-
 צוטון זיך שפיצלעך און קלערן אויס אלע סאל אנדערע זאכן, ווי אזוי צו
 פארוויילן זיך.
 דעם טאג פון די מלכים, איז איינעם פון זיי, איצט, איינגעפאלן א
 שפיצל, איז ער געקומען צו זיינע ליים און זיי געזאגט:
 — איר ווייסט קינדער, וואס מיר איז איינגעפאלן?
 — לאמיר הערן.
 — לאמיר זיך פארשמעלן פאר די דריי מלכים...
 — וואס זשע וועט זיין?
 — עס וועט זיין שוין, מיר וועלן גיין איבער די גאסן און אלע קינד-
 דער וועלן אונדז לויפן אנמקעגן מיט א שמחה און וועלן מיינען, אז מיר
 זיינען טאקע די אמתע מלכים, וואס האבן זיי געבראכט שפילצייג.
 די קינדער ווערן אנמציקט פון דעם איינפאל.
 — אוי, ווי שוין!
 — די נארישע קינדער וועלן אונדז דאנקען פאר די מתנות און אונדז
 אפגעבן כבוד...
 — זיי וועלן אונדז מכבד זיין מיט מארט און מיט צוקערקעס און מיר
 וועלן זיי פרעגן, וואס פאר א זאכן זיי ווילן מיר זאלן זיי ברענגען איבער-
 איאר און מיר וועלן אליך פארצייכענען און פארשרייבן...
 — עס וועט זיין א שיינער שפאס, די גאנצע שמאם וועט לאכן.

אין אונט האבן דריי קינדער זיך ארויסגעלאזט איבער די גאסן פאר-
 שמעלס אלס די דריי מלכים און אומגעגאנגען פון שטוב צו שטוב און
 יעדן קינד געפרעגט:

- ביזט צופרידן פון די שפילעבלעך?
 — יא. א שיינעס דאנק.
 — וואס ווילסטו זאלן מיר דיך ברענגען איבעראיאר?
 — מיר א ביציקלעם.
 — מיר אן אויסא. אן אמתן אויסא.
 — פארשרייב. גאספאר.
 איינער פון די מלכים. גאספאר. נעמט ארויס א ביכעלע. פאר-
 שרייבט דעם נאמען. דעם אדרעס און זאגט:
 — עס איז שוין פארשריבן. נאר געדענק. זאלסט זיך נישט ארויס-
 ציען פונדאנען. ווייל איך וועל נישט וויסן וואו דיר צו געפינען.
 די מלכים גייען ווייטער און ווערן כאגליים פון א גרויסע כאפטע
 קינדער. וואס שמופן זיך ארום זיי. פילדערן. שרייען
 — אפשר קענט איר מיר אויסבייטן א פילקע אויף א ליאלקע?
 — איך האב געוואלט אן אויסאמאביל און געקראנן א פייקעלע...
 די „מלכים“ גלעסן דאס קינד איבערן קאפ.
 — גוט. איבעראיאר וועלן מיר דיר שוין ברענגען אן אויסאמאביל.
 ווען די „מלכים“ זיינען געקומען אויף יענער גאס. וואו עס האבן
 געוואוינט די אימצופרידענע קינדער. איז געווארן א גאנצע מהומה.
 — זיי מלכים קומען!...
 — גאספאר. מעלטישאר און באלטאסאר...
 — די וואס האבן. יבראכט מיטאן א ביציקלעס און מיר א בלעכערן
 שווערדל!...
 — משימשימאן א ליאלקע פאר דרייסיק פעזעס און מיר א פילקע
 פאר צוואנציק סענס...
 די קינדער קלויבן זיך צוזאמען און באשליסן זיך אפצורעכענען מיט
 די „מלכים“ און ווי נאר זיי באווייזן זיך. רינגלען זיי ארום אלע דריי
 „מלכים“ און הייבן זיי אן באווארפן מיט די שפילצייג.
 — נאט אייך אפ אייער פילקע...
 — נעמט זיך צוריק אייער בלעכערנעס אויסא...
 — אט האט איר אייער פערדל...
 די דריי מלכים ווילן זיך פארענטפערן אבער די קינדער ווילן נישט
 הערן און זיי באווארפן זיי מיט די מתנות. די „מלכים“ ווילן אנט-
 לויפן. אבער די קינדער רינגלען זיי ארום פון אלע זייטן און פארשטעלן
 זיי דעם וועג
 — מיר האבן אייך געפֿאַקט!
 — איצט וועלן מיר אייך באצאלן...

ארעלעס געבורטסטאָג

ארעלע נארעלע דארף ווערן צען יאר. וויל די מאמע פייערן זיין גע-
בורטסטאָג און איינלאדן חברים. בעט ער זיך ביי איה, אז זי זאל עס נישט
טון.

— וואָס?

— זיי וועלן אים אנדרייען די אויערן.

לאכט די מאמע פון אים און זאגט:

— נישט געפערלעך. זיי האבן דיר פאראיאָרן און פאר צוויי יארן

איך אנגעדרייט די אויערן און פונדעסטוועגן, זע איך, אז זיי זיינען גאנץ
און עס האט זיי הלילה גארנישט געשאדט.

— יא — זאגט ארעלע — אבער עס טוט זיי.

און ארעלע דערציילט, אז יענע וואָך, האבן זיך קינדער אין שולע
דערוואָס, אז יאנקל איז געוואָרן צען יאר. זיינען זיי אים אלע באפאלן
ווי די בינען און אים אזוי אנגעריסן די אויערן, אז זיי האבן דריי מעג גע-
ברענט ווי א פייער און ער זאגט, אז פון דאמאלסט אָן, הערט ער שלעכט
אויפן לינקן אויער.

— ער הערט נישט, מסתמא, דאס וואָס ער וויל נישט הערן — זאגט

די מאמע.

— אבער וואָס דארפסטו, מאמע — זאגט ארעלע — מאכן א שמחה
און איינלאדן פרעמדע קינדער, אז זיי זאלן אויפעסן דעם סארט מיט די
ניסלעך, מיט דעם שאַקאלאד און מיט אלע אנדערע נוסע זאכן, אז איך
אליין קען עס טון, אז קיינער זאל נישט וויסן...

— איצט פארשטיי איך שוין, — זאגט די מאמע — פארוואָס דו
ווילסט נישט מען זאל פייערן דיין געבורטסטאָג, דו ווילסט אליין אויפעסן
דעם סארט מיט דעם שאַקאלאד? ניין, דאָס גייט נישט, אויב מען מאכט
נישט קיין יום-טוב, קריגסטו א פייג, נישט קיין סארט.

ארעלע שווייגט, ער איז אפילו נישט צופרידן פון דעם, וואָס די מאמע
וויל נישט מאכן קיין יום טוב פאר אים אליין, אבער ער מראכט, אז איי-

דער די גאנצע גאס קינדער און אלע חברים פון שולע זאלן אים דרייען פאר די אויערן, איז שוין גלייכער נישט עסן קיין סארט און קיין שאקאלאד, אבי צו ראטעווען די אויערן.

איז אבער פאראן אין גאס א יינגל איציל, וואס האט ליב אפצומוזן יעדן א שפיצל, האלט ער אויפן קאפ יעדנס געבורטספאג און ער ווייסט, אז ארעלע נארעלע ווערט צען יאר אלט און ער נעמט אים אויף א פארהער.

— זאג מיר נאר, ארעלע, סיייערע, דו מאכסט גארנישט קיין יום-טוב?
 — וואסער יום-טוב? — מאכט זיך ארעלע ווי ער פארשטייט נישט.
 — דו ווערסט דאך צען יאר.
 — ווער? איך? — הידושת זיך ארעלע.

— דו מיינסט איך געדענק נישט, אז פאראיארן אין דער צייט, האסטו געפראוועט דיין געבורטספאג?
 — פאראיארן יא, אבער היינט — נישט.

— וואס עפעס?
 — ווייל איך האב באשלאסן דאס יאר נישט צו ווערן אלט קיין צען יאר, נאר איבעראיאר, ווען איך וועל אינטערוואקסן אביסל.

און ארעלע, וואס איז גאר א גרויסער חכם, פארענטפערט זיך באלד פאר איצילען און זאגט:

— וואס-זשע, מען קען דען עמיצן צווינגען צו ווערן אלע יאר עלטער?
 און אז איך האב צייט און וויל נאך נישט ווערן קיין צען יאר, קען מען מיך נייטן?

איציל, וואס טוט אפ יעדן א שפיצל, פאמסט ארעלען און פלויצע און זאגט:

— בראווא, ארעלע, איצט זע איך, אז דו ביסט סאקע א קלוגער, אוואדע קען מען נישט קיינעם צווינגען צו ווערן מיט א יאר עלטער...
 ארעלע גייט אוועק און קוועלט גאר אז פון זיין קלוגע רייד.

— אבער, איך האב אים אפגענארט! — זאגט ער.
 אויף מארגן, ווען ארעלע גייט אין שולע אריין, באגעגנט ער אויפן וועג זיין חבר איציל מיט א גאנצע באנדע, אלע לויפן אים אנטקעגן מיט א שנחה, א פרייד.

— הא, ארעלע! וואס מאכסטו?
 — גוט — זאגט ארעלע.
 — עס פרייט מיך — זאגט איציל און גיט ארעלען א פאמט אין פלוי-
 צע — ביזט א וואוילער בחור. —
 ארעלע גייט אוועק אין שולע א צופרידענער און טראכט ביי זיך, אז

ווען זיי ווייסן, אז ער ווערט היינט צען יאר, וואָלס ער שוין איצט געהאט
 אויערן רויס ווי פייער. אַבער, מראַכט ער זיך, ארעלע איז נישט קיין נאר,
 ארעלע איז נישט קיין שומה, ארעלע וועט זיי נישט דערציילן.
 אין שולע, קומט ארעלע דאָס מאל פריער ווי שמענדיק און טרעפט א
 פולן הויף מיט קינדער און אלע רינגלען אים אריין מיט א שמחה, א פרייד.
 — הא, ארעלע!

אַבער באלד דערזעט מען עפעס אויף זיינע פלייצעס און עס ווערט א
 פרייד און א געלעכטער און אלע הויכן זיך אָן שמופן צו אים און רייסן
 אים ביי די אויערן.

— א גוט יום-טוב, ארעלע!

— כ'באגרים דיך, ארעלע!

— צען יאר, צען רייסן!...

— גיט מיר אויך א שטיקל אויער!...

ארעלע שטייט ווי צעטומלט און ער ווייסט נישט, פונדאנען די יונג
 דער האבן זיך דערוואוסט, אז ער ווערט היינט צען יאר אלט און ער שרייט,
 פראַטעסירט און בעט זיך.

— לאָזט מיך אָפ!

— עס איז נישט אמת!...

— געוואלד, מיינע אויערן!...

ווען ארעלע באַפרייט זיך פון דער כאַפּטע קינדער, ברענגען זיינע
 אויערן ווי פייער און ער זעט אויף דער ערד ליגן א פאפירל, וואָס איז אים
 אראַפגעפאלן פון פלייצע אויף וועלכן עס איז אַנגעשריבן: רייסט ארעלען
 די אויערן, ער ווערט היינט צען יאר.

ארעלע פארשטייט, אז דאָס האָט אים איצט אַפגעטון א שפיצל און
 ער איז אויף אים שטאַרק בייז, אַבער באלד דערפרייט ער זיך און זאָגט:
 — אויב אזוי, קען איך דאָך שוין מאַכן א שטיקל שמחה און איינלאָרן

די חברים, אז סיי ווי סיי האָט מען מיר שוין די אויערן אַנגעריסן...
 און ארעלע דערמאָנט זיך אין טאַרם, אין שאַקאַלאַד, אין די נישלעך
 און באלעקט זיך אויף פון גרויס הנאה.

בערעלעס איבעראשונג

בערעלע האט ליב געוואנג. בערעלע האט ליב מוזיק. ווען ער הערט שפילן אדער זינגען, רייסט ער איבער זיינע שפילעדיגע און בלייבט זיצן א פארגאפער מיט פארכאפטן אטעם.

ביי בערעלען אין שטוב און ביי בערעלען אין הויף, זינגט מען נישט און שפילט מען נישט. אלע שכנים זיינען פונקט ווי זיין מאמע פארהא-רעוועטע מענטשן. זיי קומען אהיים פון דער ארבעט מידע און צעברא-כענע אין ווי נאר זיי וואשן זיך ארום. עסן אפ און כאפן א קוק אין א צייטונג גייען זיי באלד שלאפן.

בערעלעס מאמע איז אויך פונקט אזא פארהאָרעוועטע ווי דער מאמע. זי שטייט א גאנצע טאג אויף די פיס, קאכט, רויפט, וואשט און נייט און אויב זי ברומט אמאל אונטער עפעס א לידל, הערט מען עס קוים און עס דוכט זיך, אז זי רעדט, נישט זי זינגט.

איינמאל, א זונטיק, גיט בערעלע מיט דער מאמען שפאצירן, הערט ער שפילן א פידל. רייסט ער ארויס ביי דער מאמען דאס הענטל און בלייבט שטיין ווי צוגעשמידט צום ארם.

— בערעלע — פרעגט די מאמע — וואס ביסטו געבליבן שטיין?

— מען שפילט, מאמע — זאגט ער.

די מאמע גיט זיך צום אנהייב נישט קיין רעכענונג וועגן קינדס געפילן און זי שלעפט אים פארן האנט.

— קום, בערעלע, לאמיר גיין.

אבער דאס קינד בעט זיך ביי איר:

— איין מינוטקעלע, מאמע, איך וויל הערן שפילן, עס איז שוין!

ווארט זי די מאמע און קוקט אזוי אויף איר קינד, וואס שטייט מיט אן אָנגעבויגן קעפל אין דער ריכטונג פון וואנען עס קומט די מוזיק און פראכט:

— אזא פיצל. אזא ברעקל און עס האט שוין ליב מוזיק!
אבער קיין גרויס אכט האט די מאמע אויף דעם נישט געלייגט.
ווי נאך זיי זיינען אוועקגענאנגען פון דעם פלאץ. האט די מאמע פארגעסן
אין דער גאנצער געשיכטע.

מרעפס זיך איינמאל א מעשה. בערעלע צעווייגט זיך:
— וואס?

— ער וויל מען זאל אים קויפן אן עראפלאן.

— וואס עפעס אן עראפלאן?

— אזוי ווי דעם שאכט יינגל. לייבעלען האט מען געקויפט אן עראפלאן.
ווייל ער אויך.
לאכט דער מאמע.

— וואס גלייכסטו זיך. נארעלע. צום שאכט יינגל. זיין מאמע פאר-
דינט דאך דריי מאל אזויפיל ווי איך.
אבער בערעלע וויל פון גארנישט וויסן און ער ווארפט זיך אין
דער ערד.

— איך וויל אן עראפלאן!... אן עראפלאן וויל איך!...
ווערט שוין דער מאמע ביז און שרייט אן אויף אים. צעווייגט זיך
בערעלע נאך מער.

— אן עראפלאן!... איך וויל אן עראפלאן!...
בערעלע וויינט אן אויפהער און דער מאמע מיט דער מאמען זיצן
שמיל און שווייגן. אבער זיין געוויין טוט זיי ביידע שמארק וויי און זיי
מראכטן:

— ארעם קינד. נעבעך...
אבער פלוצים. הערט בערעלע אויף צו וויינען און הייבט אויף שמיל
און פארמאכט דעם קאפ:
— וואס?

א שכן. וואס האט נאך וואס געקויפט א ראדיא. האט אנגעשמעלט
דעם אפאראט און דאס קינד האט דערהערט זינגען.
בערעלע האט מיט אמאל פארגעסן אן דעם עראפלאן. פארגעסן אן
זיין הארצווייטיק און זיך פאמעלעך אויפגעהויבן פון דער ערד און גע-
בליבן שמיין מיט אן איינגעהאלמענעם אטעם און געשלונגען דאס גע-
זאנג. וואס איז אריינגעדורנגען אין זיין ארעסן צימער.

— ווי שיין! — האם ער געזאגט.

מאמע-מאמע קוקן זיך איבער צופרידענע און פארגאפמע.
— די ווייסט, וואס איך וועל דיר זאגן, דאס קינד האט גוואלדיק
ליב מוזיק און געזאנג — זאגט די מאמע.

— ער וואקסט א בעטהאווען, צי א קארווא — שמייכלט דער מאמע.
דעם שכנס ראדיא האט מאקע שמאק געצויגן דאס קינד, וואס איז
נישט אפגעמערצטן פון דער מיר, יעדעס מאל, ווען מען האט דארט אג-
געשמעלט דעם ראדיא, איז בערעלע אריין אין שטוב, געקוקט אויפן
אפאראט און זיין פנים האט געשיינט פון שמחה.

אז בערעלעס עלטערן האבן געזען, אז דאס קינד האט אזוי ליב מו-
זיק און געזאנג, האבן זיי באשלאסן זיך אנטון א כוח און געבען א רא-
דיא אויף אויסצוצאלן.

— ערשטנס — האבן זיי געזאגט — זאל דאס קינד האבן הנאה און
צווייטנס, וועלן מיר מאקע אליין אויך הערן אלע צוונג אביסל מוזיק און
געזאנג, ווארום, וואס מיטשיינט געזאגט, מיר האבן עפעס אנדערע
פארגעניגנס?

ווען מען האט, עס ראדיא געבראכט, איז אין שטוב געווען אן
אמתער יום טוב; די מאמע האט געקוואלן פון נחת, דער מאמע האט
גארנישט געוואוסט וואס צו מאן פאר פרייד און בערעלע, ער איז גע-
שטאנען ווי צוגעשמידט צום אפאראט און גארנישט געוואלט אפמערען.
דער ראדיא האט געשפילט, געזונגען, גערעדט און דאס קינד האט
געשלונגען יעדעס ווארט, יעדן קלינג, זיין פנים האט געשיינט פון
פרייד.

— ווי שיין! — האט ער געזאגט.

מיט דעם ראדיא האט זיך פאר בערעלען אנגעהויבן לעבן און
יעדן טאג, ווי נאר ער איז אויפגעשטאנען, האט ער באהינד געבעטן אג-
שמעלן דעם ראדיא און זיך אזוי צוגעוואוינט צום שפילן, אז ער האט
נישט געקענט עסן, געקענט שפילן זיך, נישט געקענט שלאפן
אפילו, אויב דער ראדיא האט נישט געשפילט.

די עלטערן האבן באמערקט דאס קינדס גוואלדיקן אינטערעס צו
מוזיק און געזאנג און געמראכט, אז דאס קינד וואקסט זיכער א מוזיקער.

— אז אזא פיצל קינד, זאל האבן אזא אינטערעס אין מוזיק, האבן
מיר נאך נישט געהערט — האבן זיי געזאגט.

און זיי האבן געמראכט, אז ווי נאר בערעלע וועט ווערן זעקס יאר,

וועלן זיי מיט אים גיין צו א נומן מוזיקער. אדער זאל אויספרובירן זיינע
פעאיקייטן און זאגן וואס צו מאן.
איינמאל האבן זיך סאמע-מאמע מיט געווען, אז זיי וועלן גיין
אויף א קאנצערט.

— וואס?

— אזוי ווי עס איז פונקט דא אין שמאס א בארימטער מוזיקער און
א בארימטער זינגער, וואס מרעמן אויף צוזאמען, וועלן זיי גיין הערן
און סאקע מיטנעמען דאס קינד.

און זיי האבן דערביי געטראכט:

— עס איז סאק, משיקאווע צו זען, וואס פאר אן איינדרוק דאס
וועט מאכן אויפן קינד. ער איז דאך נאך קיינמאל אין מעאטער נישט
געווען.

דער קאנצערט איז פארגעקומען אין איינעם פון די שענסטע סא-
לאנען פון שמאס און ווי נאך בערעלע איז אריינגעקומען אין זאל, איז ער
ווי פארבליפט געווארן פון דער ליכטיקייט, פון דער שיינקייט און אנגע-
הייבן דרייען דעם קאפ אויף אלע זייטן: אים האט זיך געדוכט, אז ער
זעט פאר זיך לעבעדיק איינע פון די מעשהלעך, וואס דער סאמע דער-
ציילט אים אין די יום-טובדיקע פרייע מעג און אז עס דער זאל, איז
עפעס א פאלאזש פון מלכים און אז עס באלד, באלד, וועט דער קינד אליין
דערשיינען פאר אים און אלץ וועט פארקומען אזוי ווי דער סאמע צו די
סאמע האט אים דערציילט...

אין זאל ווערט פינצטער, דער פארהאנג אויף דער הייז
צערקט זיך לאנגזאם און עס קומען ארויס צוויי מענטשן, ווי אזוי
גיין זיך פארן עולם און איינער פון זיי זעצט זיך אוועק, זעט ער ביי
עפעס א גרויסן שווארצן קאסמן און באלד הייבט אן פליסן זיסע מענער
און דער צווייטער מענטש הויבט אן זינגען.

בערעלע זיצט א פארנאפטער מיט ברייט אויפגעריסענע אויגן, קוקט
אויף דער בינע און אויף די עלטערן:

— פאפא!... — זאגט ער.

— ש-ש-ש — זאגט אים דער סאמע און ווייזט אים מיט א פינגער
אויפן מויל.

— אבער פאפא!...

— שווייג, זונעלע.

אבער בערעלע קען זיך שוין מער נישט איינהאלטן, דאס וואס ער

זעט איצט. איז פאר אים אזא איבעראשונג. אז ער פילט. אז ער מוז זיין פארוואנדערונג אויסשרייען.

— א מענטש זינגט! — מוז בערעלע א געשריי ארויס איבערן גאנצן זאל.

— שא. זונעלע.

— שמיל.

— א מענטש שפילט! — שרייט ער ווידער און הויכט מיט די אקסלען.

די אויגן פון אלע מענטשן זיינען געווענדט צו דעם קינד. וואס קען אליין צו זיך נישט קומען פון גרויס פארוואנדערונג. אין אין זאל. ווערט א גערודער.

— ש-ש-ש.

— שמיל!

די טאמע לייגט ארויף בערעלען די האנט אויפן טייל אין דראַעס אים. — זונעלע. אז דו וועסט נישט שווייגן. וועט מען אונדז אלע ארויס-ווארפן.

בערעלע בלייבט שמיל. אבער זיין קליין קעפל טאמערט זיך אליין צו פארשטיין. וואס דא קומט פאר. ער האט ביי איצט געהערט בלויז זינגען א ראדיא. א קעסל אין דא זעט ער צום ערשטן מאל זינגען און שפילן א מענטש. א לעבעדיקן מענטש און עס קוקט עפעס ביי אים אויס מאַדנע און ער הערט נישט אויף צו שעפּטשען אין זיך:
— א מענטש זינגט!... א מענטש שפילט!...

בערעלע איז איבערגעראשט. גוואלדיק איבערגעראשט. אליין אין דעם וועלט. האט ער געוואוסט קען א מענטש טון. אבער אז ער קען אויך זינגען און שפילן. דאס איז פאר אים א נייעס.

דער קוימען וואָס האָט געוואָלט פארשטעלן די זון

א הויכער קוימען. דער העכסטער פון שטאַם. האָט איינמאַל פון דער
הויך פון א פאבריק. געוואָרפן אויף די איבעריקע קוימענס א בליק און
זיך אנגעהויבן בלאָזן.

— איך בין הויך און העכער איבער אלע קוימענס און דעכער.

— ריכטיק — האָבן די איבעריקע קוימענס צוגעגעבן.

— איך בין הויך. און האָב א סך רויך און ווען איך זאל וועלן קען
איך דעם הימל פארשטעלן.

— מאַקע! — האָבן זיך די קוימענס געהיידוּשט.

— איך קען מאַכן שוואַרץ די זון און פינצטער די לבנה און קען
צושענקען וועמען איך וויל די שטערן פאר א מתנה.

— אזוי! — גאפן די קוימענס.

— איך קען מיט שוואַרצער מאַזשע פארבלאָזן אלע גרינע ביימער
און גראַזן.

די קוימענס קוקן זיך איבער דערשראָקן און דער הויכער קוימען-
דער העכסטער פון שטאַם. הייבט אַן מיט אלע כוהות צו בלאָזן רויך און
מאַזשע און שרייט:

— איר זעט! די זון איז געוואָרן בלאַם...

די קוימענס הויבן אויף די קעפ קוקן אין הימל און זאָגן:

— מיר זעען נישט, דוכט זיך, אז די זון איז זון...

— וואַרט נאָך אביסל, וועט איר זען. ווי די זון וועט ביי מיר פאר-
שוואַרצט ווערן.

דער קוימען הייבט אַן בלאָזן מיט געדיכטע קנוילן רויך, וואָס צע-
שפרייטן זיך אין דער הויך און ער זאָגט:

— נו, איר זעט שוין?

גראד איז דער הימל געווען פארקמארעט און א וואלקן האט צוגע-
דעקט די זון און ווען די קוימענס האבן געזען, אז די זון איז נישטא, האבן
זיי צוגעגעבן:

— מאַקע אמת! דער גרויסער קוימען איז שטארק, ער קען פינצטער
מאכן די וועלט...

און זיי האבן אלע זיך פארנויגט און אויסגעשריגן:

גרויסער קוימען, דו ביזט קעניג,

מיר זיינען אלע דיר אונטערמעניק.

דער העכסטער קוימען האט פאר פרייד אנגעהויבן בלאזן פון זיך
נאך מער און געזאגט:

איך בין קעניג און איך ווייס,

אלע טוען וואס איך הייס.

פון דעמאלט אָן האבן אלע קוימענס מורא געהאט פאר דעם גרויסן
קעניג און אים געווען שטארק אונטערמעניק, אים געשמייכלט, און גע-
זאגט א סך גוטע רייד און אלץ געבעטן, אז ער זאל נישט פינצטער מאכן
די זון, נישט פארשווארצן די לבנה און לאזן די וועלט זיין א וועלט.

איינמאל איז געווען זייער א הייסער וויטער און די זון האט געשאטן
מיט פייער און געברענט און געבראָטן. די קוימענס האבן זיך אלע דורכ-
געשמוצעט און געזאגט:

— מען דארף בעטן אונדזער קעניג, אז ער זאל אביסל פארשטעלן
די זון.

— עס איז נישט אויסצוהאלטן פון איר.

— זי ברענט און זי בראַט.

די קוימענס האבן אויסגעקליבן צוויי פון זיך, זיי זאלן דעם קעניג
איבערגעבן זייער ביטע און ווען ער האט אויסגעהערט זייער פארלאנג,
האט דער קוימען זיך צעלאבט:

— דאס איז א קלייניקייט, ווארט איין מינוט, איז אויס זון.

דער קוימען האט אנגעהויבן בלאזן פון זיך געדיכטע קנוילן רויך און
סאזשע, אבער דער ווינט האט דעם רויך צעטריבן און נישט געלאזט אים
זיך אויפהויבן.

— איין מינוט — האט דער קוימען געזאגט און אנגעהויבן בלאזן
רויך מיט אלע כוחות — איר וועט באלד זען.

די קלענערע קוימענס האבן געקוקט אויפן הימל און געזען. אז די זון איז זון און זיי האבן אנגעהויבן זיך איבערקוקן.
 — נישט ער און נישט גאך א סך אזעלכע ווי ער. וועלן די-זון פאר-
 מרייבן.

— עס איז בלויז בארימערדיי.

דער קוימען האט געוואלט אנשמרענגען זיינע לעצטע כוחות און פארמרינקען די זון אין רויד. אבער אין דער מינוט זיינען שטיין געבליבן אין פאבריק די סאטארן און דער רויד האט זיך אפגעשמעלט און ווען די קלענערע קוימענס האבן דאס דערזען, האבן זיי זיך דערפרייט:

— אויסגעבלאזן דעם גאנצן רויד.

— מער קיין רויד האט ער נישט.

— א שיינער קעניג!...

פון דעמאלט אן, האבן די קלענערע קוימענס געקוקט אויפן הויכן קוימען מיט שפאס און געלעכטער און אלעמאל ארויפגעשריגן:

— נו, וואס הערט זיך קעניג, ווען מאכסטו פינצטער די וועלט?

— ווען וועסטו שוין וועלן די זון מיט דער לבנה פארשמעלן?

אבער דער קוימען שטייט א שוויגנדיקער, א פינצטערער און ווארם. אז די סאטארן אין פאבריק זאלן ווידער אנהייבן גיין און ער זאל קענען איבעראנייט שפייען מיט רויד און סאזשע און ווייזן אלע קוימענס און קוימענדלעך, וואס אזא ריז ווי ער, קען אויפמאן.

פריילעך אין שול

א-ניי יינגל איז געקומען אין שולע, א יינגל מיט זייער א מאדנעם נאמען, פון וועלכן מיר האבן קיינמאל נישט געהערט און קיינמאל נישט געוואוסט.

דאס יינגל, וואס איז נישט לאנג געקומען פון פוילן, איז א הויכער, א דארער מיט א פאר ברוינע קלוגע אויגן און א לענגלעך געזיכט און ער האט א געדיכטן קאפ שווארצע האר, וואס שטייען אויפגעשטעלט אין דער לופט און זעען אויס ווי א געדיכטער וואלד.

באלד, ווי דאס יינגל איז געקומען מיט די העפטן און ביכלעך אין קלאס, האבן אים אלע ארומגערינגלט און גענומען פרעגן אועלכע מאדנע פראגן, אז דאס יינגל האט זיך אויף צעלאכט און א קוק געטון אויף אונדז מיט שפאט און מיסלייד.

איינ יינגל, האט געפרעגט צי פוילן איז עפעס א שיינע שטאט און צי אין ווארשע זיינען אויך דא פראמוויען און באנען, אזוי ווי דא. א צווייטער האט געפרעגט צי אין פוילן איז שוין דא עלעקטריק און צי מען ווייסט שוין דארט אויך פון ראדיא און פון פעלעפאן? א דריטער ווידער האט געוואלט וויסן צי אין פוילן איז אויך דא א לבנה און צי די לבנה איז אזוי קיילעכיק ווי דא?

דאס יינגל האט צום אנהייב נישט פארשטאנען אלץ וואס מען רעדט צו אים, ווייל א סך קינדער האבן געמישט יידיש מיט שפאניש און ווען זיי האבן זיך שוין אנגעשמרענגט צו רידן א ריינעם יידיש האבן זיי אפט פארביטן די ווערטער, איינער האט למשל, געפרעגט:

— ווינטער איז אין פוילן דא א פאסט?

דאס יינגל האט געהויבן מיט די פלייצעס.

— איך פארשטיי נישט די פראגע: עס איז דא א פאסט ווינטער און

זומער, הארכסט און פרילינג.

— זומער איז אויך דא א פאסט!

— געוויס.

- עם קען נישט זיין! מיין מאמע זאגט, אז ווינטער, ווען עס איז גוט קאלט ליגט אויף די גאסן א ווייסע פאסט.
- דאס יינגל האט זיך צעלאכט. ער האט זיך קוים געכאפט, אז ער מיינט א פראסט, א קעלט...
- די קינדער זיינען באלד געווארן חבר מיט דעם נייעם שילער און איינער פון זיי האט אים א פרעג געטון.
- יא, שוין גאר פארגעסן, ווי הייסטו?
- ניסן — האט דאס נייע יינגל געזאגט.
- די קינדער האבן אויסגעשטעלט א פאר אויגן, זיי האבן קיינמאל אזא נאמען נישט געהערט און נישט געגלויבט זייערע אייגענע אויערן.
- ווי הייסטו, זאגסטו?
- איך הייס ניסן — האט דער נייער שילער געזאגט.
- וועווקע האט דער ערשטער פארווארפן דעם קאפ אויף הינטן און א נאם געטון.
- אאפטשיק!
- באלד האבן אלע קינדער זיך צעלאכט און אנגעהויבן ניסן.
- אאפטשיק!
- ניסן קינדערלעך — האט וועומשיק געשריגן — אונדזער נייער חבר הייסט ניסן.
- דאס ניסעריי אין שולע האט שוין נישט אויפגעהערט און די קינדער האבן שוין געזאגט אויך ביי דער לעקציע און דער לערער, וואס האט גארנישט געוואוסט, האט זיך דערשראקן און געפרעגט:
- וואס איז דאס עפעס פאר א ניסעריי?
- גארנישט — האט וועומשיק געזאגט — אז מען הייסט ניסן, ניסן מען.
- ווער הייסט ניסן?
- אונדזער נייער חבר.
- דער לערער האט געהויבן מיט די פלייצעס און נישט פארשטאנען וואס דא קומט פאר און ווען ער האט זיך געכאפט, האט ער זיך צע-שטייכלט און געזאגט:
- ניסן איז א גאנץ שיינער נאמען.
- יא — האט וועומשיק געזאגט — אבער, פאר א דאקטער צי פאר אן אפטייקער.

- מילא, ווינטער, אז מען הייסט ניסן פארשמייד איך נאך — האט געזאגט ברוך — אבער וומער....
- ניסן דארף זיין פון סאכאק — האט אן אנדער יינגל א לאך געסון.
- ניסן, איז געזעסן רואיק אויף זיין פלאץ און געשמייכלט:
- לאכט אייך, קינדערלעך, געזונטערהיים, זאל אייך וואויל בא- קומען, — האט ער געזאגט.
- דער לערער, וואס האט אויך געשמייכלט, האט געמאכט א צייכן, אז עס זאל שמיל ווערן און ער האט געזאגט:
- איצט קינדערלעך, אז איר האט זיך שוין גוט אָנגעלאכט און אָנגעוויצלט, בין איך משעקאווע צו וויסן, צי עמיצער פון אייך ווייסט פונ- וואנען עס נעמט זיך דער נאמען ניסן.
- ניסן האט אויפגעהויבן א האנט און געזאגט:
- איך ווייס.
- יא — האט דער לערער געזאגט — איך בין זיכער, אז דו ווייסט, אבער איך וויל וויסן צי זיי ווייסן אייך.
- די קינדער האבן געשוויגן און ניסן האט געקוקט אויף זיי מיט זיינע ברוינע גוטע אויגן און געזאגט:
- נו, חכמימלעך, פארוואס שווייגט איר?
- איין יינגל, בערל, האט זיך דריי מאל אויפגעשמעלט און אנדערגע- זעצט זיך צוריק אויף זיין ארט און דער לערער האט אים געפרעגט:
- דוכט זיך, בערל, אז דו ווילסט זאגן.
- יא — האט בערל געזאגט — אבער, איך בין נישט זיכער, אז עס איז אזוי.
- זאג, לאמיר הערן, אויב דו וועסט נישט וויסן, וועלן מיר דיר הלילה נישט פארשיקן אויף קאמארגע.
- ניסן — האט בערל געזאגט — נעמט זיך פון ווארט נס.
- נישט געמראפן — האט דער לערער געזאגט און גערופן — די קינדער צו ציילן די יידישע חדשים און באלד האבן אלע אויסגעשאסן מיט אמאל.
- עס נעמט זיך פון חודש ניסן.
- ריכטיק, איצט, זאגט מיר, פארוואס איז ניסן אזא שיינער נאמען?
- ווייל ניסן איז אין אייראפע און אין ארץ ישראל דער חודש פון פרילינג.
- וואס נאך?

— דער הודש ווען עס פאלט אויס דער שיינער יום טוב פסח.
די אויפקלערונג וועגן נאמען. האט באלד די קינדער געגעבן שטאף
פאר נייע שפאסערייען און דער קליינער. רירעוודיקער. פריילעכער ווען
קע. האט א זאג געסון.

— אויב אזוי. וועלן מיר אינניכן האבן פסח. ניסן איז שוין געקומען.
— אומעסום — האט ברוך געזאגט — קומט ניסן נאך פורים און
ביי אונדז קומט ער גאר נאך שבועות.

ניסן. האט זיך פון די אלע וויצן און שפאסערייען נישט באליידיקט.
פארקערט. עס האט אים הנאה געסון. וואס מען שענקט אזוי פיל אויפ-
סערקזאמקייט זיין נאמען און ער האט געזאגט:

— נאך גוט. וואס איך הייס ניסן. ווען איך הייס וואלף. צי בער.
וואלט איב מיך געטריבן אין וואלד אריין.

די קינדער האבן זיך לאנג געוויצלט ארום נאמען ניסן. אבער. זיי
האבן עס געסון אין גומן מומ. ווייל זיי האבן זייער נייעס חבר באלד ליב
געקריגן און אים אריינגעצויגן אין אלע זייערע שפילן און אים אנגעהייבן
אפילו לערנען שפאניש.

ווען די וויצן האבן זיך אויסגעשעפט. האבן די קינדער אנגעהייבן
מאכן גראמען אויפן נאמען און אזוי ווי ניסן איז באלד געווארן דער
בעסטער שילער. האבן די קינדער געזאגט.

— עס איז נישט קיין חידוש: ניסן. דארף אלץ וויסן.

ווען עס האט זיך אנגעהייבן מומלען וועגן פוילן. וועגן דאנציק.
האבן די קינדער געמאכט א נייעס גראם.

— ניסן. פוילן האט דיר געלאזט גריסן.

אדער:

— ניסן. ווען וועט שוין הימלער ווערן אויסגעריסן?

סײ ווי. זייט ניסן איז געקומען. איז אין שולע פריילעך און אלע קינד-
דער זיינען באשעפטיקט מיט צומראכטן וויצן און גראמען אויף דעם
נאמען און ניסן הערט און קוועלט. עס מוט אים הנאה. וואס זיין נאמען
פארשאפט די קינדער אן ארבעט און ער העלפט זיי אונטער אביסל.

— ניסן — זאגט ער — איז א געשמאקער ביסן. ניסן וויל אלץ

וויסן אא"וו.

די קאמפאזיציע וועגן דער מאמען

- דוד קומט א היים פון שולע מיט א שמחה און דערציילט. אז ער
האט היינט צו טאגן אן אינטערעסאנטע קאמפאזיציע.
— וואסער קאמפאזיציע?
— א קאמפאזיציע וועגן דער מאמע.
— וואס עפעס פלוצט?
דערציילט ער. אז די שולע פייערס איבערמארגן דעם „מאמע-טאג“.
האט דער לערער געהייסן יעדן עפעס אנשרייבן וועגן זיין מאמע.
הערט דאס דער מאמע. היינט ער אן זיך וויצלען מיט דער מאמען
אין זאגט:
— ווייסט, פייגע, איך בין דיר שוין גארנישט מקנא.
— וואס?
— אין דער קאמפאזיציע וועט ער זיך שוין נוקם זיין אין דיר און
באצאלן פאר אלע צרות וואס דו האסט אים אנגעטון...
די מאמע שמייכלט.
— פארפאלן. וואס קען איך טון?
— כ'זוייס — זאגט דער מאמע — אפשר קען מען אים אונטער-
קויפן? פרואוו גיב אים עפעס אין האנט אריין.
— וואס זאל איך אים געבן?
— גיב אים ניס, קאראמעלאס, מארס.
— ניין — זאגט די מאמע — ערשמנס, האט ער די אלע זאכן
שרעקלעך פיינט, צווייטנס, איז ער נישט פון-די וואס מען קען אונטער-
קויפן.
— אויב אזוי — זאגט דער מאמע — איז טאקע שלעכט.
— אבער איך פארשטיי נישט — זאגט די מאמע — פארוואס מען
איז זיך נוקם גאר אין די מאמעס. פארוואס זאל מען נישט טאגן אויך א
מאמע-טאג און לאזן די קינדער וועגן אייך אויך זיך אראפריידן אביסל
פון הארצן?

— עס איז דערפאר — זאגט דער מאמע — וואס די דירעקטארן
פון דער שולע זיינען מענער און מאמעס...
— דאס איז מאקע די צרה — האט די מאמע געזאגט.
אין אונז. האט דוד זיך גענומען גרייטן מאכן די קאמפאזיציע און
איז ארוסגעגאנגען איבערן צימער און געקנייטשט דעם שמערן. גע-
טראכט.
— שווער — האט ער געזאגט -- איז דער אנהייב. דערנאך וועט
שוין גיין א גאנג.
דער מאמע האט געשמייכלט. די מאמע האט געלאכט.
— א דאגה — האט זי געזאגט — אן אנהייב. אויב דו וועסט מיך
פאלגן. וועל איך דיר זאגן ווי אזוי אנצוהייבן.
— ווי אזוי?
— מען הייבט אן: אלע מאמעס זיינען שלעכט. אבער מיינע איז די
ערנסטע. אינדערפרי ווען מיר גלויבן יך שלאפן. צווינגט זי מיך אויפ-
צושטיין און טרייבט מיר צו וואשן זיך מיט קאלטע וואסער. צו עסן.
צו טרינקען. צו מאכן די לעקציעס אא"וו.
דוד לאכט.
— אזוי פוען גומע מאמעס.
— בין איך הייסט עס א גומע מאמע גאר?
— די בעסטע.
די מאמע קוועלט און זאגט צום מאמן.
— אבי דו זאגסט...

דער מאמע - מאג איז געפייערט געווארן אין שולע זייער שוין. באלד
ביים אריינגאנג זיינען אלע מאמעס אויפגענומען געווארן פון די קינדער.
וואס האבן מיט פרייד און ליבשאפט זיי אריינגעפירט אין שולע און צו-
געפירט צו די פיין געדעקטע מיטן.
די שולע איז געווען אינגאנצן באצירט מיט בלומען און פון די
וועגס האבן אראפגעשריגן אויפשריפטן: "זאל לעבן די מאמע!" "זיי
באגרייסט מאמעש!" א. ז. וו.
א קינד איז אויפגעטראפן מיט א קורצער שיינער רעדע און געזאגט.
אז ער באגרייסט אין נאמען פון אלע קינדער דער ליבער הארציקער
מאמע און ווינטשט איר א סך. א סך פרייד און נחת.
דער כאר האט געזונגען א הימן צו דער מאמע און די קינדער זיי-

נען אויפגעטראָפן מיט לידלעך, סצענקעס[?] און דעקלאַמאַציעס.
 דער לערער האָט אויך געזאָגט א פאַר ווערמער צו דער מאמען און
 גערעדט וועגן די קאמפאזיציעס, וואָס די קינדער האָבן געשריבן וועגן
 דער מאמען און פאַרגעלייענט פון זיי אויסצוגן.
 -- איין שילער, דוד, -- האָט ער געזאָגט -- האָט אַנגעשריבן זייער
 א שיינע קאמפאזיציע, וואָס הייבט זיך אָן מיט א פאַלקס ליד:
 אלצדינג קריגס מען דאָ צו קויפן
 אלצדינג קריגס מען אין דער וועלט --
 נאָר א מאמע, זי איז איינציק,
 נאָר זי קריגס מען נישט פאַר נעלם.
 דער לערער האָט ציטירט אייניקע וואָגן פון דודס קאמפאזיציע און
 געזאָגט:

— קינדער וואָס שרייבן אזוי וועגן דער מאמען זיינען א גרויסע
 פרייד, אויף אזעלכע קינדער מעגן מיר לייגן א סך האַפענונג.
 דודס מאמע, וואָס איז געווען אויפן יום טוב האָט אויך געוויינט
 פון פרייד.

א סך מאל האָט דוד איבערגעלייענט דער מאמען זיין קאמפאזיציע
 און יעדעס מאל האָט זי אים געקוישט און געגלעט.
 — הייסט עס, אז דו האָסט א נומע מאמע?
 — די בעסטע — האָט דוד געזאָגט.
 — עס איז גארנישט אזא אוצר ווי א מאמע, זאָגסטו?
 — ניין.

דעם אָונט, איז דוד געווען פריי פון לעקציעס און ער איז ארויס
 אויפן גאס אָן זיינע חברים און זיך מיט זיי געשפילט.
 די קינדער האָבן זיך דעם אָונט געפילט זייער פריי און האָבן זיך
 צעלאָזט מן מן נאנצן אימפעס, זיי זיינען געלאָפן, געשפרונגען, געשאַנצט
 און זיך געלאָזט וואוילגיין.
 ווען עס איז שוין געווען שפעט אין אָונט, איז דודס מאמע ארויס-
 געקומען אין גאס און גענומען רופן איר קינד.
 — דוד! דוד!

דוד איז געווען שמאַרק פאַרקאכט און אפילו נישט געהערט, און די
 מאמע האָט אים געדארפט נאַכיאָגן און אַנכאַפן ביי א האַנט.

— דוד!

— וואָס?

— דער מאמע קומט שוין א היים עסן, לויף אריין אין אלמאסען און

ברענג מיר א פעקעלע פומער.

— שפעטער...

— ניין, איך דארף שוין.

— ניי אליין צו מאמע, עס איז דאך א מרים.

— דוד!

— איך וויל זיך שפילן...

די מאמע האט גארנישט גערעדט און איז אליין געגאנגען אין אל-
מאמען אבער שפעטער, ווען אלע זיינען געזעסן ביים טיש, האט די
מאמע געהייסן דודן איבערלייענען די קאמפאזיציע און ווען ער האט
געענדיקט, האט זי אים געזאגט, אז די קאמפאזיציע מוז נישט.

— פארוואס? — האט דוד געפרעגט.

— ווייל אלץ וואס דו האסט געשריבן איז נישט אמת.

— למשל? — האט דער מאמע געפרעגט.

— ער שרייבט, אז ער האט ליב דער מאמע, אז א מאמע איז אן

אוזר, א מאמע קריגט מען נישט פאר קיין געלט אין דער וועלט, אבער,

ווען איך האב אים געשיקט גאך א פעקעלע פומער...

דוד האט אראפגעלאזט די אויגן, וואס זיינען געווארן פול מיט

טרערן.

— זיי מיר מוחל...

— פארוואס זאל איך דיר מוחל זיין, ווייל דו האסט געשריבן א

ליגנט און אפגענארט מיר, דעם לערער, די קינדער?

דוד האט ארוםגענומען דער מאמען און צוגעזאגט, אז מער וועט

עס נישט געשען.

די מאמע האט אים מוחל געווען, אבער די קאמפאזיציע האלט זי

ביי זיך און יעדעס מאל, ווען דוד פאלגט זי נישט, זאגט זי:

— לייען גאר איבער, מיין זון, וואס דו האסט געשריבן וועגן דער

מאמען...

דוד פארשעמט זיך באלד און פאלגט אלץ וואס מען הייסט אים און

דער מאמע הכיפה זיך און זאגט, אז עס איז אים א שאד, וואס מען

מאכט נישט קיין מאמע-זאג.

— פארוואס?

— וואלט איך אויך געהאט א קאמפאזיציע אין דער האנט און ער

וואלט מיר אויך געמוזט פאלגן.

אבער דוד לאבט, ער זאגט, אז ער וועט אים פאלגן אז א קאמפא-

זיציע אויך.

אין זאלאגישן גארטן

דער קליינער יצחקל, וויל אלע מאג פארן שפאצירן. יעדן אינדער-פרי, ווי נאר ער עפנט אויף די אייגעלעך, פרעגט ער כאלד:

— מען וועט פארן שפאצירן?
זאגט מען אים:
— היינט נישט, זונטיק.
— פארוואס נישט היינט?
— היינט דארף דער מאמע גיין ארבעטן.
— פארוואס דארף דער מאמע גיין ארבעטן?
— צו פארדינען געלט אויף ברויט, פומער, גרינס, פרוכט.
— איך וויל נישט קיין ברויט, קיין פומער, קיין פרוכט און זאל דער מאמע נישט גיין ארבעטן און בעסער פארן שפאצירן.
לאכט מען פון אים און מען זאגט אים, אז ער מוז עסן אלע מאג ברויט, פלייש, גרינס און זופ, ווייל אז נישט, וועט ער נישט האבן קיין כוח ארומצולויפן און ווערן קראנק.
פאר קראנק ווערן האט יצחקל מורא, ער ווייסט שוין, אז מען ווערט קראנק רופט מען א דאקטער און ער מוז אן צרות: ער הייסט שמעלן באנקעס, גיסן פראפנס אין געזל, אייננעמען ביסערע געטראנקען. בא-שטייט ער שוין, אז דער מאמע זאל גיין ארבעטן און פארדינען געלט צו קויפן עסן, אבי ער זאל נישט זיין קראנק.
אבער דערפאר נעמט ער אים, אז זונטיק, זאל מען פארן שפאצירן אויף א פלאסע, וואו עס איז דא גליטשערס און הוידלקעס און מען קען מאכן בערג און גריבער אין זאנד און אויפשטן גאסן און הייזער, בריקן און טונעלן, און די מאמע פארזיכערט אים, אז אויב ער וועט זיך אויפ-פירן גוט, וועלן אלע פארן אויף דער פלאסע און ער וועט דארט קענען ארומלויפן און שפילן זיך וויפל ער וועט וועלן.
יצחקל קען זיך שוין אויף דעם זונטיק נישט דערווארטן און אלע מאג פרעגט ער:

— היינט איז זונטיק?
 — ניין — זאגט מען אים.
 — ווען זשע וועט שוין זיין זונטיק?
 — ווען דו וועסט אפשאפן די נאכט און נאך א נאכט. וועט זיין זונטיק.
 דעם שבתדיקן טאג איז יצחקל שוין אומגעדולדיק און ער פרעגט אלע מאל:
 — מארגן איז שוין זונטיק?
 — יא.
 — מארגן וועט מען פארן שפאצירן?
 — געוויס.
 יצחקל זעצט זיך אוועק אין א ווינקל מיט זיינע העלצעלעך און שטיינדעלעך. וואס ער קלייבט צונויף אין גאס און רעדט צו זיי ווי צו לעבעדיקע מענטשן:
 — אז איר וועט זיך אויפפירן גוט. וועל איך אייך מיטנעמען אויף דער פלאסע.
 דאס קינד ווייסט שוין. אז אויפפירן זיך גוט. הייסט אויפעסן דאס נאנצע שטיקל ברויט. אויסמרינקען די זופ. די מילך און ער שופט דאס העלצל א שטיינדל און שרייבט:
 — מרינק אויס אינגאנצן. אינגאנצן...
 זונטיק. באלד באגינען. עפנט שוין יצחק די אייגעלעך און קוקט זיך ארום איבערן שטוב און באלד הויבט ער אן וועקן דער מאמען. דעם טאג און שרייבט: זונטיק! זונטיק! קום שפאצירן!
 דעם זונטיק האט דער טאטע מיט דער מאמען געוואלט פארשאפן יצחקלען א ביסל פרייד. האבן זיי באשלאסן צו גיין אין זאאלאגישן גארטן און אים געפרעגט:
 — יצחקל. ווילסט גיין זען די הוה?
 יצחקל האט זיך דערפרייט.
 — יא. איך וויל...
 יצחקל איז נאך קיינמאל אין זאאלאגישן גארטן נישט געווען און ער האט געזען חיות נאר אין די ביכלעך און זשורנאלן און דער טאטע מיט דער מאמען זיינען געווען שמארק נייגעריק צו זען. וואס פאר א וויר-קונג די חיות וועלן מאכן אויפן קינד.
 — ער זאל זיך כאטש נישט דערשרעקן — האט די טאמע געזאגט.
 — גיי שוין. גיי — האט דער טאטע געזאגט — דער פארשוין ווייסט נאך גארנישט וואס עס איז אזוינס מורא.

אין זאָלאַגנישן גארטן האָבן די עלטערן צוגעפירט דאָס קינד קודם
צו דער שטייג פון די לייבן און אים געוויון:
— זעסטו. יצחקל. דאָס איז א לייב.

יצחקל האָט געקוקט אויפן לייב. וואָס איז געלעגן אויסגעצויגן ביי
א קלאַץ מיט האַלב פארמאכטע אויגן און געדריטלט א רואיקער.
— האָ, א וואָס פאר א פעפער ער איז! עס איז שוין אזוי שפעט און ער
שלאָפט נאָך! — האָט יצחקל געזאָגט.

דערנאָך האָט מען אים צוגעפירט צו א צווייטער שטייג און צו א
דריטער און מען האָט אים געוויון א מינגעל. א לעמפערט. א וואַלף. א
בער. א העלפאנא א"א.

יצחקל האָט באטראכט אלע היות א פארהינדערטער און זיך געהאלט
מן אין איין אויספרעגן. וואָס זיי עסן? וואָס זיי טרינקען? און געוואַלט
וויסן צי דער ווייטער בער האָט אויך א טאָפּן מיט אַ מאמען און צי דעם
בערס טאָמע ארבעט אויך א גאנצע וואָך און צי ער גייט אויך זונטיק
מיט זיין קינד שפאצירן?...

מער פון אלע היות. האָט יצחקלען אינטערעסירט דער גרויסער
העלפאנא מיט זיינע לאנגע אויערן און מיט דער לאנגער נאָז און ער איז
לאנג געשטאַנען און זיך צוגעקוקט ווי ער הויבט אויף מיט דער נאָז
שטיקלעך, ברויט. וואָס קינדער וואַרפן אים צו און לייגט זיי אין טויל
אריין.

— זע נאָר. פאפא. זע נאָר מאמא. ווי דער העלפאנא עסט! — האָט
ער געשריגן.

דערנאָך. האָט יצחקל זיך ארוםגעקוקט אין אלע זייטן און עפעס אַזוי
געהויבן זוכן.

— וואָס איז. זונעלע — פרעגט אים די מאמע — וואָס זוכסטו?

— דאָס בעטעלע...

— וואָסער בעטעלע?

— דאָס בעטעלע. וואו דער העלפאנא שלאָפט?...

דער טאָמע האָט געלאכט. די מאמע אויך. אבער יצחקל האָט זיי
אנגעקוקט און נישט גערשטאַנען וואָס מען לאכט דאָ פון אים.

— וואו שלאָפט דער העלפאנא? — האָט ער געפרעגט.

— אַט דאָרט אינעווייניק — האָט מען אים אַנגעוויון.

יצחקל האָט אריינגעקוקט אינעווייניק אין שטאַל און ווידער גע-
פרעגט:

— אַבער וואו איז זיין בעטעלע?

שפאצירנדיק ווייטער אין פארק. האָט יצחקל געזען קינדער רייסן

אויף פערדלעך און אייזלען און ער האט אנגעהויבן בעסן ביי די עלטערן.
 אז זיי זאלן אים אויך לאזן רייסן אויף אזא פערדעלע און זיי האבן אים
 צוליב נעסן און יצחקל האט א פריילעכער ארומגעריסן איבערן גארטן
 און דערנאך ווען מען האט אים געפרעגט צי ער איז צופרידן. האט ער
 געזאגט:

— ניין. איצט וויל איך רייסן אויף א לייב.
 — נארעלע. א לייב לאזט נישט רייסן אויף זיך — האט אים די
 מאמע געזאגט.

— וועל איך רייסן אויף א סיגער...
 — א סיגער איז א שלעכטער. ער בייסט...
 — וועל איך רייסן אויף א העלפאנט...
 — זעסט דאך. אז קיינער רייט-נישט אויף קיין העלפאנט
 — איך וויל! — האט יצחקל געזאגט אן איינגעשפארטער.
 — וואס הייסט דו ווילסט? דו מיינסט. אז דער העלפאנט האט כוח
 צו טראגן אזא גרויסן בחור ווי דו?
 — ער האט...

דער טאטע מיט דער מאמען ווילן שוין אהיימגיין. אבער יצחקל
 האלט זיי צו.

— איך וויל רייסן אויף א העלפאנט!...
 דער טאטע זעט. אז ער קען מיט יצחקלען גארנישט מאכן. זאגט ער:
 — שא. ווייסטו וואס. ווילסט רייסן אויף א העלפאנט. הא? גום.
 קום וועל איך דך ארויפזעצן אויפן העלפאנט וועסטו רייסן אויף אים.
 דער טאטע פירט יצחקלען צו צו אן אייזעלע און זעצט אים ארויף.
 — אט האסטו א העלפאנט. רייט...
 — דאס איז אויך א העלפאנט? — פרעגט ער מיט פארטרערמע
 אייגעלעך.

— געוויס. דו זעסט נישט?
 יצחקל רייט ארום דעם גארטן א צופרידענער און ווען מען נעמט
 אים אראפ און מען גרייט זיך שוין אהיימגיין. מוט ער פלוצים א פרעג:
 — און וואו זיינען די היות?
 — אט האסטו דאך א לייב. א סיגער. א בער. א העלפאנט. א וואלף.
 — אבער וואו זיינען די היות? — פרעגט ווידער יצחקל.
 אהיימפארנדיק. האט יצחקל א גאנצן וועג געהאלטן. אז מען האט
 אים אפגעטראגן; מ'האט אים צוגעזאגט צו ווייזן די היות און צום סוף
 האט מען אים געוויזן לייבן. העלפאנטן. וועלף. סיגערס. אבער קיין היות
 האט מען אים נישט געוויזן...

וואקאציעס

פערזאנען: }
 חיה }
 ליידער }
 יצחק (זייערע קינדער }
 בריינדל) }
 יענטע — א ישכנה

אן עכצימער, א מיט מיט בענקלעך, א שראנק, א סאפע. חיה קוקט אויפן זייגער.

חיה — שוין באלד פיר אזייגער. מען דארף צילויפן אין אלמאסען. איידער מען קוקט זיך ארום. קומען די טייוואלים פון שולע... איי איז דאס א באנדע, נישט אויסצוהאלטן! גאנצע טעג איז נאר מען קריגט זיך אין מען שלאגט זיך. אדער מען דרייט גלאס אפ דעם קאפ. איך ווייט נארנישט. ווי אזוי איך וועל אויסהאלטן פון זיי. אט, הויבן זיך שוין אן די וואקאציעס און איך וועל זיי האבן גאנצע טעג אין שטוב. איך האב מורא אז זיי וועלן מיך משוגע מאכן... יא, וואס נעמט מען זיי אריין צו עסן? וואס מען גיט זיי מויג נישט...

חיה גייט צו צו דער שראנק. נעמט ארביס אייניקע מטבעות, ציילט, בלייבט א וויילע שטיין פארקלערט און גייט לאנגזאם ארויס. דער צימער איז א וויילע ליידיק. יצחק און בריינדל אָנ- נעסן אין שול־כאלאטן מיט ביכער און העפטן אין האנט לויפן אריין פארוויסיקט און פארשוויצט. זיי ווארפן אוועק די ביכער מיט די העפטן אויף דער פּאָדלאָנע.

י צ ח ק — ררא! ררא! ררא!
 ב ר יי נ ד ל — ררא! ררא! ררא!
 י צ ח ק — זאלן לעגן די וואקאציעס!
 ב ר יי נ ד ל — נידער מיט די לעקציעס!
 י צ ח ק — זאל לעבן דער זומער!

ב ר י י נ ד ל — נידעה מיט די העפמן!
 י צ ח ק — זאל לעבן די פרייהיים!
 ב ר י י נ ד ל — ררא! ררא! ררא!

פארשירן אין טאקט ארום דעם צימער, זינגען מיטן ניגון פון
 „הורא“.

י צ ח ק — לעבן זאל דער הודש נאוועמבער (ביים)

אזא הודש איז א מחיה

מיר ווערן אלע פייגל פרייע

לעבן זאל דער הודש נאוועמבער (ביים)

ב ר י י נ ד ל — לעבן זאל דער ליבער טייערער זומער (ביים)

נישט קיין לעקציעס, נישט קיין קלאסן

לויפן, שטיפן אין די גאסן

לעבן זאל דער ליבער טייערער זומער ביים).

י צ ח ק : — לעבן זאל אונדזערע וואקאציעס (ביים)

אויס מיט ביכער, אויס מיט העפמן

מיר האבן מיט זיי נישט מער קיין געשעפמן

לעבן זאל אונדזערע וואקאציעס (ביים)

י צ ח ק — לעבן זאל דער פוטבאל, די פעלאמע (ביים)

פאר די גרויסע, פאר די קליינע

איז דאס א שפיל, אוי, א שיינע

לעבן זאל דער פוטבאל, די פעלאמע (ביים)

ב ר י י נ ד ל — לעבן זאלן די פארקן און די פלאסעס (ביים)

מיט שפילערייען און געלעכטער

דערצערענען מיר דארם די וועכטער

לעבן זאלן די פארקן און די פלאסעס (ביים)

ב י י ד ע — לעבן זאלן די קאמיקער פון קינא (ביים)

נישט געטלאפן אין נישט געגעסן

וואלמן מיר אין קינא געזעסן

לעבן זאלן די קאמיקער פון קינא (ביים).

י צ ח ק — וואו איז די מאמע?

ב ר י י נ ד ל — מסתמא אין אלמאסען.

י צ ח ק — ווייסט, מען דארף עפעס אפמין א שפיצל.

ב ר י י נ ד ל — וועמען?

— י צ ח ק — דעם מאמן, דער מאמען.

ב ר י י נ ד ל — א טאמן מיט א מאמען מוט מען אפ שפיצלעך?

י צ ח ק — וואס זשע איז?

ב ר י י נ ד ל — עם איז נישט שוין. זיי וועלן זיין ביין.

י צ ח ק — ניי שוין. ניי נארעלע. היינט מעג מען. היינט איז דאך א

יום מוב. מיר האבן פארענדיקט דאס שול-יאָר און גייען איבער אין א העכערן גראד.

ב ר י י נ ד ל — גוט. וואס פאר א שפיצל ווילסטו אפמאן?

י צ ח ק — כוועל זיך באהאלטן הינטערן טיש און ווען דער מא-

טע מיט דער מאמען וועלן קומען. וועלן זיי מיך ארומוזבן.

ב ר י י נ ד ל — עם געפעלט מיר נישט דאס שפיצל. זיי וועלן זיך

דערשרעקן. געדענקסט דעמאלסט. ווען דו ביזט געקומען שפעט פון שולע?

י צ ח ק — נישט דיין דאגה. כוועל ליגן באהאלטן א קליין ביסעלע

ב ר י י נ ד ל — איך וועל אויך עפעס אפמאן. איך וועל ארויסגיין

אויפן גאס און ווען די מאמע טיפן מאמן וועלן זיין אין שטוב. וועל איך

אריינקומען מיט א געוויין און זאגן. אז איך בלייב ווייטער אין זעלבן גראד.

י צ ח ק — וואס זשע וועט זיין?

ב ר י י נ ד ל — עם וועט זיין שוין. די מאמע וועט שרייען. דער

מאמע וועט זיך בייזערן און אז איך וועל זען. אז זיי זיינען שוין אין בעס וועל איך זיי געבן א ווייז דעם דיפלאם.

י צ ח ק — גוט. אבער. געדענק. זאל זיין שא. שטיל. דו זאלסט נישט

דערציילן. אז איך ליג באהאלטן הינטערן טיש.

ב ר י י נ ד ל — און דו זאלסט נישט דערציילן אז איך האב דעם

דיפלאם.

נעמען צענויף די ביכער מיט די העפטן. יצחק באהאלט זיך אונ-

טערן טיש. ברוינדל גייט ארויס אויפן גאס. עם קומט אריין

היה מיט לייזערן. היה מיט א פעקעלע שפיין אונטערן אָרעם.

לייזער אין ארבעטס קליידער.

ל י י ז ע ר — א שעה ציים בין איך געשטאנען אויף דער סקינע אין

געווארט אויף א טראמוויי. איצט. ווען מען גייט ארויס פון די פאבריק.

זיינען אלע טראמווייען איבערגעפולט און מען הענגט זיך נאך אויף די

מרעפלעך. עם איז מכנות נפשות... יא. וואו זיינען די קינדער?

ח י ה — עם איז שוין מאקע שפעט. וואס קען עם זיין. וואס זיי

זיינען נאך נישטאָ? הערסטו. לייזער, האָסט מיר גאַרנישט וואָס מקנא צו זיין מיט זיי. זייערע וואַקאַציעס וועלן מיך משוגע מאַכן. דו ווייסט גאַרנישט, וואָס פאַר אַ באַנדימן דאַס זיינען. מען דרייט איבער די שטוב מיטן קאַפּ אראָפּ און מיט די פיס ארויף.

ל י י ז ע ר — נישט געפערלעך. דו אין זייערע יאַרן, מיינסטו ביזנו בעסער געווען?

ח י ה — אלע מאַמעס מיטן זעלבן פיזמן. אוודאי, וואָס אַרמ עס דיך? דו ביזט דאָך נישטאָ אַ גאַנצן מאַג אין שטוב.

ל י י ז ע ר — איך וואָלט זיך מיט דיר געביטן, גיי דו אין פאַבריק אריין און איך וועל זיין מיט זיי אין שטוב.

ח י ה — איך באַשטיי. גלויב מיר, עס איז אליין בעסער. ווי זיין מיט זיי אין שטוב. עס איז דען קינדער? עס איז דאָך מיינוואַלים.

בריינדל קומט אריין מיט אן אראָפּגעלאָזטן קאַפּ, וויינט.

ל י י ז ע ר — וואָס איז געשען?

ח י ה — מסתמא געשלאָגן זיך מיט עביצן, האָ?

ב ר י י נ ד ל — (דרייט מיטן קאַפּ) היי, היי...

ל י י ז ע ר — ביסט געפאלן?

ב ר י י נ ד ל — (דרייט מיטן קאַפּ) היי, היי, היי...

ח י ה — מען האָט דיר עפעס צוגענומען?

ב ר י י נ ד ל — (דרייט מיטן קאַפּ) היי, היי, היי...

ל י י ז ע ר — רייד ווערסטו, וואָס איז דיר געשען?

ב ר י י נ ד ל — איאיאיך... נינינישט אריבער.

ח י ה — כ'פאַרשטיי נישט, וואָס זאָגסטו?

ב ר י י נ ד ל — איאיאיך... בבבלייב... זוועלבן גראַד.

ל י י ז ע ר — וואָס, בלייבסט איבער אין זעלבן גראַד?

ח י ה — אַט האָסטו דיר דיין נחת! וואָס האָב איך געזאָגט, האָ?

אז מאַג און נאָכט, איז אַדער מען שלאָגט זיך, אַדער מען שפילט זיך,

אַדער מען לויפט גלאַט ארום איבער די גאַסן, וויפל מאַל האָב איך איר

געזאָרנט, געדענק, בריינדל, וועסט נישט אריבער דעם גראַד, האָט זי

געלאָכט: מאַמע האָב נישט מורא, כ'קען בעסער פאַר אלע.

ל י י ז ע ר — מילא, אַ דאָגה האָסטו, געבליבן איז געבליבן, נעם זיך

נישט צום האַרצן.

ח י ה — נישמאָ וואָס צו ריידן, א שיינער טאָמע. געבליבן, זאָגט
 ער, איז געבליבן, באַ ליימנס טאָמעס. קוקן זיך אום צי דאָס קינד האָט
 געמאכט די לעקציעס, צו עס ווייסט וואָס עס לערנט און ער — גאָר
 נישט, עס אַרמ! אים נישט אפילו.

ב ר י י נ ד ע ל ע — ה י ה י ה י...

ח י ה — זי וויינט נאָך, עס קומט נאָך איר צוצוצאלן. גיי אוועק פון
 שיינע אויגן, איך קען דיר נישט אַנקוקן.

לייזער ווינקט זיך איבער מיט בריינדלעך, זשמורען מיט די
 אויגן, מאַכן פארשידענע קאָמישע מינעס.

ל י י ז ע ר — אלץ דערפאר, ווייל זי איז נישט אריבער דעם גראַד?

ח י ה — אלץ דערפאר, געוויס, ביי דיר איז דאָס גאַרנישט.

ב ר י י נ ד ל — מאַמע, זיי נישט ביז.

ח י ה — גיי אוועק פון שיינע אויגן, איך בין מיט דיר ברוגז.

ל י י ז ע ר — זי איז ברוגז בריינדל, געס ווייז איר שוין דעם דיפלאַם
 און זאל זי ווערן חבר.

בריינדל נעמט ארויס דעם דיפלאַם און שיכט אויס א געלעכטער

ב ר י י נ ד ל — נא, מאַמיטא, נא דיר דעם דיפלאַם און לאַסיר זיין

חבר.

ח י ה — אזוי הייסט עס, אז מען האָט מיך אַפגענארט, האָ?

ל י י ז ע ר — א קליין ביסעלע אַפגענארט.

ח י ה — מען האָט געשפילט מעצטער?

ב ר י י נ ד ל — זיי נישט ביז, סוף שול יאָר, מעג מען מאַכן א

שפאָס.

ל י י ז ע ר — שא, יצחק איז נאָך נישמאָ פון שולע?

ח י ה — טאָקע, וואָס קען עס זיין?

ב ר י י נ ד ל — ער האָט מסתמא נישט געקריגן דעם דיפלאַם, האָט

ער מורא אהייטצוקומען.

ל י י ז ע ר — ווייס איך וואָס!

ח י ה — פונדעסמוועגן, וואָלט מען געדארפט גיין זען וואו ער איז.

ל י י ז ע ר — גיי, בריינדל, מו אים גאָר א זוך, איך וועל זיך גיין

ארוטוואַשן.

בריינדל אָפּ. עס פאלט אריין א בלאסע אויפגערענטע שכנה.
וואָס לאָזט זיך אראָפּ מיר אויף א שטול.

ל י י ז ע ר — וואָס איז אייך. סעניצראָ?

ש כ נ ה — א פאָגראַם!

ח י ה — וואו א פאָגראַם?...

ש כ נ ה — ביי מיר אין שטוב...

ל י י ז ע ר — ווער? וואָס? ווען?

ש כ נ ה — די באַנדיטן...

ח י ה — וואָסערע באַנדיטן?...

ש כ נ ה — די מיינוואַלים...

ל י י ז ע ר — כ'פארשטיי נישט. וואָסערע מיינוואַלים?

ש כ נ ה — מיינע אייגענע מיינוואַלים... גענעבן א קום אריין פון
שולע ווי די היידעטאקעס און אַנגעטאכט אין שטוב אן אמתן הורבן.

ח י ה — צו מיינע שונאים קעפּ! איר האָט דאָך מיך איבערגע-
שראָקן אויף טויט.

ל י י ז ע ר — געהערט א לשון! דאָס האַרץ איז מיר שיר נישט
ארויסגעפאלן...

ש כ נ ה — אזא באַנדע! ערגער ווי א פאָלק סאַלדאטן. פון גרויס
שמחה. האָט מען זיך אזוי צעהוליעט. אז מען האָט זיך גענומען קאַלערן
אין די בעטן. אראַפגעשלעפט דעם מיטמעך פון מיט. איבערגעקערט די
בענקלעך. אויסגעדרייט דעם מיט און מיר צעבראַכן דעם שענסטן ווא-
זאָן. איך בין דאָך אנמלאַפן קוים א לעבעדיקע... אוי. די וואַקאציעס! איר
וויסט נישט ווער עס האָט זיי אויסגעקלערט?

ח י ה — אוי. די וואַקאציעס! זיי פאלן דאָך נאָך אונדז טאמעס אין
קאַפּ אריין...

עס קומט אריין בריינדל.

ל י י ז ע ר — נה. וואו איז יצחק?

ב ר י י נ ד ל — כ'זוייס נישט. ער איז נישטאָ.

ח י ה — וויי צו מיר! וואו קען ער זיין?

ב ר י י נ ד ל — די שולע איז שוין פארטאכט און אלע קינדער זאָגן.

אז ער איז אהיימגעגאנגען.

ל י י ז ע ר — אפשר איז ער ביי יאַסלען?

ה י ה — ניין, די מוזס שוין לויפן א זוך פון דעם קינד, איך בין
שוין אומרוואיק.

ל י י ז ע ר — גומ, מ'זועל גיין אים זוכן, קום, בריינדל.

ב י י ד ע א פ.

ש כ נ ה — זאל נאר מיין מאן קומען, וועל איך אויסלאזן מיין גאנץ
ביסער הארץ צו אים. ער האט זיי אזוי צעלאזט, א מאמע זאל קיינסאל
נישט אנשרייען אויף קיין קינד, צי גאר זיי נעמען און אויספאמטן.

ה י ה — ווייסיך וואס, עס העלפט דען?... איך גיי אריין אין קיך
ציגרייטן די וועטשערע, האב מיר נישט קיין פאריבל.

חיה אפ, די שכנה קוקט זיך ארום איבער דער שטוב.

ש כ נ ה — די שאפע, איז דוכט זיך א נייע, נישט לאנג געקויפט,
אבי זי קלאגט זיך...

יצחק שטעקט ארויס דעם קאפ פון הינטערן טיש.

י צ ח ק — האו! האו! האו-האו!

ש כ נ ה — (דערשראקן) — א הונט!... טפו זאל זי מיר ווערן! געזען
אביסל, גאר האלטן הינט אין שטוב, פע, איך האב פיינט הינט...

די שכנה לויפט ארויס א דערשראקענע, יצחק כאפט פון טיש

א שטיק ברויט.

י צ ח ק — כא כא כא! איך האב זי פוין איבערגעשראקן.

עס קומט אריין די מאמע, דערזעט יצחק.

ה י ה — א שווארצער א וויסטער! וואו ביזטו געווען?

י צ ח ק — דא הינטערן טיש.

ה י ה — דו שפילסט אויך טעאטער?

י צ ח ק — בריינדל האט דער מאמען אפגענארט, וועל איך אפגארט.

דעם מאמען, נאר זאג אים נישט אויס.

ה י ה — א מאמען מעג מען אפגארט?

י צ ח ק — עס איז דאך א געלעכטערל, וואס ארם דיך?

עס הערן זיך טריט, יצחק באהאלט זיך הינטערן טיש, עס קומט

אריין לייזער און בריינדל

ל י י ז ע ר — כ, ווייס נישט וואו ער איז אהינגעקומען, כ'האב שוין

געפרעגט אלע קינדער פון גאס און זיי זאגן, אז ער איז אהיימגעגאנגען
פון שולע גלייך מיט זיי.

ב ר י י נ ד ל — עם איז אזוי ווי איך זאג, ער האט נישט דעם דיפ-
לאט, האט ער מורא, אז מען וועט אים שלאגן.

ל י י ז ע ר — איך בין שוין אומרואיך, וואו קען ער זיין?

ח י ה — ווייסט דו זאג, אן עפעדיקע זאך ווערט נישט פארלארן. גיי
וואש זיך ארום, איך וועל דערווייל גרייטן צום מיש.

ל י י ז ע ר — אז דאס קינד איז נישטא קען איך נישט גיין צום
מיש, וואו קען ער זיין?

ח י ה — זארג נישט, די מציאה וועט זיך שוין אפזוכן. מסתמא
האט ער זיך ערגעץ פארשפילט. גיי וואש זיך ארום און לאמיר גיין עסן.

ל י י ז ע ר — זע נאך, זע, ווי איר ארם עם גארנישט, אז בריינדל
האט געזאגט אז זי גייט נישט אריבער דעם גראד, איז געווען סכנות
נפשות און אז יצחק איז נישטא, ארם איר גארנישט.

ח י ה — איך ווייס, אז ער וועט נישט פארפאלן ווערן. ער איז
מסתמא ערגעץ ביי א חבר.

ל י י ז ע ר — אז ער וועט קומען, וועט ער שוין כאפן דעם אמתן
פסק.

י צ ח ק — מיאו! מיאו! מיאו!

ב ר י י נ ד ל — עם איז דא א קאץ אין שטוב.

ל י י ז ע ר — די קאץ הייסט יצחק, אזוי, האט מען מיך הייסט עם
גאר אפגענארט?

י צ ח ק — (קריכט אפיר פון הינטערן מיט) — נישט אפגענארט,
נאר געמאכט א שפאס.

ח י ה — מיך מעג מען אפנארן און דיר נישט?

ל י י ז ע ר — דער שפאס געפעלט מיר נישט, איך בין שוין סאקע
געווען אומרואיך.

ח י ה — מילא, וועסטו זיי מוזן מוחל זיין, היינט איז זייער טאג.

י צ ח ק — היינט איז ביי אונדז יום טוב, האבן מיר פאר אייך גע-
שפילט אביסל מעצמער, מיר זיינען געווען די אקטיארן און איר זיינט
געווען דאס פובליקום און איידער דער פארהאנג פאלט דארף מען זיין-
גען א לידל.

ל י י ז ע ר — לאמיר הערן דאס לידל.

י צ ח ק =

מאמעניו, לונבעניו, קרוינעניו, הארצעניו,
זיי נישט אויף אונדז היינט אין כעס,
מיר האבן לכבוד וואקאציעס אין זומער,
געמאכט, אוי, מיט דיר זיך א שפאם.

ב ר י י נ ד ל : --

מיר האבן געפיינעט דעם סוף פון דעם לערניאר
מיט א קליינעם ספעקטאקל פאר אייך;
מיר זיינען געווען אליין די פארפאסער
אין אייך די אקטיארן צוגלייך.

ל י י ז ע ר — שוין? קען מען שוין אראפלאזן דעם פארהאנג?
ה י ה — אין מעאטער ענדיקט זיך אלץ מיט א מענצל.
י צ ח ק — גערעכט.
ב ר י י נ ד ל — בראווא.

לאזן זיך אין א מענצל אין זינגען מיט דער מעלאדיע פון
„אונדזער רביניו“

י צ ח ק — אונדזער מאמעניו, מאמעניו,
ב ר י י נ ד ל — אונדזער מאמעניו, מאמעניו,
י צ ח ק — מא — מעניו...
ב ר י י נ ד ל — מא — מעניו...

(פ א ר ת א נ ג)

דער קליינער דינענוואַז*

(א סצענע אין איין אקט)

יאנקעלע — פינף יאָר אלט	} פערזאָנען
אריה — 10 יאָר אלט	
שלמהלע — 8 יאָר	
מאַמע	
מאַמע	
כיכל גאָרדאָן	

(יאנקעלע זיצט ביים טיש און לייגט אויס ליודיקע נישט פארשריי-
בענע פאפירלעך).

יאַנקעלע — א קליין פאפירעלע.. א גרויס פאפירעלע... א ווייס
פאפירעלע... א בלוי פאפירעלע...

(אויפטריט מאמע)

מאַמע — דו זיצסט שוין ווידער ביי די פאפירלעך! וואָס טוט מען
מיט דעם קינד? א משוגעת זיך אריינגענומען אין קאפ אריין צו קלייבן
פאפירעלעך... מילא, ווען דו קענסט כאַטש שרייבן, וואָלסט איך פארשטאַ-
נען. אַבער אזוי, זאָג מיר צו וואָס דארפסטו די פאפירעלעך?
יאַנקעלע — צו שפילן זיך.

מאַמע — צו שפילן זיך דארף מען ווייס פאפיר? און פארשריבן
פאפיר טויג נישט? נו, שוין גענוג געשפילט זיך, תכשום מיינער, נא דיר
צוויי שטיקלעך ברויט מיט פוטער און לויף אוועק אין חדר אריין.
יאַנקעלע — איך גיי שוין, מאמע.

מאַמע — אַבער גיכער, עס איז שפעט. אַבער געדענק, זאלסט זיך

(* לויט אן עפיואָד פון יעקב דינענוואַנס דערינערונגען.)

נישט אפשטעלן אויפן גאס קלייבן קיין פאפיר. ווייל דער מאמע וויל עס
נישט פארמראגן.

(די מאמע גייט אוועק, יאנקעלע נעמט צענויף די פאפירלעך.
עס הערט זיך אונטערן פענצטער א קול, יאנקעלע!)

י א נ ק ע ל ע — ווער איז?

א ר י ה — ס'איז איך, אריה דעם רבינס. עס איז קיינער נישט
אין שטוב?

י א נ ק ע ל ע — גיין.

(אריה הויבט אויף דעם קאפ איבערן פענצטער)

א ר י ה — איך האב ווייס פאפיר. ווילסט זען?

י א נ ק ע ל ע — איך דארף נישט. איך האב שוין גענוג.

א ר י ה — אזא פאפיר האסטו נישט. מו א קוק, עס איז ווייס ווי
שניי און גלאס ווי סאמעס. גיב מיר א שטיקל ברויט מיט פוטער וועל
איך דיר געבן דאס פאפיר.

י א נ ק ע ל ע — אזוי! איך וואס וועל איך עסן?

א ר י ה — וועסטו זאגן דיין מאמען, וועט זי דיר געבן אן אנדער
שטיקל.

י א נ ק ע ל ע — און אז זי וועט מיר פרעגן וואו איך האב אהינג-

געטן דאס פריערדיקע שטיקל ברויט מיט פוטער?

א ר י ה — וועסטו זאגן, אז דו האסט עס אויפגעגעסן.

י א נ ק ע ל ע — איך האב שוין איינמאל געזאגט. האט זי מיר נישט
געוואלט גלויבן.

א ר י ה — אז דו ווילסט נישט, דארף מען נישט. דו מיינסט, אז

נאר דו אליין קלייבסט ווייס פאפיר? זיינוועלע קלייבט אויך ווייס פאפיר
און שלמהלע אויך.

י א נ ק ע ל ע — (קוקט זיך ארום) — גוט, נא דיר מיין ברויט מיט

פוטער.

(אריה גיט אים א שטיק ווייס פאפיר, כאפט דאס ברויט מיט

פוטער און פארשווינדט).

י א נ ק ע ל ע — שוין פאפיר! ווייס ווי שניי... גלאס ווי סאמעס...

(אויפטריט מאמע)

מ א מ ע — וואס, ביזט נאך אליין דא?

י א נ ק ע ל ע — איך גיי שוין.

מ א מ ע — שא, וואו האסטו דאס ברויט מיט פוטער?

י א נ ק ע ל ע — שוין אויפגעגעסן. געווען הונגעריק.

מ א מ ע — יאנקעלע, מען האט שוין ביי דיר דאס ברויט מיט
פוטער אויסגענארט...
י א נ ק ע ל ע — ניין, אויפגעגעסן. גיב מיר נאך א שטיקל, איך
בין הונגעריק.

(אויפטריט טאמע)

מ א מ ע — וואס, יאנקעלע, ביזט נאך נישט געגאנגען אין הדר
אריין?

מ א מ ע — כ'האב אים געגעבן א שטיקל ברויט מיט פוטער מיט-
צוגעמען אין הדר אריין. האט מען עס שוין ביי אים אויסגענארט.
י א נ ק ע ל ע — ניין, כ'האב עס אויפגעגעסן.
מ א מ ע — מילא, אויב עמיצער האט עס ביי אים אויסגענארט,
איז ער דאך מסתמא הונגעריק, איז זאל אים וואויל באקומען. גיב אים
אן אנדער שטיקל ברויט מיט פוטער און זאל ער גיין אין הדר אריין.

(דער טאמע מיט דער טאמע אָפּ. יאנקעלע לייגט אריין די פא-

פירלעך אין קעשענע. אין פענצטער באווייזט זיך א יינגל).

ש ל מ ה ל ע — יאנקעלע! איך האב א בארג מיט נויט פאפיר.

י א נ ק ע ל ע — ששש, איך דארף נישט...

ש ל מ ה ל ע — אזא פאפיר האסטו נישט. דאס איז פון מאניס-
טראט. דו וויסט וואס מען שרייבט אויף אזא פאפיר? אויף אזא פאפיר
שרייבט מען „פראשעניעס“ צום קיסר. גיב מיר א שטיקל ברויט מיט
פוטער, וועל איך דיר געבן דאס פאפיר. דו ווילסט עס זען? אט
האסטו עס...

י א נ ק ע ל ע — טאקע שיין פאפיר. כ'על דיר געבן מארגן א שטיקל
ברויט מיט פוטער.

ש ל מ ה ל ע — ניין, איך וויל היינט. איך בין הונגעריק...

(דערהערט טריט און כאפט צו דעם קאפ פון פענצטער)

(אויפטריט מאמע)

מ א מ ע — דא האסטו נאך א שטיקל ברויט מיט פוטער. נאר גיב
עס קיינעם נישט אוועק. געדענק...

(מאמע אָפּ. שלמה שטעקט ווידער אריין דעם קאפ אין פענצ-

טער, קוקט זשערנע אויפן ברויט מיט פוטער און פאכעט מיט

דעם פאפיר).

ש ל מ ה ל ע — נו, ווילסט זיך בייטן?

י א נ ק ע ל ע — ניין, איך האב מורא פאר מיין מאמען.

ש ל מ ה ל ע — זי דארף נישט וויסן.

י א נ ק ע ל ע — ווייסטו וואס. נא דיר א כומערפערלנעם קנאפ.
וויילסט?

ש ל מ ה ל ע — ניין, איך וויל ברויט מיט פומער.
י א נ ק ע ל ע — נא דיר צוויי מומערפערלנע קנעפלעך.
ש ל מ ה ל ע — ניין, וואס מיינט מיר קנעפלעך? איך בין הונגעריק...
י א נ ק ע ל ע — אזוי... גוט, נא דיר דאס ברויט מיט פומער, נאר
געדענק, זאלסטן קיינעם נישט דערציילן.
ש ל מ ה ל ע — איך וועל זיכער קיינעם נישט דערציילן. אבער
דו, דערצייל אויך נישט. מאמער וועט דיין מאמע דיר-פרעגן, זאג או דו
האסט אויפגעגעסן

י א נ ק ע ל ע — אוודאי וועל איך אזוי זאגן.
ש ל מ ה ל ע — שווער זיך.
י א נ ק ע ל ע — איך שווער.
ש ל מ ה ל ע — געדענק, אז מען האלט נישט קיין שבועה הענגט
מען נאכן טויט אין גהינם אויף דער צינג און מען שטייט מיט אייזערנע
ריטער.

(יאנקעלע ניט צא זיין ברויט מיט פומער, באקומט דאס ווייסע
פאפיר, שלמהלע פארשווינדט)

י א נ ק ע ל ע — שיין פאפיר... ווייס פאפיר... קלאר פאפיר... ריין
פאפיר...

(בלעט דאס פאפירל, לייגט עס אין פארזיכטיק און שטופט עס
אריין אין קעשענע. קוקט זיך ארום איבער דער שטוב און
שטעלט אן זיין בליק אויף איינעם פון די שופלאך פון טיש).
י א נ ק ע ל ע — דער מאמע האט א סך ווייס פאפיר, ער האלט
עס דא אין שופלאך, איך וואלט אזוי געוואלט זען דעם מאטנס פאפיר...
(גייט צו צום שופלאך, עפנט אים פארזיכטיק אויף, קוקט זיך
ארום און שלעפט ארום א פאך בויגנס ווייס פאפיר און שטופט
זיי אריין אין בוים. עס קומט אן די מאמע, זי באמערקט באלד,
אז יאנקעלע איז עפעס דערשראקן).

מ א מ ע — יאנקעלע, וואס האסטו דא אפגעטון?... הא, וואס
שטעקט דיר דארט ארום פון בוים?

י א נ ק ע ל ע — (צעטומלט) — גא... גא... גארנישט.
(די מאמע גייט צו און שלעפט ארום פון בוים דאס פאפיר).
מ א מ ע — אזוי! האסטו געגנבעט פאפיר פון מאטנס שופלאך!...
זאלסט מיר שוין זאגן, ווער עס האט דיר געהייסן גנבענען פאפיר!...
י א נ ק ע ל ע — קיינער נישט.

מ א מ ע — ניין. זאג דעם אמת, אז נישט דוף איך שוין דעם טאטן.
 י א נ ק ע ל ע — איך זאג דעם אמת, קיינער נישט...
 מ א מ ע — ניין, איך גלויב נישט, דו ביזט נאך א פיצל קינד און
 קענסט נאך אפילו נישט שרייבן און דו דארפסט נישט קיין פאפיר.
 (עס עפנט זיך די טיר, עס קומט אריין דער טאטע).

מ א מ ע — וואס איז דא, וואס שרייסטו אזוי אויפן קינד?
 מ א מ ע — גוט וואס דו ביזט געקומען, א שיינעם תכשום האסטו,
 נא זע, ער האט דאך ארויסגעגנבעט פון דיין שופלאד פאפיר און וויל
 אפילו נישט זאגן, ווער עס האט אים געהייסן.

מ א מ ע — אזוי! זאג, יאנקעלע, ווער האט דיר געהייסן גנבענען
 פאפיר?

י א נ ק ע ל ע — קיינער נישט.
 מ א מ ע — זאג דעם אמת, אז נישט וועל איך שמייסן.
 י א נ ק ע ל ע — איך זאג דעם אמת.
 מ א מ ע — פאר זיין עקשנות אליין דארפסטו אים שמייסן, אז דאס
 בלום זאל שפריצן ביזן כאלקן.

(דער טאטע נעמט א פאסעק, יאנקעלע וויינט, עס באווייזט
 זיך אין טיר מיכל גארדאן).

מ י כ ל — וואס איז דאס, הא? איר ווילט שמייסן מיין יאנקעלען?
 ניין, דאס וועל איך נישט דערלאזן.

מ א מ ע — איר ווייסט דען וואס ער האט אפגעטון? ער איז צוגע-
 גאנגען צום טאטנס שופלאד און ארויסגעגנבעט ווייס פאפיר...

מ א מ ע — איר האט געהערט א משוגעת פון א קינד! וואו ער
 דערטאפט א שטיקל ווייס פאפיר, שמופט ער עס אריין אין קעשענע.

מ א מ ע — אדרבא, זאגט איר רב מיכל, וואס דארף אזא צוציק
 ווייס פאפיר, אז ער קען נאך אפילו קיין אות נישט שרייבן?

מ י כ ל — איר לאזט דאס איבער צו מיר, איך וועל שוין דערגיין.
 (מיכל פירט אפ יאנקעלען אין א ווינקל, זעצט זיך אויף א שטול. ...)

נעמט דאס קינד אויפן שויס און גלעט אים צערטלעך איבערן
 קעפל).

מ י כ ל — זאג מיר, זונעלע מיינס, צו וואס דארפסטו ווייס פאפיר?

י א נ ק ע ל ע — איך ווייס נישט... איך האב ליב ווייס פאפיר...

מ י כ ל — וואס מוסטו מיט דעם פאפיר?

י א נ ק ע ל ע — גארנישט, איך שפיל זיך.

מ י כ ל — דו שפילסט זיך מיט פאפיר?

י א נ ק ע ל ע — יא. איך לייג אויס גרעסערע פאפירלעך אין קלע-
נערע, ווייס פאפיר אין בלוי פאפיר, פאפיר מיט ווירעס און אן ווירעס...
(מיכל לאָזט אראָפּ יאנקעלען פון דער סני, שמעלט זיך אויף,
גייט צו צו טאַטע־מאַמע)

מ י כ ל — איך ווייס נישט וואָס איר ווילט פון קינד. ער האָט ליב
ווייס פאפיר און עס ציט אים שטאַרק צו דעם, האָט ער גענומען.
מ א מ ע — אָבער גנבענען?

מ י כ ל — גנבענען, שמאנווענען, א קינד גנבעט נישט— א קינד
נעמט, עס ציט אים עפעס צו א זאך, גייט ער צו און נעמט און ווייסט
אפילו נישט, אז דאָס הייסט גנבה.

מ א מ ע — יא, אָבער וואָס איז דאָס פאר א משוגעת ביי אים צו
קלייבן ווייס פאפיר?

מ י כ ל — (פארקלערט) — איר ווייסט, וואָס איך וועל אייך זאָגן?
דאָס קינד וואקסט א שרייבער...

מ א מ ע — א שרייבער גאר! וואָס וועט ער שרייבן?

מ י כ ל — איינז פון די ביידע, אָדער ער וועט זיין א גרויסער למדן
און שרייבן ספרים, אָדער ער וועט זיין א גרויסער געלערנטער און שריי-
בן ביכער.

מ א מ ע — הלוואי ספרים, מאַמע זיסער אין הימל.

מ א מ ע — מיך ארט נישט, אז ער זאל שרייבן ביכער.

מ י כ ל — ספרים צו ביכער, א נפּקא מינה, א שרייבער וועט ער
שוין זיין.

מ א מ ע — גיי שוין וונעלע אין הדר אריין, אָבער געדענק, זאָלסט
מער אליין קיין פאפיר נישט נעמען.

מ א מ ע — צו וואָס נעמען? איך וועל אים אליין געבן וויפל ער
וועט וועלן.

י א נ ק ע ל ע — (דערפרייט) — מאַקע!

מ א מ ע — וואָס דען, מען וועט דיר זשאלעווען פאפיר? נו, גיי
שוין אין הדר אריין.

י א נ ק ע ל ע — איך גיי, איך לויף, איך פלי.

(יאנקעלע לויפט ארויס, די מאַמע שרייט אים נאָך).

מ א מ ע — יאַנקעלע! יאַנקעלע!

שלום עליכם אין שולע

	שלום עליכם	
	לערער	
} שילער	חנה	} פ ע ר ז א נ ע ו :
	יאנקל	
	משה	
	לייבל	
	דוד	
	פריידל	
	שרה	

(אין קלאס פאר דער לעקציע. חנהלע און משהלע נייען ארום אהין און צוריק מיט די ביכלעך אין האנט אין שטודירן די לעקציעס).

חנה — סאן מארמין...
 יאנקל — משה...
 חנה — שריי נישט אזוי הויך. דו צומישט מיר די געדאנקען...
 סאן מארמין האט באפרייט די אידן פון מצרים...
 יאנקל — אופא! רעד אייסל שטילער... משה האט באפרייט די דרום אמעריקאנער לענדער פון פרעהס קנעכטשאפט.
 חנה — סאן מארמין האט ארויסגענומען די אידן פון מצרים און זיי אריבערגעפירט די אנדען-בערג.
 — אויפטריט פריידל
 פריידל — גומ מארגן! וואס שפאצירט איר דא ארום?
 יאנקל — איך דארף איבערקוקן די לעקציע פון יידישע געשיכטע. איך האב געכטן געהאט געסמ אין שמוכ.
 חנה — איך דארף איבערקוקן די לעקציע פון ארגענטינער גע-

שיכטע. איך בין געכמט געווען אין קינא. מאמע רופט מען מיך ארויס...
פ ר י י ד ל — מאמע רופט מען דוך ארויס. וועסטו דערציילן וואס
דו האסט געזען אין קינא.

י א נ ק ע ל ע — שא, לאז איבערקוקן די לעקציע... משה האט בא-
פרייט די דרום אמעריקאנער לענדער...

ה נ ה — מאן מארמין האט ארויסגעפירט די אידן פון מצרים...
פ ר י י ד ל — ווער האט ארויסגעפירט די יידן פון מצרים. מאן
מארמין? נישט משה?

י א נ ק ל — זי צעסומלט מיר די געדאנקען.
ה נ ה — ער צעסומלט מיר דעם קאפ מיט זיינע געשרייען.

א ו י פ ט ר י ט מ ש ה

מ ש ה — גוט מארגן אין „בויען דיא“ און... און... ווי זאגט מען אויף
ענגליש גוט מארגן? איך האב זיך אויסגעלערנט זאגן גוט מארגן אויף ועקס
שפראכן. אויף יידיש. אויף שפאניש. אויף ענגליש. פראנצויזיש...

פ ר י י ד ל — פשש. אויב אווי. ביסטו דאך א גרויסער געלערנטער!
זאג זשע מיר, ווי אווי זאגט מען אויף פראנס יידיש אויף א יינגל. וואס
האט ליב צו נודיען?

מ ש ה — אויף א יינגל וואס האט ליב צו נודיען זאגט מען... זאגט
מען... איך ווייס, נאר איך וויל נישט זאגן.

א ו י פ ט ר י ט ל י ב ל

ל י ב ל — גוט מארגן איך יינגלעך און מיידלעך! וואס הערט זיך
עפעס נייעס?

ה נ ה — סקעצל קומט! דער גענעראל לייבל איז שוין דא.
י א נ ק ל — מען זאגט נישט סקעצל קומט. נאר סקיצל קומט.
פ ר י י ד ל — מען זאגט נישט סקיצל קומט. נאר סקאצל קומט.
מ ש ה — סקעצל. סקיצל. סקאצל — וואס איז דער הילוק ווי אווי
מען זאגט?

ל י ב ל — גערעכט. איר ווייסט. די מעג וועלן די ענגלענדער און
אמעריקאנער אינוואדירן פראנקרייך.

ה נ ה — דו ביזט זיכער. אז די מעג? אפשר וועט עס נאך דויערן
אביסל?

ל י ב ל — ניין. די מעג. מיין מאמע זאגט...
י א נ ק ל — וואס זשע דיין מאמע איז אין גענעראל שטאכ?
פ ר י י ד ל — וואס פארשמיט איר נישט. אז רווועלט אדער משויר-
משיל ווילן עפעס טון. פרעגן זיי דאך אן פריער זיין מאמע.

ל י י ב ל — אז מיין מאַמע זאָגט, ווייסט ער, וואָס ער רעדט.
 מ ש ה — הערמ אויף גרענערן מיט די מיילער, עס איז נאָך נישט
 פּסח.

ה נ ה — ביי דיר גרענערט מען שוין פּסח, נישט פּורים?
 א ו י פ ט ר י ס ד ו ד

ד ו ד — קינדער! איך האָב...
 י א נ ק ל — וואָס האַסטו?
 פ ר י י ד ל — ער האָט מסתמא, א רעטעניש.
 מ ש ה — ער, אז ער האָט נישט קיין רעטעניש צו פרעגן, קומט
 ער נישט אין שולע אריין.
 ל י י ב ל — ארויס מיט דער רעטעניש, לאַמיר הערן.
 ד ו ד — וואָס איז דאָס, עס איז גרין געפארבט, עס הענגט אין
 שטוב און עס קוויטשעט?

ה נ ה — עס איז א היינגלאַמפּ.
 י א נ ק ל — א קאנאריק.
 פ ר י י ד ל — עס איז... איז... גארנישט.
 מ ש ה — זאָג שוין, לאַמיר הערן די חכמה.
 ד ו ד — דאָס איז א הערינג.
 ל י י ב ל — א הערינג איז גרין?
 ד ו ד — מען פארבט אים אַפּ, איז ער גרין.
 ה נ ה — א הערינג הענגט אין שטוב?
 ד ו ד — מען הענגט אים אויף, הענגט ער.
 פ ר י י ד ל — א הערינג קוויטשעט?
 ד ו ד — ניין, א הערינג קוויטשעט נישט, אַכער דאָס האָב איך
 געזאָגט גלאַט אזוי, איר זאָלט נישט כאלד טרעפן.
 מ ש ה — שוין איינמאָל א חכמה!
 ל י י ב ל — פאר אזא וויין קומט שמיץ.
 א ו י פ ט ר י ס ש ר ה

ש ר ה — שוין אלע דאָ? עפעס א מזלדיקער מאַג היינט, זעט נאָר,
 זעט, אפילו חנה איז היינט געקומען פרי, דו ווייסט חנה, וואָס מיר האָט
 זיך געחלומט וועגן דיר?
 ה נ ה — זי איז שוין דאָ מיט די חלומות, אלע מאַג קומט זי מיט
 אן אנדער חלום, זאָג שוין, וואָס האָט זיך דיר געחלומט?
 ש ר ה — מיר האָט זיך געחלומט, אז דו האַסט געמאכט די לעקציעס.

י א נ ק ל — זעסטו, אזא נארישקייט קען סאקע נאר געשען אין חלום.

פ ר י ד ל — יאנקלעך, וועט אוינס אין חלום אפילו נישט איינפאלן.
מ ש ה — אויב איר רעדט שוין פון הלומות, האב איך אייך סאקע צו דערציילן א שיינעם חלום.

ל י י ב ל — עס האסטו אים ווידער מיט די הלומות.
מ ש ה — ניין, קינדער, איר וועט נארנישט טרעפן, וואס מיר האט זיך געהלומט.

ד ו ד — אויך מיר א קונץ צו טרעפן, דיר האט זיך געהלומט אז דו שלאגסט זיך מיט די נאציס און מאכסט פון זיי אש און ערד.
ש ר ה — נא סעניאר, אים האט זיך געהלומט, אז ער איז טשאַרלי טשאַפלין.

ה נ ה — אויך נישט, אזא נאשער, האט זיך סתמא געהלומט, אז ער האט אנטדעקט א מינע מיט איינגעמאכטם.

י א נ ק ל — אדער א גארטן, וואו עס וואקסן קאראמעלאס אויף די ביימער.

פ ר י ד ל — עס האט זיך אים געהלומט אז ער איז ריוועלסם אייניקל.

מ ש ה — לאבט נישט קינדער, עס האט זיך מיר געהלומט זייער אן אינטערעסאנטער חלום און איך בין זיכער, אז איר וועט נארנישט טרעפן וואס.

ל י י ב ל — ווער זויל דען טרעפן?

ד ו ד — נאר דיר, ביינפסטו, חלומט זיך הלומות? אונדז חלומט זיך אויך הלומות.

ש ר ה — טרעף דו וואס מיר האט זיך געהלומט, וועל איך טרעפן, וואס דיר האט זיך געהלומט.

מ ש ה — אבער דאס איז א מאדנער חלום, זייער א מאדנער.

ה נ ה — אלע הלומות זיינען מאדנע, מיר האט זיך איינמאל גע-חלומט, אז איך פלי מיט א טראכטוויי אין דער לופטן...

י א נ ק ל — און מיר האט זיך געהלומט, אז איך שפאציר ארום אין פאלערמא א נאקעטער.

פ ר י ד ל — שא, פון וואס האט זיך דיר געהלומט, פון מענטשן צו פון חיות?

מ ש ה — פון מענטשן.

ל י י ב ל — פון שמונ, צו פון נאס?

מ ש ה — נישט פון שמוב און נישט פון גאס. נאר פון שולע.
 ד ו ד — אויב אזוי פארשטיי איך שוין. עס האט זיך דיר געהלומט
 אז דו ביזט א לערער.

ש ר ה — מיט דעם פנים!
 מ ש ה — וועגן וועמען האט געבטן דער לערער דערציילט. גע-
 דענקט איר?

ה נ ה — וועגן שלום עליבמען.
 י א נ ק ל — נו, האט זיך דיר מסתמא געהלומט. אז דו ביזט שלום
 עליבס?

מ ש ה — ניין. שענער. מיר האט זיך געהלומט...
 פ ר י י ד ל — דיר האט זיך געהלומט. אז שלום עליבס איז געקומען
 אין שולע?

מ ש ה — מיטעניאר. דאס האט זיך מיר מאקע געהלומט.
 ל י ב ל — ווי אזוי האט ער אויסגעזען?
 ד ו ד — וואס האט ער געזאגט?
 ש ר ה — ווי אזוי איז ער געגאנגען אנגעטון?
 מ ש ה — ווארט. איר וועט עס באלד זען ווי אין א סעאסער.

אויף דער בינע ווערט פינצטער און ווען דאס ליבט צינדט זיך
 אן. זעט מען די זעלבע סצענע ווי אין אנהויב. דער לערער לויפט
 אריין א פארסאפעטער מיט א שטראלנדיק פנים פון פרייד.

א ו י פ ס ר י ס ל ע ר ע ר

ל ע ר ע ר — קינדער! קינדער!
 א ל ע — וואס איז, לערער?
 ל ע ר ע ר — מיר האבן א גאס! זייער א גרויסארטיקן גאס!
 א ל ע — וואסער גאס?
 ל ע ר ע ר — שלום עליבס!...

די קינדער בלייבן זיצן פארנאפט מיט ברייט צעעפנטע אויגן
 און קוקן זיך איבער דערשראקענע.

ה נ ה — וואס רעדט איר. לערער. שלום עליבס איז נישטא מער
 צווישן די לעבעדיקע...

י א נ ק ל — ער איז שוין אזוי פיל יארן פוים.

פ ר י י ד ל — איר האט דאך אונדז געבטן דערציילט...

ל ע ר ע ר — ניין. קינדער. שלום עליבס איז נישט געשמארבן. שלום
 עליבס!...

אויפטריט שלום עליכם

עס באווייזט זיך אין טיר שלום עליכם, וואָס זעט אויס פונקט
ווי אויפן בילד. ער גייט אָננעמטן א שווארצע פעלערניע און האָט
א קאָפּ געדיכטע צושויבערטע האָר, מיט א טונקל מאַנער געזיכט
און שווארצע קלונע אויגן, וואָס קוקן אָט איכער די ברילן און
אָט אונטער די ברילן.

אַ ל ע — (איבערגעראשט) — דאָס איז ער! שלום עליכם!

ש ל ו ם ע ל י כ ם — א גוט מאַרגן אייך. מיינע ליבע פיפער-
נאָטערס, וואָס מאכט איר, א הויך לעקציעס און מענטשעלעך אויף די
וועגן? וואָס קוקט איר מיך אזוי אָן? איר קענט מיך נישט? דאָס בין איך
שלום עליכם, מאַקע דער שלום עליכם פון די ביכלעך. איר האָט געלייענט
מיינע ביכלעך? איך דערקען אין אייערע נעז, או יא. נו, לאַמיר הערן אויף
משעקאוועסס, וועלכע מעשהלעך געפעלן אייך אמבעסטן? רעדט, שעמט
זיך נישט, מיר זיינען דאָך עפעס אייגענע מענטשן, עמך, שער און אייזן,
ספו, מיין איך, עמך, מינט און פעדער.

ל ע ר ע ר — זאגט, קינדערלעך, שעמט זיך נישט, וועלכע דערצייל-
לונגען געפעלן אייך אמבעסטן?

די קינדער שמוץ איינער דעם אנדערן מיט די עלנבויענס

מ ש ה — זאגט...

ל י י ב ל — זאג דו, וואָס האַסטו מורא...

ד ו ד — שעם זיך נישט.

ש ר ה — רעד, וואָס שטייטו ווי א גולם?

ש. ע ל י כ ם — נו, פיפערנאָטערס, לינדערנאָטערס, וויזעלמירס.

קאראמעלע כאפערס, ניט לשון! וואָס, די צינגעלעך אייערע זיינען נישט
אין דער היים? זאגט, וועלכע מעשות געפעלן אייך בעסער, וועל איך
וויסן צו שרייבן א סך אזעלכע.

ה נ ה — מיר געפעלם מאַמל פייסי דעם חונם.

י א נ ק ל — מיר געפעלם „דאָס מעסערל“.

פ ה י י ד ל — מיר געפעלם דאָס פידעלע.

ל ע ר ע ר — און דיר משה, וועלכעס מעשהלע געפעלם דיר?

משה שטייט מיט אן אראָפּגעלאָזטן קאָפּ א פארשעמטער און
ענטפערט נישט, שלום עליכם ניט צו אים צו און גיט אים א

שנאָל אין גאָז.

ש. ע ל י כ ם — ווי איך זע, שעפּטעלע מיינס, געפעלם דיר נישט

קיין איין מעשהלע, אמת?

מ ש ה — ניין. עם געפעלט מיר יא.
 ש. ע ל י כ מ — זאג זשע מיר. קעצעלע מיינס, וועלכעס מעשהלע
 געפעלט דיר?
 מ ש ה — איך ווייס נישט וואס צו זאגן. ווייל מיר געפעלן אלע
 מעשהלעך.

ש. ע ל י כ מ — אויב אזוי. ביזשו דאך דער אמתער קונדס!
 ל ע ר ע ר — פרעגט זיי אביסל אויס, חבר שלום עליכם, נשקשה,
 פאראן צווישן זיי גאר וואוילע קונדסים.
 ש. ע ל י כ מ — גוט. רופט מיר ארויס איינעס פון אייערע פיפער-
 נאמערס.

ל ע ר ע ר — זאג מיר נאר דוד, ווילסט דערציילן דעם גאס
 איינע פון זיינע דערציילונגען? עם איז שוין לאנג, אז ער האט זיי גע-
 שריבן און ער האט זיי שוין אלע פארגעסן.
 ד ו ד — מיט פארגעניגן.

ש. ע ל י כ מ — זאג מיר נאר, מיין גילדן פייגעלע, וואס איז גע-
 שען מיט טאפעלע טומארימו?
 ד ו ד — ער האט נישט געקענט אויסריידן נישט קיין "קוק" און
 נישט קיין "גימל", האט מען געלאכט פון אים.
 ש. ע ל י כ מ — וואויל ווי די וועלט!

ל ע ר ע ר — יא. אבער וואס איז מיט אים געשען?
 ש. ע ל י כ מ — אבער צו וואס? איך זע דאך, אז ער ווייסט, איר,
 לערער, טוט זיי בעסער א צולאז און לאמיר זען צו זיי קענען עפעס שמי-
 פן. ווייל לצים זאגן, אז די בוענאס איירעסער יידישע קינדער קענען קיין
 צוויי נישט ציילן און זיינען גידעריקער ווי גראז און שמילער זיי וואסער.
 נו, ווייסע חברהניקעס, פליגן כאפן קענט איר? וואס שמיים איר ווי די
 פידלער? טוט זיך א צולויף איבערן קלאס און לאמיר זען ווי אזוי איר
 שטיפט און לאכט. שלום עליכם האט עם ליב, שלום עליכם הייסט לאכן,
 ווייל לאכן, זאגט ער, איז געזונט.

די קינדער צעלויפן זיך איבערן קלאס מיט א טומל און געלעכטער
 ש. ע ל י כ מ — א געזונט אין אייערע ביינדעלעך! אט אזוי האב
 איך ליב.

אויף דער בינע ווערט פינצטער און ווען עם צינדט זיך אן דאס ליכט,
 זעט מען משהן שטיין ארוםגערינגלט פון זיינע חברים.
 מ ש ה — ...שלום עליכם איז אזוי געשטאנען א וויילע און זיך גע-
 פרייט קוקנדיק ווי מיר לויפן ארום און שטיפן און מיט אמאל, איז ער

צוגעלאפן צו אונדז און זיך אונגעהויבן ארוםצוגן גלייך מיט אלע קינדער.
 ביי די לעצטע ווערטער הערט זיך א פאטשערניי. די קינדער
 הויבן אויף די אויגן און זען דעם לערער שטיין אין א ווינקל.
 א ו י פ ט ר י ט ל ע ר ע ר

ל ע ר ע ר — בראווא! גרויסארטיק! אט פון דעם דאזיקן הלום וועלן
 מיר מאכן מעאמער.

ש ר ה — מאקע!

ל ע ר ע ר — אזוי ווי איך זיך שוין ארום אייניקע מעג עפעס א סצענע
 קע אויפצופירן צו דער דערעפענונג פון דער ביבליאטעק און איך קען
 נישט געפינען וועלן מיר אט די מעשה וואס משה דערציילט סצעניזירן
 און שפילן אויף דער בינע.

ה נ ה — ווי וועט עס הייסן?

ל ע ר ע ר — דעם נאמען וועט איר אליין אויסמראכטן.

י א נ ק ל — מיר וועלן עס רופן: שלום עליכם אין שולע!

פ ר י י ד ל — א נאסט איז געקומען!

ל ע ר ע ר — וועגן נאמען וועלן מיר שוין שפעטער רעדן. דערוויי-
 לע לאמיר באגריסן משהען מיט זיין הלום. וואס איז אונדז אזוי גוט צו-
 נין געקומען און אויסרופן: לעבן זאל משה!

ל י י ב ל — און לעבן זאל שלום עליכם!

א ל ע — לעבן זאל שלום עליכם! לעבן זאל די שולע!

(פארהאנג פאלט)

פאפירענע פייגעלעך

טאמע	} פערזאנען:
מאמע	
פעטער	
בלימעלע — פיר יאָר	
שימעלע — זעקס יאָר	
בריווטרעגער	
מילכטרעגער	
ברויטפירער	}
לייזערל — פינף יאָר	

א הויף א טיש, שטרויענע בענקלעך, א ווינשמיל, וואזאָנעס.
 רעכטס — טירן אין די צימערן, לינקס — א טיר אין קיך
 אריין און אין באַדצימער, אינמיטן — א טיר צו דער גאס.
 זומער, מיטיק צייט, די מאמע שטייט אינמיטן הויף און טרייבט
 מיט א האנטוך די פליגן.

מ א מ ע — וואמא!... אן אינוואזיע פון פליגן, עם איז נאך קיינ-
 מאל נישט געווען אזויפיל פליגן ווי היינט, דוכט זיך, אז אלע פליגן אין
 גאנץ בווענאס איירעס האבן זיך דא צונויפגעקליבן אויף אן אלגעמיינע
 פארזאמלונג.

אויפטריט בלימעלע און שימעלע

ב ל י ס מ א ו — פאפא איז שוין געקומען?

ש י ס מ ע ל ע — וואו איז פאפא?

מ א מ ע — איר ווייסט נישט וואו עם איז דער פאפא? ביי דער
 ארבעט, עם וועט מסתמא באלד קומען אויף מיטיק, עם איז שוין נאך
 עלף אזויגער.

ב ל י ס מ א ו — פאפא קען מאכן פייגעלעך פון פאפיר?

מ א מ ע — איך ווייס נישט. ער וועט קומען וועט איר אים פרעגן.
א ו י פ פ ס ר י ט ט א ט ע

דער טאטע קומט אריין אָנגעטון אין ארכעטס־קליידער. באַ
גריסט זיך. די קינדער לויפן אים אנמסעגן.

מ א מ ע — אַלא! וואָס מאַכן מיינע צוויי גוטע קינדערלעך?
ש י מ ע ל ע — גוט.

ב ל י מ ע ל ע — פאפא. דו קענסט מאכן פייגעלעך פון פאפיר?

מ א מ ע — אויך מיר א קונץ. פייגעלעך פון פאפיר.

ש י מ ע ל ע — וועסט מיר מאכן א פייגעלעך?

מ א מ ע — איצט נישט. קינדערלעך, איצט האָט נישט דער טאטע
— קיין צייט. אין אַוונט, ווען ער וועט קומען פון דער ארכעט וועט ער
אויך מאכן פייגל.

ב ל י מ ע ל ע — איין פייגעלעך.

ש י מ ע ל ע — א קליינס.

מ א מ ע — גוט. לאָמיר זיך נאָר איבערמין און ארומוואשן. מאַך

איך אייך צוויי פייגל ווי די בערן.

טאטע אָפּ אין באַדצימער. די טאטע — אין קיך. שימלע און
בליםלע נעמען זיך אָן פאר די הענטלעך שפרינגען און זינגען:

אייגל בייגל, זעגל, מייגל —

טאטע וועט אונדז מאכן פייגל

פייגל שמייגל פון פאפיר,

איינס פאר מיר און איינס פאר דיר.

אוקו, מוקו, מוקו, לוקו

פייגל מאכן: קוקו קוקו!

קוקו אהין, קוקו אהער —

ארלע נארעלע טאנצט מיטן בער.

די טאטע קומט אָן מיט א טישטוך און מיט נעשיר און שפרייט

דעם טיש. און דער טאטע קומט ארויסק פון באַדצימער אן ארום-

געוואשענער.

מ א מ ע — זע נאָר די גדולה וואָס עס האָט זיי באַטראַסקעט.

מ א מ ע — באלד וועלן זיין פייגל פון פייגל-לאנד.

מ א מ ע — ניין, פריער עס אָפּ. די פייגל וועלן נישט אנמלויפן.

מ א מ ע — ווי לאנג מיינסטו דארף געדויערן אז איך זאל מאַכן

א סוף פייגל? אין איין מינוט בין איך פארטיק.

- טאטע זעצט זיך צום טיש. שימעלע און בלימעלע לויפן ארום
איבערן הויף זוכן פאפיר און געפינען א צייטונג און ברענגען
זי צום טיש.

ב ל י ס ע ל ע — דא האסטו א בלאט.
ש י מ ע ל ע — פון אזא גרויסע בלאט קען מען מאכן א סך פייגעלעך.
ס א מ ע — ניין. קינדערלעך. די בלאט האב איך נאך נישט געליי-
ענט, זוכט אויס אן אנדערע.
ס א מ ע — אפשר וואלסטו די ארבעט אפגעלייגט אויף שפעטער?
ביזט דאך הונגעריק.
ס א מ ע — א מינוט. שפילט א ראליע מאכן א פייגעלע. זאלן די
קינדער האבן א הנאה.
בלימעלע און שימעלע ברענגען אן אנדער בלאט.

ב ל י ס ע ל ע — נא. פאפא. אט האסטו אן אנדער בלאט.
ש י מ ע ל ע — מאך מיר א שיין פייגעלע. פאפא.
דער טאטע צערייסט די בלאט אויף שטיקלעך.
ס א מ ע — באלד וועט זיין א פויגל.
ב ל י ס ע ל ע — סענדער האט א פויגל מיט קעשענעס. איך וויל
אויך א פויגל מיט קעשענעס.
מאמע — מיט קעשענעס איז מיט קעשענעס.
ש י מ ע ל ע — מיט גרויסע קעשענעס.
ס א מ ע — גרויסע קעשענעס איז גרויסע קעשענעס. כאטש איך
פארשטיי נישט. וואס דארף א פויגל קעשענעס? וואס וועט ער אריינלייגן
אין די קעשענעס? קיין געלט האט ער נישט. קיין קאראמעלעס גיט מען
אים נישט. קיין נים עסט ער נישט... שא. עפעס קומט דאך נישט ארויס
ביי מיר. ווי אזוי קנייטשט מען ווייטער דאס פאפיר?
מ א ן ע — ווי איך זע. ביזטו א קנאפער מאכער. גיב נאך מיר א
שטיקל בלאט וועל איך דיר ווייזן ווי אזוי מען מאכט פויגל.
ס א מ ע — עס איז דאך פשוט נישט שיין...
מ א ן ע — נישט שיין אהין און נישט שיין אהער. ווי זינגט דארט
די חזנטע: אז מען קען נישט און מען ווייס נישט, אוי נעמט מען זיך
נישט אונטער, אוי, אוי, אוי, אוי, אוי, אוי... גיב אהער שלימזל דאס
פאפיר וועל איך איינס און צוויי געבן א מאך צוויי פויגל ווי די בייגל.

בליטעלע און שיטעלע נעמען זיך אָן פאר דער האנט טאנצן
און זינגען

צוויי פייגל ווי די בייגל-
דריי לאקשן פון א סייגל
מאמע, מאמע שיינע
מאך אונדז פייגל קליינע
פייגל אויפן טיש
שלינגען כריין טיש פיש.

ס א מ ע — אזוי מאכט מען פייגל, אזוי באקט מען בייגל. אזוי
קנייטשט מען פאפיר און אזוי... ווי אזוי גייט ווייטער?... איך האב שוין
אויך פארגעסן...
ס א מ ע — אזוי! הייסט עס. אז דו קענסט אויך נישט. אבי דו
האָסט געלאכט פון סיר.

עס הערט זיך א קלאפ אין סיר און עס באווייזט זיך דער
מילכטרענער

מ י ל כ מ ר ע ג ע ר — בווען דיא. סעניארא. בווען דיא. סעניארא.
בווען דיא. משיקאט. קע מאַל? קאמט לע ווא? קאלארא. הא?
ב ל י מ ע ל ע — טיעמפא לאקא.
מ י ל כ מ ר ע ג ע ר — אמת מיידעלע, טאקע א משוגענער וועטער.
אַם איז הייס און אַם איז קאלט. אַם איז זומער און אַם איז ווינטער...
וואָס טוט איר סעניארא. איר מאכט פייגעלעך פאר די קינדער?
ס א מ ע — זי וויל מאכן נאָר זי קען נעכעך נישט.
מ י ל כ מ ר ע ג ע ר — איר קענט נישט מאכן קיין פייגל? פע!
נישט שוין פאר אויך. וועלבער מענטש קען עס נישט מאכן קיין פאפיר-
רענע פייגעלעך? גיט מיר א שטיקל פאפיר מאך איך אויך אין איין
מינוט א מוין פייגל.

ס א מ ע — אז איר ווילט אדרבא.
ס א מ ע — לאמיר טאקע זען וואָס א בווענאס איירעסער לעטשערע
קען. א הויז גיסן וואסער אין דער מילך.

מילכטרענער שמעלט אוועק די קאנען, זעצט זיך ביים טיש און
נעמט א פאפיר אין האנט. קנייטשט.

מ י ל כ מ ר ע ג ע ר — א פייגעלע מאכט מען אזוי און אזוי און
אזוי...
ס א מ ע — נו, ווייטער?

מ א מ ע — ווימער ניים עם נישם.
 מ י ל כ מ ר ע ג ע ר — איין מינום. האם געדולד א וויילע. אזוי... —
 ניין. עם מויג נישם איך האב שוין אויך פארגעסן. אזויפיל יארן נישם
 געמאכט קיין פייגל.

מ א מ ע — איר זיינמ א מאכער נאר א שוואכער.
 מ א מ ע — אבי ער האט געלאכט פון אונדז.

עם הערט זיך א קלאפ אין מיר און עם באווייזט זיך דער
 בריווטרעגער.

ב ר י ו ו מ ר ע ג ע ר — בווען דיא! די ציימונג... וואס מאכט איר
 עפעס דאן מארקאס?

מ א מ ע — איר זעט דאך

מ א מ ע — פייגעלעך מאכט מען.

מ י ל כ פ י ר ע ר — דאס הייסט מען וויל מאכן נאר מען קען ניס...

ב ר י ו ו מ ר ע ג ע ר — ווער קען נישם? איר קענט נישם?

ב ל י מ ע ל ע — זיי קענען אלע נישם.

ב ר י ו ו מ ר ע ג ע ר — פג, פע, איר שעמט זיך עם גארנישט צו

דערציילן? וועלכער מענטש קען עם נישם מאכן קיין פאפירענע פייגע-
 לעך. לאזט נאר מיר צו. וועל איך באלד אוועקשמעלן אויפן טיש א גאנצן
 פאלק פייגל.

מ א מ ע — אדרבא. לאמיר זען וואס עם קען א בריווטרעגער.

מ א מ ע — זעצט זיך.

דער בריווטרעגער לייגט אוועק דעם פארטפעל. זעצט זיך ברייט

לעך ביים טיש. שימעלע און בלימעלע דערפרייען זיך און זינגען

זעצט זיך פעטער

נאט אייך בלעטער

מאכט אונדז פייגל

איינס און צוויי;

ווען די פייגל

וועלן באקן בייגל

שענקען מיר אייך

די לעכער פון זיי.

ב ר י ו ו מ ר ע ג ע ר — באלד וועט זיין א פייגעלע. א פייגעלע א
 פיינס. מיט א פאר שווארצע אייגעלעך. קעצעלע מיינס... קוקט זיך צו
 איר שלימזליקעס ווי אזוי מען מאכט פייגל. איר זעט. אזוי און דערנאך...
 דערנאך...

מ א מ ע — סמאפ מאשין. עם גיים נישט וויימער.
 מ א מ ע — נה וואו איז אייער פאלק פייגל? איך זע אים נישט.
 ב ר י ו ם ר ע ג ע ר — האם געדולד, איין מינוט, עם ברענט ניט.
 עם הערט זיך א קלאפ אין מיר און עם באווייזט זיך דער
 ברויטפירער.

ב ר ו י ם פ י ר ע ר — א גוט מארגן אייך!... ברויט!... ברויט! פריש
 ברויט!... וואס טוט איר דא? הא, איר מאכט פייגעלעך פאר די קינדער?
 מ א מ ע — מיר ווילן מאכן...
 מ א מ ע — אבער עם מאכט זיך נישט.
 ב ר ו י ם פ י ר ע ר — ווי קומט א לעטשערע און א קארטינע צו
 פייגעלעך? לאזט מיר...

מ א מ ע — מיטן שענסטן פארנעניגן.
 מ א מ ע — אדרבא, באווייזט איר וואס איר קענט.
 ברויטפירער זעצט זיך ביים טיש און הויבט אן קנייטשן פאפיר
 ב ר ו י ם פ י ר ע ר — קוקט זיך צו מויגעניכסטן ווי אזוי מען
 מאכט פייגל, אזוי און אזוי...

מ י ל כ פ י ר ע ר — דוכט זיך אז איר בלאנדזשעם אויך.
 ב ר י ו ם ר ע ג ע ר — נאך א מין בלאנדזשען.
 מ א מ ע — ווען אויפן הימל וועט וואקסן גראז, וועט ער מאכן א
 פייגעלעך.

מ א מ ע — פעטער, עם גיים נישט.
 ב ר ו י ם פ י ר ע ר — מאדנע מענטשן, האם געדולד א מינוט.
 עם הערט זיך א קלאפ אין מיר און עם קומט אריין דער פעטער
 פ ע ם ע ר — גוט מארגן! וואס טוט זיך דא? עפעס זע איך,
 ביי אייך א גאנצע פאבריק?

שימעלע און בלימעלע לויפן אנטקעגן דעם פעטער מיט א פרייד
 ב ל י מ ע ל ע — פעטער, פעטערל.
 ש י מ ע ל ע — מען מאכט פייגעלעך!
 פ ע ם ע ר — ווער מאכט פייגעלעך?
 ב ל י מ ע ל ע — אלע מאכן.
 ש י מ ע ל ע — אבער זיי קענען נישט.
 פ ע ם ע ר — א שיינע געשיכטע! איר קענט נישט מאכן קיין פייגל?
 פע נישט שייך פון אייך, לאזט נאך מיר צו צום טיש.
 פעטער ווארפט אראפ דאס רעקל, פארקאטשעט די ארבל און
 גיים צו צום טיש.

מ א ט ע — הא הא. ער זאמאכעוועס זיך גאר פֿיין.
 מ א ט ע — ער זאל אמאל נישט בלויבן מיט קיין נאָז.
 פ ע ט ע ר — האָט נישט מורא. עס וועלן באלד פליען פייגל פֿון
 די הענט. ניכער, גרייס צו א זאק, ווייל בא מיר אז מאכן, זאל זיין גע-
 מאכט. קוקט זיך צו, איינע... צוויי... דריי... פיר, און איצט, א שפיץ אהין
 א שפיץ אהער און... ווארט, איין מינוטקעלע, ווי אזוי גיים ווייטער?
 מ י ל כ פ י ר ע ר — אַט האָסטו אים דעם מאכער!
 ב ר י ו ט ר ע נ ע ר — אבי ער האָט פארקאממעט די ארבל.
 ב ר ו י ט פ י ר ע ר — גיט אים א זאק. פארוואָס גיט אים נישט
 קיין זאק?
 מ א ט ע — איר זעט נישט ווי עס פליען אים פייגל פֿון די הענט?
 ב ל י מ ע ל ע — פעמער איר קענט אויך נישט.
 ש י מ ע ל ע — אוי קיינער קען נישט מאכן קיין פייגעלע.
 עס קומט אריין לייזערל, א יינגל פֿון א יאָר פינף. שארט זיך
 צו אומבאמערקט צום טיש.
 ל י י ז ע ר ל — אוי פייגעלעך, איך מען מאכן פייגעלעך.
 ב ל י מ ע ל ע — מאך.
 ש י מ ע ל ע — זיי א גומער.
 לייזערל נעמט א פאפיר און קנייטשט ניד מיט די פינגערלעך.
 ל י י ז ע ר ל — אזוי און אזוי און אזוי. דעם שפיץ פארבייגט מען
 אהער און דעם שפיץ אהין — און שוין א פייגעלע.
 ב ל י מ ע ל ע — א פייגעלע!
 ש י מ ע ל ע — לייזערל האָט געמאכט א פייגעלע.
 מ א ט ע — מאַקע, זעט נאָר.
 מ א ט ע — ער קען בעסער די מלאכה פאר אונדז.
 מ י ל כ פ י ר ע ר — בראַוואַ, ייגעלע!
 א ל ע — בראַוואַ! בראַוואַ!
 הויבן לייזערלען און דער הויך מיטן פייגעלע אין האנט.

(פאָרהאנג פאלט)

אִיִּנְהַאָלִיט :

זייט	
5	דער קליינער דיפלאָמאַט
9	פארוואָס די קאמטיקעס גייען באַרוועט
15	א העלד — איינער אין דער וועלט
20	משה גיך
24	דער לייב, וואָס האָט נישט געוואוסט פון וואָלד
29	אויף דער קוואַדראַט פון די אכצן מאָנאָפאָטינעס
33	די גאַנצע וועלט איז מיינע
40	אין א נייער דירה
43	אין לאַנד וואו צוקער איז ביטער
47	באנייט דעם רעגנמאַנטל
52	דריי בריוועלעך
54	נאַרמאַנים וואַקסן אויפן רעגן
57	די לעבעדיקע ליאלקע
61	פארוואָס האָט דער אייזל לאנגע אויערן
64	הערשלאָס פרייד
68	דעם טאַטנעס וועלט
72	א בוך מיט תרועים
75	דער וואָלד וואָס ווארט אויף די ביימער
78	א מעשה מיט פינעף פעזעס
81	דאָס געזאַנג פון וואַנדערער
84	די דריי מלכים
88	ארעלעם געבורטסטאָג
91	בערעלעס איבעראַישונג
96	דער קוימען וואָס פאַרשטעלט די זון
99	פריילעך אין שול
103	די קאַמפּאָזיציע וועגן דער מאמען
107	אין זאַלאַגנישן גאַרטן
111	וואַקאַציעס
120	אין א שויפענצטער
122	דער קליינער דינענאָן
128	שלום עליכם אין שולע
136	פאַפירענע פיינעלעך

Este libro se terminó de
imprimir el día 5 de
Marzo de 1944, en los
Tall. Gráf. "CULTURA",
Sarmiento 2177, Bs. Aires.